

Pensioenfonds
atos

Jaarverslag 2022
Amstelveen, 9 juni 2023

Inhoudsopgave

Bestuursverslag

1. Inleiding	5
2. Het fonds	6
2.1 KERNCIJFERS	6
2.2 ONTWIKKELINGEN BIJ HET FONDS	7
2.3. VOOR HET FONDS RELEVANTE EXTERNE ONTWIKKELINGEN	12
3. Governance	14
3.1 MISSIE, VISIE EN STRATEGIE	14
3.2 BESTUUR EN ORGANEN	14
3.3 REGLEMENTEN, STATUTEN, UITVOERINGSOVEREENKOMST EN DE ABTN	16
3.4 NALEVING CODE PENSIOENFONDSEN	17
3.5 EVENWICHTIGE BELANGENAFWEGING	17
3.6 MILIEU, KLIMAAT, MENSENRECHTEN EN SOCIALE VERHOUDINGEN	18
3.7 TOEZICHT EN TOEZICHTSEIS	18
3.8 VERANTWOORDINGSORGAAN	24
4. Vermogensbeheer	36
4.1 EVALUATIE FINANCIËEL BELEIDSKADER	36
4.2 BELEIDSONTWIKKELINGEN OMTRENT HET VERMOGENSBEHEER	36
4.3 RESULTATEN BELEGGINGEN VOOR RISICO FONDS	37
4.4 (EXTERNE) RAPPORTAGE EN BELEGGINGSADVIESCOMMISSIE	41
4.5 BELEGGINGEN VOOR RISICO VAN DE DEELNEMERS (ATOS BP)	41
5. Risicomanagement	48
6. Vaststelling jaarrekening 2022	55
7. Profiel en algemene gegevens	56

Jaarrekening

1. Balans per 31 december	63
2. Staat van baten en lasten	64
3. Kasstroomoverzicht	66
4. Algemene toelichting	67
5. Toelichting op de balans	76
6. Toelichting op de staat van baten en lasten	97

Overige gegevens

1. Uitvoeringsovereenkomst	106
2. Actuariële verklaring	107
3. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	109

Bijlagen

1. Verloopstaat deelnemers	116
----------------------------	-----

Bestuursverslag 2022

1. Inleiding

Geachte lezers,

Het is mij een genoegen om het jaarverslag 2022 van pensioenfonds ATOS aan u te presenteren. In het afgelopen jaar heeft het pensioenfonds een aantal belangrijke ontwikkelingen doorgemaakt die ik graag met u wil delen.

Ten eerste zijn wij verheugd om te melden dat er drie nieuwe bestuursleden zijn toegetreden tot het bestuur van pensioenfonds ATOS. Hun expertise en ervaring zullen bijdragen aan het versterken van ons bestuur en het nemen van beslissingen die in het belang zijn van onze deelnemers. Voorts heeft het bestuur een nieuwe sleutelfunctiehouder risicobeheer benoemd. Eind 2022 heeft de directeur besloten het pensioenfonds te verlaten. We danken hem voor het goede werk gedurende vele jaren. Intussen hebben wij een externe partij gevonden voor de voortzetting van het pensioenbureau.

Ten tweede hebben wij besloten om een fiduciair vermogensondersteuner aan te stellen om ons te helpen bij het optimaliseren van ons beleggingsbeleid en om een beheerste bedrijfsvoering te realiseren.

Ten slotte zijn wij verheugd om te melden dat onze dekkingsgraad in het afgelopen jaar zich positief heeft ontwikkeld, ondanks de oorlog in Oekraïne. Dit is een resultaat van ons beleggingsbeleid, het rentebeleid en de gestegen rente. Helaas heeft dat er niet toe geleid dat het bestuur in 2022 de pensioenen kon verhogen. De dekkingsgraad begin 2023 was echter dusdanig dat het bestuur in januari 2023 kon besluiten om de pensioenen te verhogen.

Wij blijven ons inzetten om het beste pensioenresultaat te behalen voor onze deelnemers en hopen dat dit jaarverslag u inzicht zal geven in onze activiteiten en prestaties in 2022. Onze dank gaat naar het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht voor hun constructieve bijdragen.

Met vriendelijke groet,

Sako Zeverijn,
Voorzitter van het Bestuur van Pensioenfonds ATOS

2. Het fonds

2.1 Kerncijfers

	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Beleidsdekkingsgraad (in %)	115,4	103,3	92,8	100,0	107,5	107,7
Belegd vermogen (€ miljoenen)	2.309	2.833	3.138	3.043	2.712	2.926
Verplichtingen	1.902	2.646				
Pensioenuitkeringen (in € *1.000)						
Ouderdomspensioen	46.826	44.009	40.842	37.158	34.304	31.568
Nabestaandenpensioen	6.034	5.862	5.493	5.181	4.902	4.809
Arbeidsongeschiktheidspensioen	206	320	288	316	353	413
Overige (afkopen)	52	69	71	36	52	42
Toeslag						
Gegeven toeslag	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ambitie: 100% CPI (afgeleid okt.-okt.)	3,3	1,1	1,7	1,7	1,0	0,3
Uitvoeringskosten						
Kosten vermogensbeheer (in % vermogen)	0,69	0,56	0,42	0,35	0,33	0,25
Kosten pensioenadministratie per normdeelnemer (in €)	328	287				
Premiebijdragen ML* (in € * 1.000)						
Werkgever	2.374	29	352	610	157	61
Werknemers	-	-	-	-	-	-
Gewezen deelnemers (met voortzetting) en pensioengerechtigden per soort per 31 december						
Gewezen deelnemers met voortzetting**	86	96	104	117	127	141
Gewezen deelnemers	12.186	12.674	13.090	13.450	13.841	14.255
Pensioengerechtigden	3.782	3.457	3.114	2.793	2.523	2.258
<i>Totaal deelnemers</i>	<i>16.054</i>	<i>16.227</i>	<i>16.308</i>	<i>16.360</i>	<i>16.491</i>	<i>16.654</i>
Pensioengerechtigden per soort						
Ouderdomspensioen	3.216	2.925	2.614	2.325	2.077	1.852
Nabestaandenpensioen	466	532	500	468	446	406
Arbeidsongeschiktheidspensioen	30	35	40	47	54	62

* Betreft C&P-koopsummen en ING-BP stortingen. In 2022 bedroeg de kostendekkende premie: € 2.760 en de feitelijk betaalde premie € 24

** Betreft (partieel en volledig) arbeidsongeschikten. In 2022 ontvangen hiervan 30 personen een uitkering.

2.2 Ontwikkelingen bij het fonds

2.2.1 Beleidsdekkingsgraad en financiële positie

De ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad over 2022 is in onderstaande grafiek zichtbaar gemaakt. De beleidsdekkingsgraad was per 31 december 2021 103,3% en 115,4% per 31 december 2022.

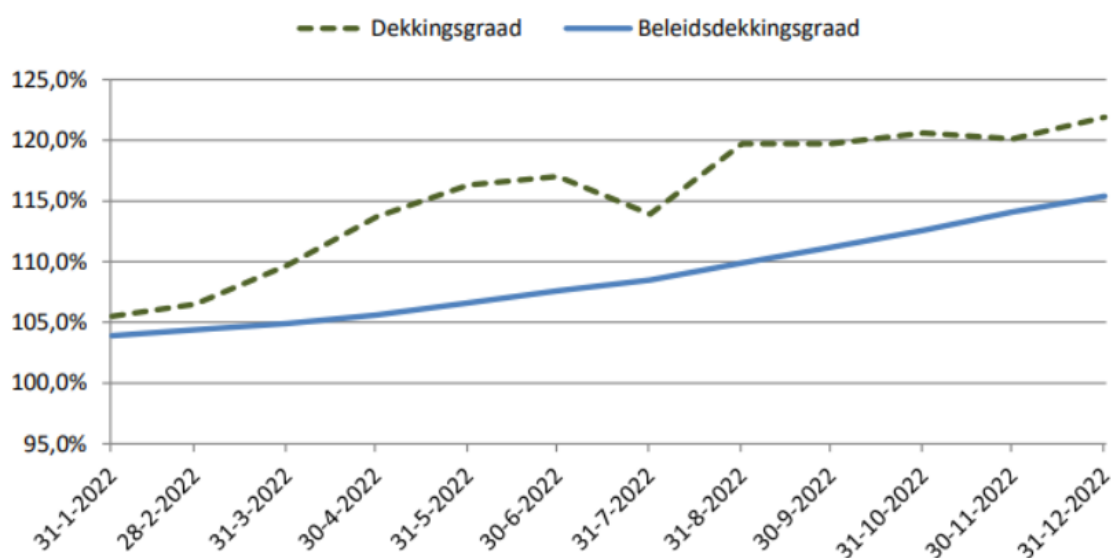
Dekkingsgraadontwikkeling:

Beleidsdekkingsgraad per eind

Actuele dekkingsgraad

2022:	115,4% (€ 2,32 mld)	121,9% (€ 2,32 mld)
2021:	103,3% (€ 2,83 mld)	106,1% (€ 2,83 mld)

De actuele dekkingsgraad is de huidige dekkingsgraad (maandeinde) en de beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad over de afgelopen twaalf maanden. De ontwikkeling van de actuele en beleidsdekkingsgraad in 2022:

Toelichting actuariële analyse en oordeel waarmede actuaris

Tabel: actuariële analyse actuele dekkingsgraad (in %)

	2022	2021
Dekkingsgraad primo boekjaar	106,1%	96,9%
M1: premie	0,0%	0,0%
M2: uitkeringen	0,1%	-0,1%
M3: toeslagen	0,0%	0,0%
M4: rentetermijnstructuur	33,7%	6,0%
M5: rendement	-14,1%	2,9%
M6: overig	-3,9%	0,4%
Dekkingsgraad ultimo boekjaar	121,9%	106,1%

Het actuarieel totaalresultaat was positief in 2022. Dit resultaat werd geheel gerealiseerd door de stijging van de rekenrente, van 0,5% naar gemiddeld 2,7%. Die zorgde voor lagere verplichtingen en een sterk stijgende dekkingsgraad (zie M4, rentetermijnstructuur). Dit effect was zelfs nog wat groter dan de hier genoemde 33,7%, omdat de invoering in 2022 van een andere UFR-methodiek voor hogere verplichtingen zorgde. Dat had een negatief effect op de dekkingsgraad. De gestegen rente compenseerde dat effect ruimschoots. Bovenstaande tabel toont bij M4 en M5 het effect van de gewijzigde rekenrente op de verplichtingen (+ 33,7%) gecombineerd met het resultaat op de beleggingen (-/-14,1%). Dat was per saldo dus + 19,6%. Van de post “Overig” (M6) waren de volgende resultaten significant:

- a. het resultaat op sterfte was negatief in tegenstelling tot vorige jaren;
- b. andere oorzaken: dit betreft kruiseffecten en vrijval van opslag wezenpensioen, ongehuwd ouderdomspensioen en niet uitruikbaar nabestaandenpensioen.

Oordeel waarmerkend actuaris over de financiële positie:

“Overeenkomstig de beschreven rekenregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen. Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Atos is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegeven verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen hoger is dan het vereist eigen vermogen. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.”

2.2.2 Herstelplan

SPA heeft sinds 2015 een reservetekort en heeft in 2022 bij DNB een herstelplan ingediend. Het actuele herstelplan gaat uit van een herstelperiode van maximaal 10 jaar. Daarbinnen moet het Vereist Eigen Vermogen (VEV¹) weer op het gewenste niveau zijn. Het belangrijkste gevolg van de matige financiële positie is dat er tot 2022 geen sprake was van toeslag. Het herstelplan 2022 is goedgekeurd door DNB. Door met name de gestegen rente is SPA in 2022 weer boven het Minimum VEV uitgekomen en, omdat SPA in 2023 door de 12-maandsmiddeling ook boven het VEV uit zou komen, hoeft SPA voor 2023 geen herstelplan meer in te dienen.

2.2.3 Jaarlijkse haalbaarheidstoets

Met de haalbaarheidstoets beoordeelt het bestuur of het bestaande beleid van het pensioenfonds aansluit bij de overeengekomen ambitie. In deze toets wordt berekend:

- wat het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau vanuit de actuele dekkingsgraad is. Dit resultaat moet inzicht geven in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Met het Verantwoordingsorgaan is afgesproken dat het pensioenresultaat niet onder de 90% mag uitkomen. Dat is de ondergrens;
- of het pensioenresultaat op fondsniveau in een “slecht weer”-scenario niet te veel afwijkt van het verwachte mediaan pensioenresultaat. Met het Verantwoordingsorgaan is afgesproken dat de maximale afwijking niet boven de 40% mag uitkomen. Dat is de bovengrens.

¹ Het Vereist Eigen Vermogen is gelijk aan de (conform DNB-regels) berekende pensioenverplichtingen, inclusief een opslag voor het beleggingsrisico en verzekeringstechnisch risico.

SPA heeft in april 2022 de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Het pensioenresultaat kwam uit op 99,4%. Dat is dus beter dan in 2021 (98%); volledige toeslagverlening wordt volgens deze berekening derhalve net niet gehaald. De uitkomst van het "slecht weer"-scenario week niet te veel af van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau. De maximale afwijking was 37% (onder de afgesproken bovengrens van 40%). De uitkomsten veronderstelden dat er gemiddeld op lange termijn niet volledig geïndexeerd kan worden op basis van de situatie en het beleid ten tijde van het moment dat de toets werd uitgevoerd.² De haalbaarheidstoets 2022 is ter beschikking gesteld aan het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht.

2.2.4 Kosten pensioenfonds

Het fonds verstrekt zoveel mogelijk inzicht in de kosten. Die kosten bestaan uit kosten voor vermogens- en pensioenbeheer en alle kosten zijn toebedeeld aan deze twee categorieën.

Kosten van het pensioenbeheer

Op grond van artikel 45a PW en artikel 10b Besluit uitvoering pensioenwet worden de kosten van het pensioenbeheer opgenomen als totaalbedrag en als bedrag per actieve deelnemer en pensioengerechtigde. In 2022 bedragen de kosten van de uitvoering van de regeling € 328 per deelnemer (2021: € 287). De pensioenbeheerkosten bestaan voornamelijk uit kosten voor administratieve verrichtingen, controle- en advieskosten, bestuurskosten en overige kosten (o.a. heffingen van de toezichthouders, website-kosten, drukwerk UPO's).

Kengetallen kosten <i>(x € 1.000 tenzij anders aangegeven)</i>	2022	2021
Totale pensioenuitvoeringskosten	1.269	1.018
Aantal normdeelnemers (gewezen deelnemers met voortzetting en pensioengerechtigden)	3.868	3.553
Uitvoeringskosten per normdeelnemer (x € 1)	328	287
Gemiddeld belegd vermogen	2.471.735	2.985.410
Beheerkosten	8.728	9.605
Transactiekosten	<u>8.322</u>	<u>7.154</u>
Totale vermogensbeheerskosten	17.050	16.759
Vermogenskosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen		
Vermogensbeheerskosten	0,35%	0,32%
Transactiekosten	<u>0,34%</u>	<u>0,24%</u>
Totale vermogenskosten	0,69%	0,56%

Het bestuur is van oordeel dat de kosten voor pensioenuitvoering in lijn met de verwachtingen zijn. De pensioenuitvoeringskosten zijn in 2022 toegenomen door dat het bestuur meer externe bestuursleden telt dan in het 2021. De kosten zullen naar verwachting stijgen door toenemende regeldruk en de kosten gemoeid met

² Op basis van dit theoretische model. In de werkelijkheid is daar geen enkele garantie voor en kan het dus slechter uitpakken. Aan de andere kant kan het ook nog beter worden als er meer inhaaltoeslag kan plaatsvinden.

invoering van de nieuwe pensioenwet. Het serviceniveau van het fonds is het afgelopen jaar hetzelfde gebleven evenals de complexiteit van de regeling en de aard van het fonds.

Vergelijking kosten pensioenbeheer	2022	2021
Kosten pensioenbeheer per deelnemer (in euro):		
- Pensioenfonds Atos	€ 328	€ 287
- OPF'en	258	262
- Pensioenfonds tussen 1.000 en 10.000 deelnemers:	372	358

Doordat Stichting Pensioenfonds Atos een gesloten fonds is laten de kosten zich minder goed vergelijken met andere pensioenfonds. Indien de kosten worden gedeeld door alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, dan zijn de kosten € 79 per deelnemer (2022) ten opzichte van € 63 in 2021.

Kosten vermogensbeheer

De stijging van de vermogensbeheerkosten ten opzichte van 2021 heeft een aantal oorzaken:

- De omvang van de Return Portefeuille neemt ten opzichte van de Risk Control Portefeuille toe; in de Return Portefeuille zijn de beheerkosten hoger;
- Het pensioenfonds heeft in 2022 meer transactiekosten gemaakt. Dit is voor een groot deel het gevolg van het beter in kaart brengen van de transactiekosten door de vermogensbeheerders, o.a. door het maken van modelmatige inschattingen van verborgen transactiekosten die voorheen niet werden toegepast.

Prestatiegerelateerde vergoedingen

Bij het beheer van het vermogen voor rekening van het fonds worden er geen van prestatievergoedingen betaald, al is er wel sprake van actief beheer. Het betreft ongeveer 90% van het belegd vermogen. De overige circa 10% van het belegd vermogen betreft de individuele kapitalen van de gewezen deelnemers in de BP-regeling. Daar is wel sprake van prestatievergoedingen per beleggingsfonds. Als de benchmark van het betreffende fonds wordt verslagen dan ontvangt de vermogensbeheerder een extra vergoeding. Die vergoeding wordt binnen het beleggingsfonds verrekend. Dus alleen degenen die participeren in dat specifieke fonds betalen daarvoor. Ook alleen zij profiteren van het behaalde overrendement. Op lange termijn verslaat het meeste kapitaal in de BP-regeling de benchmark en dus pakt het tot op heden gunstig uit voor de gewezen deelnemers.

Vergelijking kosten vermogensbeheer ³	2022	2021
Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen:		
Beheerkosten Atos Pensioenfonds	0,35%	0,32%
Beheerkosten pensioenfonds € 1 – 10 miljard	0,40%	0,36%
Transactiekosten Atos Pensioenfonds	0,34%	0,24%
Transactiekosten pensioenfonds € 1 – 10 miljard	0,08%	0,11%
Totale kosten vermogensbeheer Atos Pensioenfonds	0,69%	0,56%
Totale kosten vermogensbeheer pensioenfonds € 1 – 10 miljard	0,48%	0,47%

³ Rapport "Werk in Uitvoering bij pensioenfonds", editie 2022 van actuair adviesbureau Bell. Omdat 2022 cijfers nog niet bekend zijn, worden de cijfers vergeleken met de 2021 en 2020 cijfers van de in het rapport onderzochte groep pensioenfonds.

2.2.5 Klachtenafhandeling

In 2022 werden er twee klachten ingediend over een vermeend recht op wezenpensioen en de indexatie vanuit de C&P garantieregeling. Achmea Pensioenservices heeft samen met het pensioenbureau de dossiers beoordeeld en is tot de conclusie gekomen dat in het eerste geval er geen recht bestond op het geclaimde wezenpensioen. De deelnemer heeft deze conclusie na uitgebreide uitleg niet meer ter discussie gesteld. De tweede klacht, over de indexatie vanuit de C&P garantieregeling, was terecht en Achmea Pensioenservices heeft de pensioenaanspraken in dit verband aangepast.

In 2022 heeft het bestuur geen bezwaren in behandeling hoeven te nemen. Het is bemoedigend dat het aantal bezwaren dat is ingediend bij het bestuur voor het zevende jaar op rij op nul is uitgekomen. Er heeft in 2022 ook geen correspondentie tussen SPA en de Ombudsman Pensioenen plaatsgevonden.

2.2.6 Waardeoverdrachten

De 138 nieuwe verzoeken om waardeoverdracht, konden in de loop van 2022 allemaal uitgevoerd worden. De dekkingsgraad van SPA was in 2022 weer boven de 100% en ook bij de meeste ontvangende pensioenfondsen. In 2021 was er bij SPA nog een kleine wachtlijst van gewezen deelnemers die om waardeoverdracht hadden verzocht. Die was toen nog niet afgerond omdat de dekkingsgraad in 2020 en de eerste maanden in 2021 lager was dan 100% en verzoeken tot waardeoverdracht dan niet uitgevoerd mogen worden.

2.2.7 Communicatie

SPA heeft in 2022 drie keer haar nieuwsbrief "Pensioennieuws" uitgebracht, dat op de website wordt geplaatst en rechtstreeks naar het beschikbare e-mailbestand van ruim 5.000 gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gestuurd. Bij elke brief die aan alle gewezen deelnemers of alle pensioengerechtigden wordt gestuurd verzoekt SPA om het e-mailadres door te geven, zodat SPA rechtstreeks kan mailen met de betrokkenen. Deze acties leveren altijd enkele reacties op, maar nog niet zoveel als het bestuur zou willen. Nog altijd heeft ruim 50% van de gewezen deelnemers geen e-mailadres doorgegeven.

SPA hecht waarde aan een goede communicatie. Daarbij staat, gezien de complexiteit van het fenomeen pensioen, de persoonlijke benadering voorop. SPA communiceerde in 2022 niet alleen via de regelmatig verschijnende digitale nieuwsbrief, maar ook via de eigen internetsite (www.pensioenfondsatos.nl), via den helpdesk van de pensioenuitvoerder APS en via haar pensioenbureau, waar iedereen door middel van een bezoek, per e-mail of telefoon terecht kon met vragen. Vanaf 2023 zullen alle vragen van deelnemers door APS worden beantwoord.

SPA publiceert frequent berichten op haar website, waaronder de maandelijkse dekkingsgraad. Bij uitvoerder Achmea Pensioenservices (APS) komen veel vragen binnen over elk terrein van de pensioenregeling. Deze worden door een team van APS beantwoord en/of in behandeling genomen en daar vindt ook een belangrijk deel van de communicatie plaats. Met name na het versturen van brieven, zoals het pensioenoverzicht voor de belastingaangifte of over de beleggingen in de BP-regeling, neemt het aantal vragen bij APS kortstondig toe. De vragen van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die bij het pensioenbureau binnenkwamen betreffen vrijwel allemaal de naderende pensionering of komen van medewerkers die ouder zijn dan 60 jaar en overwegen op een vrijwillige vertrekregeling van de werkgever in te gaan. Zij willen dan weten wat dat betekent voor hun pensioen.

2.2.8 Toeslagbeleid

Toeslagbesluit

Het bestuur beslist ieder jaar opnieuw in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Toeslagverlening is voorwaardelijk. Ter financiering van de voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd. Voor toeslagverlening werd en wordt ook geen premie betaald. De voorwaardelijkheid van de toeslagverlening is vastgelegd in de pensioenregeling. Indien de dekkingsgraad dit mogelijk maakt zal getracht worden door middel van inhaaltoeslag de opgelopen achterstand te verkleinen.

Als gevolg van de te lage dekkingsgraad en het wettelijk verbod om onder de 110% toeslag te verlenen heeft het bestuur van SPA besloten dat de pensioenuitkeringen en de opgebouwde pensioenen per 1 januari 2022 niet aan te passen aan de gestegen prijzen. De ambitie is om een toeslag te verlenen van 100% van het “CPI Huishoudens afgeleid”-cijfer over de periode oktober 2020 – oktober 2021. Deze was 3,3%. De ambitie om toeslag te verlenen werd in 2022 niet gehaald. Het bestuur heeft in januari 2023 besloten een toeslag te verlenen van 4,14% per 1 januari 2023.

De totale gemiste toeslagverlening sinds 2000 is per 1 januari 2022 opgelopen tot minimaal 11,2% (voor degenen die in 2013 in dienst traden bij Atos en nog rechthebbende zijn bij het fonds) tot 26,9% (voor degenen die al sinds 2000 onafgebroken rechthebbende zijn bij het fonds). Dit betekent dat de koopkracht van de pensioengerechtigden is afgenomen over deze periode.

C&P-garantie

Voor een aantal oud Philips-medewerkers geldt de zogeheten “C&P-garantie”. De strekking hiervan is dat, indien SPA in enig jaar minder toeslag verleent ten opzichte van de actieven in het Philips-pensioenfonds, dit verschil in toeslag voor de betreffende groep wordt betaald door de werkgever. Daarmee kan de deelnemer hetzelfde toeslagniveau van het Philips-pensioenfonds realiseren. Het is Atos Nederland B.V. die de “C&P-garantie” heeft toegezegd en financiert. In 2022 was het verschil in toeslag 7,78% hetgeen in een bijdrage van de werkgever resulteerde van € 2,4 miljoen.

2.3. Voor het fonds relevante externe ontwikkelingen

Levensverwachting

De prognosetabellen laten al jaren achtereen zien dat de levensverwachting stijgt en in de toekomst verder zal stijgen. Daardoor moet er meer geld in kas zijn, omdat pensioenen gemiddeld langer moeten worden uitbetaald. In 2022 zijn de nieuwste levensverwachtingen door het Actuarieel Genootschap (AG) gepubliceerd. De berekende overlevingskansen waren iets positiever dan de laatst bekende en lieten naast stijgingen bij bepaalde groepen ook dalingen van de verwachtingen zien. In totaal nam de levensverwachting iets toe, wat tot iets hogere verplichtingen leidde in 2022 en dus tot een iets lagere dekkingsgraad. De verplichtingen van SPA moeten volgens de Pensioenwet worden berekend met de meest recente prognosetabellen (sterftetafels waarin ook de trend verdisconteerd is).

AOW-leeftijd en pensioenrichtleeftijd

De AOW-leeftijd tot 31 mei 2022 was 66 jaar en 7 maanden en vanaf 1 juni 66 jaar en 10 maanden. Alhoewel de pensioenrichtleeftijd 65 jaar is bij SPA kan de (gewezen) deelnemer zijn pensioen uitstellen tot de AOW-leeftijd.

Eigen pensioenrecht na scheiding

Het kabinet wil bij scheiding een deel van het pensioen standaard omzetten naar een eigen pensioenrecht voor de ex-partner. Dat heet conversie. Conversie komt nu nog weinig voor. Mensen die gaan scheiden regelen niet altijd de verdeling van het pensioen. Als mensen nu iets regelen, dan is het vaak verevening. Daarbij blijft het totale pensioen intact, maar betaalt het fonds een deel van het pensioen rechtstreeks aan de ex-partner uit. In januari 2019 werd een consultatie gehouden over het idee om conversie standaard te maken. De sector wil graag dat mensen die scheiden een bewuste keuze maken over verdeling van pensioen als conversie standaard wordt. Het wetsvoorstel is in 2020 afgerond. Het is vooralsnog de bedoeling dat deze wet ingaat op 1 januari 2027.

Ombudsman Pensioenen en klachteninstituut

De Ombudsman Pensioenen is onafhankelijk en bemiddelt in klachten en geschillen over de uitvoering van een pensioenreglement. De Ombudsman kan zelfstandig onderzoek doen in de pensioensector naar aanleiding van een patroon van klachten over één of meerdere pensioenuitvoerders. Ook kan de Ombudsman de naam van het betrokken pensioenfonds publiceren als dat fonds het advies van de Ombudsman niet opvolgt. De overheid overweegt in het kader van het nieuwe pensioenstelsel om een onafhankelijk klachteninstituut voor de pensioensector op te zetten. Dit instituut zou dan meer bevoegdheden verkrijgen dan de Ombudsman. Afgewacht moet worden of dit voornemen ook gerealiseerd wordt.

Opnemen bedrag ineens

De kans bestaat dat per 1 juli 2024 de wetgever het mogelijk zal maken om op het moment van pensionering een deel van de pensioenaanspraken in één keer op te nemen (de invoering is al 2 keer uitgesteld). Indien de wet waarin dit geregeld wordt daadwerkelijk in werking zal treden, zal SPA de mogelijkheid hiertoe moeten bieden. De nieuwe mogelijkheid moet nog worden ingeregeld. Het bestuur zal hier beleid op ontwikkelen, wanneer het wetsvoorstel doorgang vindt.

Gebeurtenissen na balansdatum

Atos Nederland

Atos heeft besloten dat het concern per 1 juli 2023 gesplitst wordt in twee aparte ondernemingen. Dit betekent dat het fonds de afspraken en samenwerking die het nu nog heeft met Atos Nederland ook expliciet moet gaan regelen met de twee Nederlandse rechtentiteiten waarin Atos Nederland gesplitst zal worden. Daartoe is intensief met Atos overlegd in de eerste helft van 2023 en getracht zoveel mogelijk praktische afspraken te maken voor de diverse wederzijdse verplichtingen en de dienstverlening die nog worden uitgevoerd. Grootste aandachtspunt is daarbij de C&P garantie en de nieuwe verdeling van het personeel en de slapers over de twee rechtsopvolgers.

Toeslagverlening

Zoals eerder gemeld heeft het bestuur in januari 2023 besloten een toeslag te verlenen van 4,14% per 1 januari 2023.

Het bestuur

3. Governance

3.1 Missie, visie en strategie

Het bestuur van SPA heeft in 2022 haar missie, visie en strategie niet gewijzigd:

- **Missie:** De Stichting Pensioenfonds Atos (SPA) stelt zich ten doel pensioenen te verstrekken ten behoeve van (gewezen) werknemers van Atos en hun nabestaanden. SPA streeft naar duurzame toeslagverlening (indexatie) op pensioenen welke voortvloeien uit uitkeringsovereenkomsten van de gewezen deelnemers van (ten minste) 100% van de “CPI-Huishoudens afgeleid” en naar optimale pensioenen welke voortvloeien uit premieovereenkomsten van de deelnemers.
- **Visie:** SPA organiseert het vermogensbeheer zodanig dat de duurzame toeslagverlening gehaald kan worden en houdt daarbij rekening met de looptijd van de verplichtingen om de pensioenen op de overeengekomen momenten uit te betalen. SPA wil als ‘gesloten’ pensioenfonds een betrouwbaar én sober fonds zijn: betrouwbaar in de levering van pensioenen, sober in de franje daar rondom. SPA vindt effectiviteit en efficiency de belangrijkste criteria voor de administratie van de pensioenverplichtingen aan de gewezen deelnemers en van de uitkering van pensioenen.
SPA informeert de gewezen deelnemers op heldere wijze over hun rechten, voor hen relevante regelgeving en over de implicaties daarvan; daarbij hanteert SPA de voorgeschreven communicatiemiddelen en -methoden, zonder onnodige kosten te maken. Tevens wil SPA een goede verstandhouding waarborgen met het Verantwoordingsorgaan, de relevante toezichhouders en de voormalige sponsor (Atos), waarbij het fonds zijn onafhankelijke positie niet uit het oog verliest.
- **Strategie:** SPA ziet als belangrijkste onderdeel van de uitvoering en realisatie van haar missie en visie het vermogensbeheer zo te organiseren dat het leidt tot kapitaalbehoud en duurzame toeslagverlening, met inachtneming van risicoprofiel fonds en risicohouding en binnen de kaders van de Pensioenwet en toepasselijke regelgeving. Daartoe heeft SPA een beleggingsbeleid geformuleerd en vastgelegd in de ABTN, het Strategische beleggingsbeleid en het beleggingsjaarplan. SPA onderscheidt twee doelportefeuilles waarvan de return portefeuille (RP) tot doel heeft om (ten minste) meer rendement te maken dan de vastgelegde rendementsbenchmark met een maximum aandeel van het vermogen in zakelijke waarden (na mapping) binnen de randvoorwaarde van een VEV van maximaal 22,5%. De matchingportefeuille heeft tot doel om de UFR-rente van de verplichtingen te matchen met een dynamisch percentage op lange termijn en met een minimum van 20%.

SPA zal in 2023 een onderzoek doen naar toekomstscenario's van het fonds. Het bestuur is zich bewust van de bijzonderheden van het gesloten fonds. Om de impact op de risicohouding en het beleggingsbeleid te beperken, worden geen illiquide beleggingen opgenomen in de portefeuille in verband met de mogelijk beperkte horizon van het fonds.

Het bestuur is er niet in geslaagd het in de missie opgenomen doel te bereiken om een duurzame toeslagverlening op de pensioenen van (ten minste) 100% van de CPI-afgeleid te realiseren.

3.2 Bestuur en organen

In 2022 werd de samenstelling van het bestuur aangepast. Willo Peters trad 3 juni 2022 af en Kees Wim van den Herik (per 4 april 2022), Wim Boogaard (per 17 juli 2022) en Leon Ramselaar (per 3 juni 2022) werden als nieuwe bestuurders benoemd.

Tot en met 14 januari 2022 werden er verkiezingen gehouden voor het Verantwoordingsorgaan. Namens de gewezen deelnemers werden Carlo Reijnders en Bart Aten gekozen; namens de pensioengerechtigden Dick Koster en Arno Elshout. Allen werden per 1 februari 2022 benoemd tot lid. Voor Carlo Reijnders en Dick Koster was dat een herbenoeming. Hans van der Horst en Lai Wu namen afscheid van het Verantwoordingsorgaan per 1 februari 2022.

In de Raad van Toezicht werd Jacqueline Verhulst als voorzitter per 1 januari 2022 herbenoemd voor 4 jaar. Eind 2022 heeft het bestuur Alex Poel per 1 januari 2023 benoemd tot sleutelfunctiehouder Risicobeheer.

Zelfevaluatie bestuur

Op 6 april 2022 vond de jaarlijkse zelfevaluatie over het functioneren van het bestuur plaats. Het bestuur reflecteerde daarbij op twee hoofdvragen: doen we de juiste dingen én doen we die dingen goed? Belangrijke bevindingen waren:

- De samenstelling van het vrijwel geheel nieuwe bestuur wordt als positief ervaren. Er is een mix van ervaring, opgedaan binnen en buiten de pensioensector. Dankzij de verschillende achtergronden ontstaat een cultuur waarbij de leden vragen durven te stellen en elkaar scherp houden.
- De motivatie van de bestuursleden is hoog.
- Het bestuur is in evenwicht, zowel in kennis als in kunde.
- De werkbelasting wordt door bestuursleden als hoog ervaren.
- Bij de interactie met het VO wordt enige spanning geconstateerd, die ontstaat door onduidelijkheid over bovenwettelijke bevoegdheden.

Wat langer werd stilgestaan bij de rol van het pensioenbureau. De directeur neemt een centrale positie in bij SPA. Een duidelijke verandering ten opzichte van het verleden is dat het bestuur meer grip wil hebben op het functioneren van het pensioenbureau en dat de rol van directeur minder bepalend is dan in het verleden. Dankzij het instellen van een wekelijks overleg van de voorzitter en de secretaris (het dagelijks bestuur) met de directeur is meer sprake van sturing dan voorheen. Geconstateerd werd ook dat door de kleine omvang de bezetting van het pensioenbureau erg kwetsbaar is. Er zal naar scenario's en oplossingen moeten worden gezocht voor het geval de directeur gedurende langere tijd niet beschikbaar is.

Deskundigheidsbevordering

In het kader van de (permanente) deskundigheidsbevordering en om het opleidingsplan nader in te vullen zijn er in 2022 onder andere de volgende opleidingen/cursussen en educatieve sessies gevolgd:

- a) Diverse SPO Modules; en
- b) door het jaar heen een aantal pensioenseminars en beleggingsseminars.

In het opleidingsplan is opgenomen welke educatie een bestuurder in 2023 zal volgen.

Pensioenbureau

Op 30 november 2022 gaf de directeur te kennen dat hij per 1 april 2023 na een dienstverband van 13 jaar een andere uitdaging wil aangaan. In een extra bestuursvergadering op 9 december heeft het bestuur dat ontslag aanvaard. Het pensioenfonds dankt de directeur voor de wijze waarop hij al die jaren leiding heeft gegeven aan het pensioenbureau en de ondersteuning die het bestuur daarbij mocht ontvangen. Het bestuur wenst de directeur veel succes toe in zijn verdere loopbaan.

Na afwegen van de mogelijkheden werd in de bestuursvergadering van 9 december het besluit genomen om – mede gezien de overwegingen tijdens de zelfevaluatie (zie hierboven) – het pensioenbureau per 1 april 2023 op te heffen en de bestuursondersteuning extern te beleggen.

3.3 Reglementen, Statuten, Uitvoeringsovereenkomst en de ABTN

3.3.1 Eindloonregelingen en ATOS ML en BP (voorheen Oriflex ML en BP)

De pensioenreglementen van het fonds zijn in 2022 niet gewijzigd.

3.3.2 Statuten

In 2022 zijn de statuten niet gewijzigd.

3.3.3 Uitvoeringsovereenkomst en ontwikkelingen Atos Nederland B.V.

Atos Nederland B.V. (Atos) heeft besloten om in 2023 zichzelf te splitsen in twee bedrijven. Dit betekent dat lopende afspraken opnieuw bevestigd zullen moeten worden met de 2 nieuwe bedrijven. De uitvoeringsovereenkomst met de werkgever Atos werd per 27 november 2014 door de werkgever opgezegd. Atos heeft al 9 jaar een nieuwe pensioenregeling, maar blijft d.m.v. (beperkte) afspraken nog zijdelings betrokken bij het fonds. Financieel zijn er - behalve de betaalverplichting voor de C&P garantie (toeslag voor een groep oud-Philips medewerkers) - geen banden meer. De afspraken behelsden in 2022 alleen nog ondersteuning met faciliteiten (kantoorruimte die gehuurd wordt) en kennis- en informatie-uitwisseling. Ook helpt het pensioenfonds nog bij het afhandelen van enkele arbeidsvoorwaarden van huidig en voormalig personeel van Atos (dit betreft de aanvulling op de AOW voor voormalige expats en het betalen van een bijdrage in de ziektekostenpremies voor een kleine groep gepensioneerden die deze toezegging hebben van Atos). De ontwikkelingen bij Atos zijn alleen nog van belang voor zover het deze aspecten betreft en voor zover Atos, of de opvolging van Atos, wel of niet veel personeel blijft afstoten of kwijtraakt. Dit laatste bepaalt immers voor een groot deel de mate waarin er nog waardeoverdrachten (kunnen) plaatsvinden en dus het tempo waarin het aantal betrokkenen bij het fonds afneemt.

Atos Nederland BV heeft besloten om medio 2023 op te gaan in twee nieuwe bedrijven. SPA is daarom in gesprek met Atos om de lopende afspraken te herbevestigen en om helderheid te kringen over de relatie van het pensioenfonds met de twee nieuwe bedrijven. Het is vooral van belang om vast te stellen waar de verantwoording komt te liggen voor het nakomen van verplichtingen die Atos nog heeft die het fonds voor rekening van Atos uitvoert. Het betreft met name de C&P-garantie en de betalingen van de ziektekostenbijdragen en AOW-aanvullingen.

3.3.4 ABTN – Actuariële en Bedrijfstechnische Nota

De ABTN is in 2022 drie keer geactualiseerd. De nummers verwijzen naar de bladzijde in de ABTN. De wijzigingen zijn:

1. Op 13 juni 2022 is de ABTN op de volgende punten aangepast:
 - Wijziging m.b.t. de tekst voor de kostenvoorziening (blz 56);
 - Wijziging van de berekening van de rentefactor bij inkoop vanuit het BP-kapitaal (blz 61);
 - Actualisatie crisisplan (blz 66);
 - Verlengen geldigheidsduur beleggingsplan (blz 186) .
2. Op 24 oktober 2022 zijn in de ABTN vervolgens de volgende wijzigingen doorgevoerd:
 - Beleid geformuleerd ten aanzien van de actualiseringsfrequentie van de correctiefactoren ervaringssterfte (blz 58);

- Wijziging van de berekening van de dekkingsgraad bij inkoop vanuit het BP-kapitaal (blz 63);
 - Verlengen geldigheidsduur beleggingsplan (blz 187);
 - Wijziging afkoopfactoren per 1 november 2022.
3. Op 28 december 2022 werd de ABTN nogmaals aangepast. Ditmaal ging het om de volgende beleidsbeslissingen:
- Appendix A geactualiseerd met de 2023 cijfers (blz 51);
 - Appendix B geactualiseerd met de cijfers per 01-01-2023 (blz 54);
 - Verlengen geldigheidsduur beleggingsplan (blz 181).

Bij alle aanpassingen van de ABTN werden ook redactionele verbeteringen, actualisatie van cijfers en correcties op foutjes doorgevoerd. De actuele ABTN is op de website van SPA te vinden.

3.4 Naleving Code pensioenfondsen

In het eerste kwartaal van 2023 is de Code Pensioenfondsen weer helemaal nagelopen en is er een schriftelijke rapportage gemaakt met een beschrijving of – en zo ja hoe – aan iedere norm in 2022 voldaan werd. Het bestuur leeft de Code Pensioenfondsen vrijwel geheel na. In twee gevallen, die betrekking hebben op vier normen is dit (gedeeltelijk) niet het geval, deze worden hieronder beschreven en er wordt uitgelegd waarom er niet aan voldaan wordt.

Benoeming en ontslag: de Code Pensioenfondsen stelt als uitgangspunt dat benoeming en ontslag worden uitgevoerd door belanghebbenden, zo mogelijk door het orgaan zelf, met betrokkenheid van een ander orgaan van het fonds. Het fonds heeft in het verleden problemen gekend, die uitgebreid zijn beschreven in het jaarverslag over 2017. Door die ervaring is afgeweken van dit uitgangspunt m.b.t. het benoemen en ontslag van leden van het VO; ontslag vindt plaats door het bestuur waarbij het lid dat ontslagen is om een advies van een Ontslagadviescommissie kan verzoeken.

Diversiteit: het bestuur bevordert dat fondsorganen divers worden samengesteld. Het bestuur en het VO worden statutair (groten)deels door verkiezingen samengesteld en dat bemoeilijkt een precieze afspiegeling. Bij de verkiezingen van het bestuur heeft het bestuur vrouwen en jongeren expliciet opgeroepen om zich kandidaat te stellen. Dit heeft nog geen vrouwelijk lid van het bestuur opgeleverd. Bij de Raad van Toezicht staat in het profiel voor een RvT-lid de verplichting gesteld om minimaal één vrouw te benoemen. In 2022 is Jacqueline Verhulst als voorzitter van de Raad van Toezicht herbenoemd. In het VO zat in 2022 geen vrouw en geen jongere, maar sinds Q1 2023 zit er wel weer een vrouw in het VO, waarmee het VO voor 16% uit vrouwen bestaat. Dit percentage sluit aan bij de populatie vrouwen in het fondsbestand van ongeveer 19%. De inspanningen om een vrouw in het bestuur te krijgen zullen in de toekomst versterkt worden.

3.5 Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur betracht bij al haar besluiten de evenwichtige belangenafweging goed vorm te geven. Het bestuur vindt het huidige beleid evenwichtig; de jongere generatie komt er volgens de Haalbaarheidstoets gemiddeld wat beter af, maar loopt aan de andere kant een groter risico als de resultaten uiteindelijk tegenvallen. Omdat er geen premies meer gestort worden en de toeslageregeling voor alle groepen hetzelfde is, spelen er minder verschillende belangen tussen de verschillende groepen (pensioengerechtigden en gewezen deelnemers) dan bij open

fondsen. Met name bij het toeslagbeleid speelt deze belangenafweging nog enigszins, al is de bevoegdheid tot indexeren wettelijk beperkt en had het bestuur in 2022 daarin onder een dekkinggraad van 110% vooralsnog geen keuze. In 2023 kon er wel weer gedeeltelijk geïndexeerd worden, waarbij beide genoemde groepen eenzelfde percentage werd toegepast.

3.6 Milieu, klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen

De visie van het bestuur is dat het fonds met haar beleggingsbeleid en de daarbij gebruikte financiële instrumenten aan de wettelijke eisen voldoet. Om het milieu, klimaat, de mensenrechten en de sociale verhoudingen voldoende aandacht te geven in het beleid gebruikt het fonds ESG-screened beleggingsfondsen. Deze houden bij hun beleggingsbeleid rekening met deze aspecten en met de wettelijke minimumeisen, zoals het verbod op beleggingen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van clustermunition. Daarnaast hanteert SPA voor de overige beleggingen een uitsluitingslijst. Daarmee wordt niet belegd in bedrijven die zich schuldig maken aan kinderarbeid, schending van andere mensenrechten. Bedrijven die zich bezighouden met de productie van nucleaire wapens en/of clustermunition zijn uitgesloten evenals staten die mensenrechten schenden en/of dictaturen zijn.

Bedrijven met een specifiek product dat milieutechnisch aan discussies onderhevig⁴ is, worden overigens niet bij voorbaat uitgesloten. Het fonds sluit in de uitvoering van haar beleid voorts ook aan op het beleid dat de vermogensbeheerder 'default' uitvoert over de haar toevertrouwde gelden: BlackRock (BR) heeft de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties ondertekend in 2008. In 2020 heeft BR nadrukkelijk haar beleggingsbeleid afgestemd op ESG en met name klimaatcriteria. BR past de vraagstukken over hun corporate governance-programma, inclusief de behandeling van ESG-vraagstukken, in een investeringscontext toe. Het bestuur heeft verder geen uitgebreid gedetailleerd beleid ontwikkeld voor ESG-aspecten. SPA voert samenvattend vanuit kosten-batenoverwegingen een praktisch ESG-beleid, waarmee op ruime wijze aan de wettelijke verplichtingen wordt voldaan⁵. Dit beleid is in het verleden met het VO afgestemd. In het kader van de nieuwe eisen die de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) met zich brengt en de verdere maatschappelijke ontwikkelingen, zal het huidige beleid de komende jaren in overleg met het VO verder ontwikkeld worden. Duurzaamheid wordt een steeds belangrijker onderwerp voor de financiële sector.

Stembeleid

In de ABTN is het stembeleid van SPA vastgelegd. SPA voert geen actief stembeleid. De aandelenposities zijn vooral internationaal en worden om efficiency- en kostenoverwegingen ook wat het gebruik van stemrechten betreft beheerd door de (externe) vermogensbeheerders. Het stembeleid van de betrokken vermogensbeheerders wordt derhalve gevolgd en dit beleid is in 2022 niet gewijzigd.

3.7 Toezicht en toezichteisen

3.7.1 Extern toezicht: DNB en AFM

In het eerste kwartaal van 2022 is een update van het herstelplan ingediend bij DNB. Sinds 1 juni 2015 was er een herstelplan van toepassing. In 2022 is het fonds echter uit het dekkingstekort gekomen en in Q1 2023 ook uit het reservetekort (zie paragraaf 2.2.2).

Aan het fonds zijn in 2022 geen dwangsommen of boetes opgelegd door de toezichthouders. Er is geen bewindvoerder aangesteld en het fonds is ook niet - geheel of gedeeltelijk - onder curatele geplaatst.

⁴ Bijvoorbeeld aanbieders van fossiele brandstoffen.

⁵ SPA is overigens niet aangesloten bij een vrijwillige regeling van de Nederlandse pensioenfondsen en volgt niet automatisch alle (maar wel veel) Principes van de VN.

3.7.2 Intern Toezicht

Het fonds kent een Raad van Toezicht (RvT). De RvT heeft een rapport geschreven over het boekjaar 2022. De RvT keurt het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en jaarrekening goed. Het rapport van de RvT is onderstaand opgenomen.

3.7.2.1 Rapport van de Raad van Toezicht

Het door de RvT opgestelde rapport luidt als volgt:

“Rapport raad van toezicht Stichting Pensioenfonds Atos over 2022

Voorwoord

In het vorige rapport van de raad van toezicht werd gemeld dat het jaar 2021 in het teken stond van ‘beginnen’. Het jaar 2022 stond voor de raad van toezicht in het teken van ‘doorpakken’. De organen zijn bemenst, processen zijn geherstructureerd en in verschillende beleidsstukken zijn wijzigingen aangebracht. De omstandigheden in 2022 (de oorlog in Oekraïne en de daarmee gepaard gaande onrust op de financiële markten en ook de voorgenomen gewijzigde pensioenwetgeving) maken dat het fonds zich wendbaar moet opstellen maar de ingeslagen weg niet uit het oog moet verliezen. Doorpakken op de reeds gemaakte keuzes dus. De raad heeft het monitoren van de zorgvuldige besluitvorming en de daartoe gevolgde processen binnen het fonds ter hand genomen en heeft niet alleen kennisgemaakt met de nieuwe mensen binnen het pensioenfonds maar heeft ook intensief met elkaar gewerkt aan een stabiele uitvoering van de opdracht die het fonds heeft. Gelukkig was het in 2022 mogelijk regelmatig fysiek bij elkaar te komen. Daarnaast is ook regelmatig gebruik gemaakt van de mogelijkheden om online te vergaderen. De mix van online en fysiek bij elkaar komen en overleggen is de raad van toezicht goed bevallen, ook op dit gebied is dus sprake van doorpakken op de eerst gedwongen maar nu geïnstitutionaliseerde vormgeving van overlegstructuren.

De aanpassingen in de uitvoering van het vermogensbeheer en risicomanagement die in 2021 zijn doorgevoerd zijn in 2022 nader gepreciseerd. Dat in 2022 het bestuur volledig op sterkte is gebracht door het benoemen van nieuwe bestuurders heeft volgens de raad van toezicht een goede beweging in gang gezet om door te pakken en zo het pensioenfonds in staat te laten zijn te zorgen voor een stabiele uitvoering van het pensioen voor de deelnemer.

Dat eind 2022 de directeur en begin 2023 ook de medewerker van het pensioenbureau aangaf zich in 2023 bezig te willen houden met uitdagingen buiten het fonds, maakte dat het bestuur gedwongen werd op zoek te gaan naar alternatieven. Het bestuur heeft dit voortvarend ter hand genomen en heeft de raad daar bij betrokken. Begin 2023 is dit gerealiseerd door het aanstellen van een externe pensioenorganisatie.

De cultuur binnen het fonds heeft er in 2022 voor gezorgd dat de bedrijfsvoering beheerst is. De raad van toezicht constateert net als vorig jaar dat de besturing van het fonds eenieder veel tijd en energie kost. De raad van toezicht is zich bewust van zijn eigen rol binnen het fonds en heeft daarbij altijd het belang van de deelnemer laten leiden. Hierbij zijn geen belemmeringen ondervonden.

Inleiding

De raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds Atos (SPA) legt jaarlijks verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het bestuursverslag. Deze verantwoording is vastgelegd in het eerste deel van dit document. Daarnaast legt de raad van toezicht

(hierna aangeduid met 'raad') zijn waarnemingen en bevindingen over het afgelopen jaar vast. Dit vormt het tweede deel van dit rapport.

Verantwoording

In 2022 is het intern toezicht uitgevoerd door de raad die bestaat uit Bert Oostdam, Jacqueline Verhulst (voorzitter) en Dick Wenting.

De taak van de raad wordt bepaald door het wettelijk kader. Hierbij hoort ook de Code Pensioenfondsen en de statuten en reglementen van SPA. De leden van de raad zijn allen lid van de VITP (Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector) en de raad betreft bij het uitoefenen van zijn taak tevens de VITP-toezichtcode (zie www.VITP.nl). Dit betekent onder meer dat geen enkel onderwerp buiten de reikwijdte van het toezicht valt en de raad zich een oordeel vormt over de wijze waarop het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds vaststelt. Daarnaast vormt de raad zich een oordeel over de besturing, de bedrijfsvoering en het beleid van het fonds.

De wettelijke taak van de raad bestaat in ieder geval uit het toezicht houden op het bestuursbeleid en de algemene gang van zaken van het fonds, het toezien op een adequate risicobeheersing en het toezien op evenwichtige belangenafweging. Tevens beoordeelt de raad de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de korte en de lange termijn en staat de raad het bestuur met raad ter zijde.

Naast deze wettelijke taken heeft de raad een aantal goedkeuringsrechten. In dit kader heeft de raad in 2022 goedkeuring verleend aan:

- Besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening 2021
- Benoeming bestuursleden

De raad is in 2022 tien keer bijeengewees en heeft daarnaast vijf keer vergaderd met het bestuur en vier keer met het verantwoordingsorgaan. Daarnaast hebben leden van de raad vergaderingen van het bestuur en commissies bijgewoond en heeft periodiek overleg tussen de voorzitters plaatsgevonden. Tenslotte is er door de raad gesproken met de sleutelfuncties.

In het rapport over 2021 heeft de raad een terugblik opgenomen op de voornemens zoals die eerder waren geuit. Uit een korte zelfevaluatie hierop in voorjaar 2022 bleek dat de raad het als een uitdaging zag om te bevorderen dat het bestuur de besluitvorming goed documenteert en de discussies transparant vastlegt. De raad ziet dat, nu de nieuwe bestuursleden beter op elkaar zijn ingewerkt, de besluitvorming inderdaad beter is gestructureerd. De raad heeft in het rapport over 2021 ook de aanbeveling opgenomen dat het bestuur er goed aan doet de effectiviteit van besluiten te meten door toepassing van de beleids- en verantwoordingscyclus zoals in de Code Pensioenfondsen bedoeld. Dit is nog niet vormgegeven. De raad heeft in 2022 met het bestuur besproken dit mee te nemen in de toekomstanalyse omdat daarin (ook) meetbare doelen aan de orde komen waarop gestuurd moet worden en die triggers kunnen zijn voor actie.

De raad heeft in het voorjaar van 2023 op basis van ervaringen tot en met het jaar 2022 onder externe begeleiding een zelfevaluatie uitgevoerd. Hieruit kwamen onder meer de volgende aandachtspunten naar voren waar in 2023 invulling aan wordt gegeven: het uitwerken en toepassen van een fondsspecifieke toezichtvisie en toezichtdoelen, betere explicitering van bevindingen, het managen van verwachtingen en het komen tot verbetering van de ondersteuning van de raad van toezicht.

Waarnemingen

Omdat de raad van toezicht de wettelijke taak op een transparante en gestructureerde wijze wil uitvoeren, zijn in een werkplan de thema's beschreven die de raad van toezicht voor 2022 heeft vastgesteld. In het werkplan is ook beschreven op welke wijze het toezicht wordt uitgevoerd, welke tophema's de raad heeft geformuleerd voor 2022 en aan de hand van welke normen de raad het toezicht heeft gehouden. Voor 2022 heeft de raad een aantal tophema's gedefinieerd waar met name aandacht aan is gegeven:

- Governance
- Toekomst van het fonds
- Communicatie
- Ontwikkeling vermogens- en risicobeheer

Onderstaand wordt aan de hand van deze thema's gerapporteerd over het gehouden toezicht.

1. *Tophema Governance*

De raad van toezicht houdt toezicht op de adequate werking van het bestuurlijk model. De betrokkenheid van de bestuurders is onverminderd groot. In 2022 zijn drie voormalig werknemers van Atos als bestuurslid benoemd nadat ze geruime tijd als kandidaat-bestuurder meegelopen hebben. Daarmee is het bestuur op volle sterkte en daarmee is de continuïteit van het bestuur geborgd. Met het nieuwe bestuur ziet de raad een deskundig, complementair bestuur dat zich inzet voor de zorg van het pensioen van de deelnemer. De raad heeft in 2022 extra aandacht gegeven aan de rol- en taakverdeling tussen de organen. Omdat er veel nieuwe leden van de verschillende organen zijn is het voor eenieder zoeken naar de juiste rol en samenwerking. De contacten tussen de verschillende organen zijn goed. Zowel de raad als het verantwoordingsorgaan worden door het bestuur regelmatig geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen en rond het fonds en worden op een juiste wijze betrokken bij de besluitvorming. De raad constateert een grote betrokkenheid bij het verantwoordingsorgaan op diverse gebieden wat mede het gevolg is van de bovenwettelijke rechten van het verantwoordingsorgaan. Dat brengt met zich mee dat het bestuur alert wordt gehouden, zeker als het de belangen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden betreft, maar dat tegelijkertijd een groot beroep wordt gedaan op het bestuur. De raad verwacht dat in 2023 de stabiele invulling van de verschillende organen leidt tot een nog meer gestructureerde samenwerking tussen de organen. Dat eind 2022 bekend werd dat de directeur van het pensioenbureau zijn werkzaamheden voor het fonds begin 2023 beëindigt, zorgde ervoor dat het bestuur op korte termijn een nieuwe vorm van ondersteuning moest realiseren. De directeur is de afgelopen jaren naar de mening van de raad een bepalende factor geweest in het reilen en zeilen van het fonds en de raad spreekt ook op deze plaats haar dank uit voor zijn betrokkenheid bij en inzet voor het fonds. Dat de invulling van het pensioenbureau op korte termijn door het bestuur voortvarend is opgepakt geeft de raad het vertrouwen dat de ondersteuning van de verschillende organen niet in gevaar komt.

Ten slotte merkt de raad van toezicht op dat de werking van de sleutelfuncties in 2022 naar behoren is verlopen hoewel de invulling van de functies in 2022 weer wisselingen heeft ondergaan. De raad verwacht dat in 2023 de invulling van de sleutelfuncties stabiel blijft en nader vorm wordt gegeven aan de meerwaarde die de sleutelfuncties kunnen leveren voor het fonds.

2. *Tophema Toekomst van het fonds*

De raad van toezicht heeft ook in 2022 met het bestuur besproken dat het voor Pensioenfonds Atos als gesloten fonds noodzakelijk is het belang van het voortbestaan van het fonds periodiek te evalueren. Het aanstellen van

een fiduciair vermogensbeheerder en de intensieve ALM-studie mogen een objectieve blik op de toekomst van het fonds niet in de weg staan.

In 2022 werden de contouren van een nieuw pensioenstelsel steeds duidelijker. Met het aannemen van de Wet Toekomst Pensioenen door de Tweede Kamer in het najaar van 2022 wordt de noodzaak voor het fonds zich te beraden op de toekomst nog dringender. Het is nog onduidelijk wat deze wetgeving praktisch betekent voor Pensioenfonds Atos als gesloten fonds. De strategische keuzes die het bestuur voor de toekomst gaat maken (uiteraard afhankelijk van de mogelijkheden voor een gesloten pensioenfonds) blijven ook in 2023 een belangrijk agendapunt voor de verschillende organen waarbij ook de rol van de voormalig werkgever, Atos, van belang kan zijn. De raad heeft de indruk dat het bestuur de omgevingsfactoren in beeld heeft en daagt het bestuur uit de verschillende organen op een proactieve wijze mee te nemen in het proces. Daarbij blijft de raad wijzen op het belang van het formuleren van zogenaamde 'triggers' die voor het bestuur aanleiding (kunnen) zijn tot het nemen van strategische beslissingen.

3. Topthema Communicatie

Het belang van communicatie is het afgelopen jaar verschillende malen onderwerp geweest van gesprek. Het betreft dan ten eerste de onderlinge communicatie binnen het fonds waar naar de mening van de raad inmiddels vooruitgang is geboekt. De vastlegging en onderbouwing van beleid blijft een aandachtspunt. De communicatie richting belanghebbenden bij het fonds neemt een steeds prominentere plaats in op de bestuursagenda maar is nog onvoldoende. Met name de website kan worden verbeterd. Het communicatiebeleidsplan staat op de agenda van het bestuur. De raad verwacht dat het bestuur het komende jaar concrete stappen zet om de communicatie, ook wanneer het gaat om het toekomstperspectief van het fonds, op het gewenste niveau te brengen. Daarbij speelt het verantwoordingsorgaan, als vertegenwoordiging van de belanghebbenden bij het fonds, een cruciale rol.

4. Topthema ontwikkeling vermogens- en risicobeheer

Op zowel het gebied van risicobeheer als op het gebied van vermogensbeheer zijn wijzigingen doorgevoerd in 2022. De raad van toezicht constateert dat er in 2022 belangrijke voortgang is geboekt op deze gebieden.

Nadat in het najaar van 2021 een onderzoek is gestart naar de wenselijkheid van het aanstellen van een fiduciair ondersteuner, is na gedegen onderzoek in juli 2022 besloten deze ondersteuning inderdaad onder te brengen bij een externe partij. De raad steunt het besluit van het bestuur tot deze aanstelling en verwacht dat hiermee de grip op het vermogensbeheer wordt verbeterd. De taken van de fiduciair zijn afgestemd op wat het fonds nodig heeft. De raad ziet de aanstelling als een belangrijk en noodzakelijk onderdeel van de beheerste bedrijfsvoering.

De raad constateert dat het bestuur verder goed aandacht geeft aan een correcte inrichting van het vermogensbeheer door een weloverwogen opvolging van een van beide extern beleggingsadviseurs in de beleggingsadviescommissie.

In december 2022 is de eindrapportage ALM studie opgeleverd, dat is een onderzoek naar de optimale strategische beleggingsportefeuille. Deze studie vindt in beginsel op reguliere basis eens in de drie jaar plaats. Deze keer vond expliciet een herijking plaats van het risicoprofiel van de beleggingen aan de risicohouding van het fonds en de onderliggende risicobereidheid van de deelnemers. Het verantwoordingsorgaan was hierbij betrokken. Er heeft geen uitvraag bij de deelnemers plaatsgevonden, wel heeft het verantwoordingsorgaan daar zelf een uitspraak over gedaan. Terugkijkend ziet de raad dat het proces van de ALM studie wel wat stroperig

was. Bij een volgende gelegenheid is het zaak dat een strak plan wordt opgezet waarbij de doelstelling van de studie en de te volgen stappen beter in kaart worden gebracht. Na de ALM studie wordt eind van het jaar in samenwerking met de fiduciair ondersteuner een verfijning in de analyses aangebracht via een risicobudgetteringstudie. De raad ondersteunt deze aanpak.

Code Pensioenfondsen

Het bestuur heeft in mei 2023 een analyse van de naleving van de Code Pensioenfondsen uitgevoerd. Het bestuur legt in het bestuursverslag verantwoording af over de naleving van de Code. Enkele normen worden niet nageleefd en hierover is in het bestuursverslag een toelichting opgenomen. De analyse is door de raad beoordeeld en als helder bevonden en consistent met het beleid, wat niet wegneemt dat een periodieke revisie op zijn plaats zou zijn.

De thema's zoals in de Code Pensioenfondsen vastgelegd, zijn door de raad van toezicht betrokken bij het toezicht. Hieronder worden onze bevindingen weergegeven aan de hand van deze thema's.

Het bestuur neemt verantwoordelijkheid voor het gevoerde beleid en zowel het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht leggen in het bestuursverslag verantwoording af over de verrichte werkzaamheden en uitgeoefende bevoegdheden. Zowel het verantwoordingsorgaan als de raad van toezicht stellen zich positief kritisch op richting het bestuur en door het bestuur wordt de inbreng van deze organen ter hand genomen. Hierdoor is toezicht en inspraak gewaarborgd. Het bestuur rapporteert over het gevoerde beleid. Communicatie, mede in het licht van de Wet Toekomst Pensioenen, kan een meer prominente plaats krijgen in de beleids- en verantwoordingscyclus waardoor transparantie wordt bevorderd. Door de invulling van posities binnen het fonds door betrokken bestuursleden waarvan een groot deel werkzaam is geweest voor Atos wordt vertrouwen waargemaakt. Dit blijkt ook uit het geringe aantal klachten dat het fonds ontvangt. Door de herinrichting van het vermogensbeheer blijft het bestuur kwaliteit nastreven. Het proces van benoemingen verloopt goed en hoewel er niet aan de diversiteitdoelstelling zoals opgenomen in de Code Pensioenfondsen wordt voldaan is de raad van mening dat er voor voldoende diversiteit in competenties en persoonskenmerken aanwezig is waardoor sprake is van zorgvuldig benoemen. Belangenverstrengeling is een onderwerp dat op verschillende tafels binnen het fonds wordt besproken. Het voornemen bestaat de compliance functie extern te beleggen. Dit juicht de raad toe en de raad denkt dat daarmee het integer handelen van betrokkenen bij het fonds nog beter kan worden gewaarborgd. Het proces om te komen tot een nieuw en robuust beloningsbeleid is zeer traag verlopen mede omdat het bestuur het van belang vindt dat dit beleid gedragen wordt door eenieder en van mening is dat zorgvuldigheid boven snelheid moet gaan. De raad verwacht dat met het vaststellen van een nieuw beloningsbeleid begin 2023 uitvoering gegeven kan worden aan het gepast belonen van betrokkenen bij het fonds.

Goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening

De raad van toezicht constateert dat het proces van totstandkoming van het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2022 zorgvuldig is geweest. Naar onze mening geeft het bestuur in het bestuursverslag voldoende verantwoording over risicobeheersing. Het bestuur heeft naar onze mening bij de uitoefening van zijn taak belangen goed afgewogen. Wij geven goedkeuring aan het bestuursbesluit tot de vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening.

De raad van toezicht dankt het bestuur en het verantwoordingsorgaan voor de prettige en constructieve samenwerking.

Amstelveen, 9 juni 2023

Bert Oostdam

Jacqueline Verhulst (voorzitter)

Dick Wenting

3.7.2.2 Reactie bestuur op verslag van de Raad van Toezicht

Het bestuur dankt de RvT voor haar rapport over het boekjaar 2022 en voor de goedkeuring van het bestuursbesluit tot vaststelling bestuursverslag en de jaarrekening. Het bestuur herkent de genoemde verbeterpunten en zal de concrete aanbevelingen en suggesties tot verbetering in haar actiepuntenplan ter hand nemen. Het bestuur ziet in dit kader met veel vertrouwen de samenwerking met de RvT over het aanpakken van de aandachtspunten tegemoet.

3.8 Verantwoordingsorgaan

3.8.1 Verantwoording afleggen

Het bestuur van het fonds legt over het boekjaar 2022 beleidsmatig verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan (VO). Er zijn in 2022 drie overlegvergaderingen tussen het bestuur en het VO geweest. Daarnaast zijn er diverse andere hoc overleggen gevoerd, over bijvoorbeeld De ALM studie of tussen de voorzitters van de fondsorganen en ook gezamenlijke kennissessies van het bestuur en het VO. Het VO dient jaarlijks een algemeen oordeel te geven over:

- het door het bestuur in het verslagjaar uitgevoerde beleid en het handelen van het bestuur in het verslagjaar; en
- beleidskeuzes die betrekking hebben op de toekomst.

3.8.2 Algemeen oordeel VO

Het door het VO opgestelde rapport over het boekjaar 2022 luidt als volgt:

“Oordeel van het Verantwoordingsorgaan (VO) over 2022

Inleiding

Het pensioenfonds is een rechtspersoon en heeft op basis van de wet en haar statuten een interne organisatie waarin vastgelegd is hoe de organen van het fonds zich tot elkaar verhouden.

Het VO is één van die organen.

Het VO heeft zich bij haar aantreden in 2018 met begeleiding van een extern adviseur gebogen over haar rol. Het kader bestaat uit 3 delen te weten,

A: Normen die betrekking hebben op goed bestuur en toezicht

In 2019 is een Raad van Toezicht (RvT) aangesteld als wettelijke opvolging van de tot dan vigerende Visitatie Commissie. De hoofdtaak van de RvT is om toezicht op goed bestuur te houden. Het gaat vooral over de processen. De RvT legt verantwoording af aan het VO hoe zij daarin handelen.

Hun bevindingen zijn input voor het VO.

B: Normen die betrekking hebben op de hoofdzaken, hoe werken bepaalde zaken eigenlijk?

Dit is het primaire werkterrein van het VO. Daarbij kijkt het VO vanuit normen voor de bestuurlijke principes, de mate waarin de doelen zijn gerealiseerd en de evenwichtige afweging van belangen.

Het gaat over wat er gebeurt en wat de uitkomsten zijn. Dit deel bevat een groot aantal onderwerpen. **Elk jaar maakt het VO een keuze daaruit**, afhankelijk van de gebeurtenissen in het boekjaar. Voor 2022 lag de nadruk op: *Continuïteit van het fonds, Beleggingsbeleid, Uitvoering, Kosten, Beloningsbeleid en Communicatiebeleid*.

C: Normen die gaan over het eigen VO functioneren.

Het VO ziet als randvoorwaarden voor het effectief functioneren:

- a. Het VO moet zich houden aan zijn bevoegdheden zoals verwoord in wet en statuten;
- b. Het VO moet richting het bestuur respectievelijk de RvT redelijk en billijk handelen, met respect voor elkaars positie, waarbij een welwillende houding jegens elkaar uitgangspunt is.

In het VO moet men zich ook redelijk en billijk tegenover en naar elkaar gedragen. Het VO gaat ervan uit dat ook het bestuur en de RvT deze uitgangspunten delen.

Het oordeel over het gevoerde beleid en de beleidsvoornemens voor de toekomst

Informatie gebruikt bij het oordeel van het VO over het gevoerde beleid.

Het VO heeft bij het vormen van een oordeel de beschikking over het jaarverslag van het bestuur, het verslag van de Raad van Toezicht, het rapport van de actuaris, het rapport van de certificerende actuaris en het rapport van de externe accountant. NB: *Op het moment dat het VO dit oordeel heeft opgesteld was o.a. het jaarverslag van het bestuur nog alleen in conceptvorm beschikbaar. Het VO heeft begrepen dat er nadien geen wijzigingen in het verslag zijn aangebracht die van invloed op het oordeel zouden kunnen zijn.*

Verder beschikt het VO over de verslagen van de bestuursvergaderingen, de rapportages van CACEIS (voorheen KasBank) en Achmea Pensioen Services, en de adviesaanvragen met de onderbouwing van de voorgenomen besluiten. Ook de rapportages van de drie Sleutelfunctiehouders die volgens de IORP II-richtlijnen regelmatig verslag doen van hun werkzaamheden zijn bestudeerd.

In het kader van de jaarverslag cyclus is gesproken met het bestuur, de RvT, de externe accountant, de actuaris en de certificerende actuaris en de sleutelfunctiehouder risicomangement.

Het VO stelt vast dat op grond van de bovengenoemde informatie en gesprekken dat het bestuur een duidelijke verantwoording heeft afgelegd over het jaar 2022.

Samenvattend oordeel

Noot: Het oordeel over 2022 is mede gebaseerd op de eerste maanden van 2023.

Het VO heeft een positief oordeel over het gevoerde beleid. Niettemin zijn er een aantal belangrijke thema's waar het VO zorgen over heeft. Dit wordt hieronder nader uitgelegd.

1. Het VO heeft een positief oordeel over getoonde betrokkenheid en werkracht bij het fonds van het bestuur en pensioenbureau over het afgelopen jaar.
2. Het VO heeft een positief oordeel over het gevoerde operationele beleid, omdat ook in 2022 nog sprake was beperkende maatregelen als gevolg van de COVID-19 pandemie. Dat gegeven beperkte de onderlinge fysieke communicatie maar had geen invloed op de dagelijkse gang van zaken.

3. Het VO is positief over het bestuurlijk handelen, zoals de inrichting van een Risicocommissie als ook het streven om de governance rond de uitvoering van het beleggingsbeleid te versterken.
4. Het VO is niet positief over het ALM proces dat startte eind 2021 en pas in de loop van 2023 afgerond werd. Er ontbrak vooraf een duidelijke procesgang met planning. De afstemming met het VO, niet na overleg maar in overleg, had niet die kwaliteit zoals het VO die met het ALM proces 2018 heeft ervaren. Het VO heeft in april 2023 via een brief van het bestuur kennisgenomen van het voornemen van het bestuur om bij een volgend ALM proces het projectmanagement strakker in te regelen en aandacht te geven aan de aanbevelingen van het VO. Het VO is verheugd met die reactie.
5. Het bestuur heeft ten aanzien van twee voorgenomen besluiten advies aan het VO gevraagd waarna het VO negatief heeft geadviseerd. Bij de aanstelling van een fiduciaire dienstverlener werd voor dat voornemen naar de mening van het VO geen gedegen argumentatie aangedragen op basis van o.a. een analyse van de beleggingsresultaten over de afgelopen tien jaren.
Bij de voorgenomen wijziging van het vigerende beloningsbeleid werd het nog niet zo lang geleden vastgestelde beleid alweer ter discussie gesteld, zonder voldoende onderbouwing. Hierop heeft het bestuur de beloningsadviesaanvraag ingetrokken. In de loop van 2022 heeft het bestuur een nieuw voorgenomen besluit tot herziening van het beloningsbeleid voor o.a. het bestuur voorgelegd aan het VO. De betere onderbouwing van die adviesaanvraag heeft het VO doen besluiten om op een aantal punten van dat gewijzigde beleid een positief advies te geven, maar de mogelijkheid tot variabele beloning voor het bestuur wijst het VO resoluut af.
6. Het VO is bezorgd over de toegenomen kostenontwikkeling ten laste van het fonds. Zie verderop in dit oordeel voor verdere details.
7. Het VO heeft in 2022 niet kunnen constateren dat alle maatregelen in het voorkomen van (de schijn van) belangverstengeling door het bestuur zijn genomen en correct zijn vastgelegd.
8. Aan de opvolging door het bestuur van de aangedragen gesprekspunten uit het VO oordeel over 2021 zullen wij ook in 2023 weer aandacht besteden.

Nadere toelichting bij het bovenstaande samenvattende oordeel 2022:

Het VO betreft in haar oordeel dat het bestuur erkent dat het er slechts deels in geslaagd is de in de missie, visie en strategie gestelde doelen te bereiken en de uitleg wat daarvan de oorzaken zijn.

Het VO stelt verder vast dat uit de gesprekken en de documentatie duidelijk is dat de operationele zaken zoals een zorgvuldige registratie van verplichtingen en bezittingen op orde zijn.

De formele communicatie binnen het fonds in het verslagjaar is door het beter werken met SharePoint voor alle communicatie verder verbeterd. Hierdoor is de schriftelijke verslaglegging en archivering eenvoudiger geworden. Door de uitbesteding van de pensioenbureau activiteiten in februari 2023 moest ook overgegaan worden naar een andere IT Share omgeving. Dit proces verloopt niet soepel. In de afgelopen jaren is het belang van SharePoint voor een goed georganiseerde informatie-uitwisseling duidelijk gebleken. Het VO heeft vertrouwen dat de nieuwe opzet via MS 365, InDeqa en functionele e-mailadressen op termijn bij zal dragen aan een goede communicatie tussen de diverse fonds gremia en aan een goede digitale archivering.

Onderstaand wordt het oordeel verder toegelicht en komen ook kritische punten naar voren die naar het oordeel van het VO-aandacht en opvolging vragen.

Het VO ziet ondanks het in 2022 gerezen verschil van inzicht over het beloningsbeleid en de aanstelling van de fiduciair Russell, de verdere samenwerking met het bestuur en de Raad van Toezicht met vertrouwen tegemoet.

Bevindingen

Missie, visie en strategie

De missie en visie zijn in 2022 niet gewijzigd. Het is inmiddels standaard geworden dat het bestuur moet melden dat zij haar missie niet heeft waargemaakt omdat de koopkracht van de pensioenaanspraken niet gehandhaafd is. Hoopvol is dat per januari 2023 gedeeltelijke toeslagverlening kon worden verleend. Niettemin is er gedurende de afgelopen jaren nog een aanzienlijk koopkrachtverlies ontstaan, dat ook met de toeslagverlening nog lang niet is ingelopen.

Continuïteit van het Fonds

Een gesloten fonds als SPA moet zich regelmatig afvragen wat haar toekomst is. De komst van de Wet Toekomst Pensioenen zal deze vraag acuut maken. Evenals het bestuur bereidt het VO zich voor op deze discussie door het volgen van seminars en dergelijke. Het VO is verheugd over het feit dat het bestuur begin 2023 een beleidsdag over dit onderwerp organiseerde voor zowel bestuur, RvT als VO. Ook het voornemen van het bestuur om het VO actief in dit traject te betrekken, ervaart het VO als positief.

Bezetting van de zetels in het bestuur.

Het bestuur is sinds juni 2021 geheel vernieuwd en was eind 2022 volledig op sterkte. Het VO is positief over de nieuwe samenstelling en vertrouwt op een constructieve samenwerking.

Zorgvuldig benoemen: procedures bij benoeming en ontslag

De basis hiervoor is de Code Pensioenfonds die duidelijke richtlijnen bevat.

Het bestuur geeft in haar verslag over 2022 aan dat zij voor wat betreft het VO afwijkt van de Code. De Code voorziet dat het ontslag van leden van het VO door het VO geschiedt; maar in de statuten van SPA is geregeld dat het bestuur deze bevoegdheid heeft. Het VO heeft al in 2018 gesteld dat de argumenten voor deze afwijking van de Code onvoldoende zijn.

Het VO heeft in het proces dat voorafging aan de installatie van de RvT de aanbeveling gedaan om op een samenhangende manier in statuten en reglementen te regelen wat er moet gebeuren als een orgaan of een lid van een orgaan niet functioneert, vooral omdat door de komst van de RvT, procedures beter op elkaar kunnen worden afgestemd. In 2022 is er een start gemaakt de huishoudelijke reglementen en de verkiezingsprocedures beter op elkaar af te stemmen.

Evenwichtige belangenafweging

In het verslag van het bestuur is een paragraaf opgenomen met een expliciete uitspraak over dit onderwerp. In de eerste plaats wordt beoordeeld of gewezen deelnemers en pensioengerechtigden gelijkelijk worden behandeld. Daarbij is het uitgangspunt dat de toeslagverlening voor beiden hetzelfde moet zijn. Andere maatregelen worden door het bestuur getoetst op evenwichtigheid en de uitkomsten worden vastgelegd.

Het bestuur stelt dat het huidige beleggingsbeleid tot evenwichtige resultaten leidt voor de betrokkenen. Als er een ander evenwicht wenselijk zou zijn is verandering van het beleggingsbeleid nodig. Meer onderbouwing van de expliciete uitspraak heeft het VO niet kunnen constateren. De haalbaarheidstoets van 2023 op basis van de

uitkomsten van de ALM-studie 2022 zal inzicht geven in het evenwicht over de leeftijdscohorten. Uiteraard gaat ook de uitwerking van het pensioenakkoord voor zover dit gaat gelden voor gesloten pensioenfondsen hierin een rol spelen.

Monitoring Code Pensioenfondsen.

In het Visitatie Commissie rapport van 2017 is de aanbeveling gedaan aan het bestuur om de Code Pensioenfondsen jaarlijks op de agenda te zetten en hierbij het VO te betrekken.

Het bestuur heeft in april 2023 de compliance met de Code opnieuw getoetst. Het VO is daarbij wederom niet betrokken geweest en verzoekt het bestuur in de toekomst kritischer te zijn in het SPA commentaar.

Investment beliefs, beleggingsbeleid en resultaten van het beleggingsbeleid

a. Het beleggingsbeleid en de risicohouding Middelloonregeling (ML).

Elke drie jaar moet het beleggingsbeleid worden geactualiseerd. Het instrument daarvoor is de ALM studie. Voorafgaand zijn in dit proces eerst de beleggingsuitgangspunten (investment beliefs) opnieuw vastgesteld. In de ALM studie worden een aantal scenario's doorgerekend en op basis van de uitkomsten daarvan wordt de risicohouding vastgesteld in en na overleg tussen bestuur en VO. Door het vastleggen van de risicohouding zijn ondergrenzen van de verwachte pensioenresultaten, en het strategisch vereist eigen vermogen opnieuw vastgelegd. De uitkomsten van de ALM studie 2022 hebben het beleggingsbeleid en de risicohouding in principe niet veranderd. Het VO beoordeelt dat positief. Het daarna vastgestelde beleggingsbeleid is een goede vertaling van de risicohouding en voldoet aan de beleidsuitgangspunten. Het bestuur heeft voldoende inzicht gegeven in zijn keuzes met betrekking tot het strategische beleggingsbeleid en de rente afdekking. In haar jaarverslag heeft het bestuur uitgebreid de risico's en de behaalde resultaten van het beleggingsbeleid toegelicht.

Het beleggingsresultaat in 2022 is opnieuw minder dan verwacht. De vermogensbeheerders van de Return - en Risk Control portefeuilles hebben in 2022 de benchmark die in 2018 werd vastgesteld niet helemaal waargemaakt. Het bestuur gaf in 2021 aan dat de resultaten teleurstellend waren en dat het met verhoogde attentie in 2022 de resultaten zou beoordelen.

Het VO acht het teleurstellend dat dit niet tot een verbetering heeft geleid. Helaas heeft een grondig onderzoek naar de prestaties van de vermogensbeheerders in 2022 niet plaatsgevonden.

b. Aanstellen fiduciair

Op het voorgenomen besluit van het bestuur om een fiduciair aan te stellen heeft het VO negatief geadviseerd, omdat naar de mening van het VO de aanleiding voor het aanstellen van een fiduciair onvoldoende onderbouwd was. Het louter versterken van de governance rond het beleggingsbeleid was volgens het VO geen reden voor die aanstelling, als ook niet eerst er een gedegen onderzoek had plaatsgevonden waarom de beleggingsresultaten over de afgelopen tien jaar waren zoals ze waren en of een ander beleggingsbeleid tot betere resultaten geleid had.

Het bestuur is tot de conclusie gekomen dat er genoeg redenen waren om de ondersteuning van het beleggingsbeleid te versterken en heeft het advies van het VO naast zich neergelegd.

c. Het beleggingsbeleid en de risicohouding voor Beschikbare Premie (BP).

In 2019 is de risicohouding voor het BP Life Cycle deel vastgelegd. Destijds heeft het VO twee adviezen gegeven:

1. Ga na of het huidige Life Cycle model nog wel optimaal is. Het model stamt immers uit 1998 bij de overgang naar Oriflex en is eenmaal herzien in 2002. Intussen is de pensioenleeftijd met enkele jaren verhoogd en zal de komende jaren verder stijgen.
2. Ga na of de doelstelling die in de ABTN staat wel wordt waargemaakt. De doelstelling die indertijd is geformuleerd is dat de gemiddelde gewezen deelnemer bij pensionering in staat wordt gesteld om met het BP kapitaal een pensioen in te kopen dat in lijn ligt met de pensioenaanspraak bij een volledige middelloonregeling.

In 2020 is een aangepaste doelstelling in de ABTN opgenomen omdat de eerdere doelstelling niet meer haantbaar was. De doelstelling is nu een zo goed mogelijk pensioen te realiseren. Deze doelstelling is niet concreet en er kan dus niet vastgesteld worden of deze wordt waargemaakt.

Op het bovenstaande advies om te onderzoeken of het huidige Life Cycle model nog wel optimaal is, is in 2022 evenals in 2021 geen actie ondernomen. Het VO verwacht dat dit punt op de agenda van het bestuur van 2023 gezet wordt.

De BP-beleggingsresultaten waren in 2022 negatief. Alle BP-beleggingsresultaten waren in 2022 negatief. Twee van de zes fondsen hebben de benchmark niet gehaald, namelijk het Europa fonds en Wereldwijd fonds, waarvan de laatste samen met het Obligatiefonds en Liquiditeitenfonds onderdeel zijn van de Beleggingsprofielen Life Cycle en Life Cycle Doorbeleggen. Het baart het VO zorgen dat op 8 juni 2023 de eerder gepubliceerde Black Rock performance rapportages over 2022 zijn vervangen, omdat deze kennelijk niet de juiste cijfers bevatten.

Toeslagbeleid

Opnieuw heeft het bestuur het besluit moeten nemen om geen toeslagverlening (indexatie) toe te passen in 2022. Met ingang van 1 januari 2023 is mede door de gestegen rente waardoor de verplichtingen van het fonds daalden, met een voorlopig besluit, een gedeeltelijke toeslagverlening van 4,14 % toegekend.

De toeslagverlening blijft al langdurig achter bij de ambitie en het maximale gemis is aan het eind van 2022 meer dan 40 %. (Zie ook de tabel op de SPA website.) Het ziet er niet naar uit dat binnen afzienbare tijd inhaalindexatie mogelijk is, wat een zeer teleurstellend vooruitzicht is. Het nieuwe pensioenstelsel zou indexatie vergemakkelijken; maar zelfs dan is het onwaarschijnlijk dat de opgelopen indexatie-achterstand kan worden ingelopen. Verder is het nog onduidelijk wat het nieuwe pensioenstelsel voor SPA gaat betekenen.

Beloningsbeleid.

Norm: veranderingen in het beloningsbeleid worden door het bestuur weloverwogen ter advisering voorgelegd aan het VO.

In april 2021 heeft het bestuur een adviesaanvraag inzake het beloningsbeleid naar het VO gestuurd. Het VO heeft wettelijk het recht om hierover advies uit te brengen. Het VO heeft toen een positief advies uitgebracht. Het eerdere beleid ging uit van vrijwilligers die hun inzet niet koppelden aan de beloning. De afspraak was dat het beloningsbeleid na drie jaar zou worden geëvalueerd. Alle betrokkenen die in 2021 en 2022 zijn aangesteld waren bekend met dit beleid. Het heeft het VO verbaasd dat het bestuur in 2022 een aanpassing van het beloningsbeleid (met een aanzienlijke stijging van de kosten) heeft voorgesteld. Het VO heeft daar in mei 2022 een negatief advies over uitgebracht. Het bestuur heeft als reactie op dat negatieve VO-advies de adviesaanvraag ingetrokken. In de loop van 2022 heeft het VO een nieuwe adviesaanvraag inzake het

beloningsbeleid ontvangen. Deze beter onderbouwde adviesaanvraag is door het VO na rijp beraad van een positief advies voorzien. Het VO kan echter niet instemmen met het mogelijk toekennen van een variabele beloning aan bestuurders naast de verhoogde bestuursbeloning per januari 2023.

Kosten

Het VO is bezorgd over de toegenomen kostenontwikkeling in 2022 en de in 2023 te verwachten toename van de kosten als gevolg van:

- Een hogere beloningsstructuur voor o.a. de bestuurders, en die in aantal zijn toegenomen;
- De aanstelling van de fiduciair Russell. De verwachting van het bestuur is dat per saldo het; aanstellen van de fiduciair op termijn een kostenbesparing van € 1,9 miljoen moet opleveren;
- De outsourcing van het Pensioembureau in 2023;
- Het extern beleggen van alle sleutelfunctiehouderschappen.

De kosten zijn al een aantal jaren aan het stijgen, en hoewel daar goede redenen voor kunnen zijn, is dit een reden te meer om er aandacht aan te besteden.

Verder meldt het bestuur in haar verslag 'Het serviceniveau van het fonds is het afgelopen jaar hetzelfde gebleven evenals de complexiteit van de regeling en de aard van het fonds'. Het bestuur duidt mogelijk hiermee op de omvang van de service. Als gevolg van diverse ontwikkelingen binnen het fonds hebben het VO en de deelnemers in 2022 toch een achteruitgang van de kwaliteit van de service ervaren. Er zijn afgelopen jaar tenminste twee klachten ingediend die een structureel probleem bloot legden; tegenover jarenlang resultaat van 0 klachten.

Het VO heeft besloten om met het oog op het bovenstaande in 2023 speciale aandacht te geven aan de verdere kostenontwikkeling.

Communicatie

Het VO heeft uit de aard van haar opdracht speciale aandacht voor de communicatie met de belanghebbenden. Door de Wet Verbeterde Premiereregeling alsmede de Wet Toekomst Pensioenen worden de mogelijkheden en dus ook de keuzes die de belanghebbenden mogen/moeten/kunnen maken weer complexer. De vraag blijft hoe dit zo inzichtelijk mogelijk te maken en hoe communicatie daarbij kan helpen.

De communicatie naar alle gewezen deelnemers en pensioengerechtigden geschiedt via de website en per kwartaal middels de digitale Pensioennieuws brief van SPA. Deze wordt naar de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van wie een email adres bekend is verstuurd; en op de website geplaatst.

Het VO is wel bezorgd over de communicatie met individuele deelnemers vanwege het vertrek van de eigen Pensioembureau medewerkers en de uitbesteding van die werkzaamheden inclusief bestuursondersteuning naar dienstverlener Montae. Veel detailkennis is verdwenen door het vertrek van medewerkers die jarenlang bij SPA betrokken waren.

De communicatie naar de individuele deelnemers vindt o.a. plaats via

- het UPO (eens in de 5 jaar),
- het BP-performance overzicht aan een deel van de deelnemers (eenmaal per jaar),
- een brief aan BP-Lifecycle-deelnemers wanneer zij de 59 jarige leeftijd bereiken

- een jaarlijks pensioenoverzicht en eventueel wijziging in het pensioenbedrag aan de gepensioneerden.
- In 2022 is daar de vaststelling van het C&P garantiebedrag bij vertrek bij Atos of bij pensionering, voor een beperkt aantal gewezen deelnemers aan toegevoegd.

De deelnemers zijn dus voornamelijk afhankelijk van de informatie die op de website staat van het pensioenfonds (en op www.mijnpensioenoverzicht.nl) en moet daar zelf actie voor ondernemen. De website van het Pensioenfonds bevat veel informatie en deze wordt regelmatig geüpdatet, maar helaas is de (lay-out van de) site, zoals het bestuur ook heeft geconstateerd, niet meer van deze tijd. Het bestuur heeft nu wederom aangekondigd om hier in 2023 verbetering in aan te brengen.

Wat betreft het BP-performance overzicht:

- Begin 2022 heeft het Pensioenbureau in overleg met het VO extra informatie op de website geplaatst (bij FAQ) waarin beschreven staat welke deelnemers het jaarlijks BP-Performance overzicht ontvangen.
- In het najaar van 2022 bleek wederom dat diverse deelnemers het jaarlijks overzicht niet ontvangen hadden, ook waren de overzichten niet correct en was er een verkeerde performanceberekening gemaakt. Helaas is dit niet hersteld aangezien dit een handmatig proces blijkt te zijn.
- In het kader van de zorgplicht wordt aan personen die 59 jaar oud zijn geworden en in het BP-deel beleggen via het Life Cycle profiel een brief gestuurd om hen te wijzen dat ze 100 % deelnemen aan het liquiditeitsfonds. Ook in 2022 is deze brief verstuurd en is de inhoud van de brief i.o.m. het VO enigszins vereenvoudigd. Door de gestegen AOW-leeftijd zou deze brief in een eerder stadium verstuurd mogen worden aangezien het BP-Life Cycle profiel redelijk verouderd is. (Zie ook 'Het beleggingsbeleid en de risicohouding voor Beschikbare Premie (BP)hierboven').

Tot slot is er nog een groep gewezen deelnemers die recht hebben op de Atos/Philips C&P-garantieregeling bij vertrek bij Atos of indien zij met pensioen gaan. Deze gewezen deelnemers werden nooit geïnformeerd over de opbouw of afbouw van dit kapitaal, bij vertrek of bij pensionering werd dit kapitaal bijgestort in de BP-regeling zonder de gewezen deelnemer hierover te informeren. In 2022 is deze procedure gewijzigd in samenwerking met het VO zodat deze deelnemers worden geïnformeerd. Op de site van SPA is extra informatie toegevoegd zodat deelnemers zelf een inschatting kunnen maken van hun opgebouwde C&P garantie kapitaal.

(<https://www.pensioenfondsatos.nl/nl/atos-bp/cp-garantieregeling/>)

Maar resumerend: het VO ervaart de communicatie naar de gewezen deelnemers als matig en passief. Pas na aandringen van het VO heeft het Bestuur in het najaar van 2022 een artikel geplaatst over het beleid m.b.t. toeslagverlening (iets dat een groot aantal fondsen al eerder hadden gedaan). Tekenend is verder dat er begin 2023 niets aan de gewezen deelnemers en gepensioneerden is meegedeeld over de transitie van het Pensioenbureau. Terwijl het oude eigen Pensioenbureau een duidelijke rol had in de voorlichting over pensioenen (iets dat het nieuwe pensioenbureau niet meer doet).

Rapport (concept) van de Raad van Toezicht (RvT)

Algemeen

De RvT legt jaarlijks verantwoording af aan het VO over de uitvoering van haar taken en de uitoefening van haar bevoegdheden.

De bevindingen van de RvT zoals vastgelegd in het rapport van de RvT zijn voor het VO een input voor haar oordeel over het door het bestuur gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst.

Het VO heeft vier keer met de RvT gesproken en stelt vast dat het haar duidelijk is wat de RvT van belang acht en is het met haar insteek eens zoals voor 2022 vastgelegd in het werkplan van de RvT. De nadruk die de RvT legt op de wijze van besluitvorming en het vastleggen ervan is ook voor het VO belangrijk bij het vormen van een oordeel over het gevoerde beleid van SPA.

Het VO heeft besloten de voorzitter van de RvT, Jacqueline Verhulst, na een evaluatiegesprek, voor te dragen voor herbenoeming per 1 jan. 2022. Het bestuur heeft Jacqueline Verhulst herbenoemd per 1 jan. 2022.

Het VO heeft met de RvT de verantwoording van de RvT zoals vastgesteld in het concept verslag besproken. Daarbij is het mogelijk dat het perspectief van de RvT verschilt van dat van het VO.

Verantwoording van de RvT van haar werkzaamheden

In haar verantwoording geeft de RvT aan dat zij intensief betrokken is geweest bij een aantal tophema's. De RvT heeft haar goedkeuringsrechten betreffende een aantal onderwerpen gebruikt. Het VO is daarbij ook betrokken geweest, vooral in de discussie over het beloningsbeleid en het beleggingsbeleid. Het VO heeft daarbij de ervaren problemen met de wijze van besluitvorming en de vastlegging daarvan, zoals hierboven al beschreven.

Een speciaal onderwerp is daarbij het beleggingsbeleid. SPA moet dat periodiek via een ALM studie herijken. Die studie is in 2021 opgestart, in 2022 veelvuldig besproken en in 2023 vervolgd. Helaas heeft het VO geconstateerd dat in 2022 in aanloop naar de ALM studie en het aanstellen van een fiduciair geen analyse is verricht of en waarom het beleggingsbeleid niet de gewenste resultaten heeft opgeleverd. Dan wordt het voor het VO wel heel moeilijk om een oordeel te vormen of veranderingen wel nodig zijn en/of deze de gewenste verbeteringen zullen brengen.

De RvT stelt dat zowel de Raad als het VO regelmatig geïnformeerd worden en op de juiste wijze worden betrokken. Het VO is van mening dat de onderlinge communicatie niet altijd adequaat is met als voorbeeld het gebrek aan communicatie rondom de het uitbesteden van de activiteiten van het pensioenbureau begin 2023. Informeren, besluiten formaliseren en mededelen zijn aparte zaken. Het VO verwacht verder dat invulling gegeven gaat worden aan het communicatieplan van het fonds.

Samenvatting reactie VO op RvT rapport

Het VO heeft kennisgenomen van de verantwoording door de RvT over haar activiteiten in 2022 en is hierover positief. Ook kan het VO de mening van de RvT onderschrijven dat het bestuur haar verantwoordelijkheid neemt en dat de samenwerking van de organen goed is, dat de communicatie beter kan, dat benoemingen goed worden geregeld, dat integriteit beter behandeld moet worden en dat de discussie over beloningsbeleid en ALM studie in 2022 zeer traag is verlopen.

Het VO waardeert de wijze van samenwerking en verwacht hetzelfde in de komende jaren.

Rapport van de actuaris en certificerend actuaris

Het rapport van de actuaris is helder. Het is verheugend dat er regelmatig afstemming is geweest tussen de actuaris en het bestuursondersteuningsbureau. Het rapport is besproken op de jaarvergadering van 24 mei en

vragen zijn naar tevredenheid beantwoord. Zoals de Modification duration en het financieel resultaat uit waardeoverdrachten. M.b.t. de Uitkeringsstroom is afgesproken dat er nog een grafiek zou worden toegevoegd met de uitstroom per jaar. Ook heeft de actuaris zijn zorgen uitgesproken voor de uitstaande vordering op Atos Nederland van € 2,4 miljoen.

De certificerend actuaris heeft een voorlopige actuariële verklaring 2022 afgegeven op 17 mei 2023. Deze is besproken en toegelicht op de jaarvergadering van 24 mei. De certificerend actuaris noemt 6 aandachtspunten m.b.t. het jaar 2022 waarvan 2 reeds waren gemeld in 2021. Het VO verwacht dat het bestuur deze aandachtspunten in 2023 op de bestuursagenda zal zetten. In het rapport wordt geen melding gemaakt dat in 2022 een ALM studie door het fonds is uitgevoerd.

Rapport van de externe accountant

De externe accountant heeft een goedkeurend oordeel gegeven over de jaarrekening 2022. Daarbij is opgemerkt dat de aanbevelingen n.a.v. het vorig boekjaar zijn opgevolgd. Ook is vastgesteld dat het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening. Gesteld wordt ook dat voldoende aandacht is gegeven aan onder andere risicobeheer, vermogensbeheer en pensioenbeheer. Het is positief dat geen afwijkingen zijn geconstateerd in de administratieve gegevens.

Het rapport is toegelicht op de jaarvergadering van 24 mei en ook de externe account benoemt de uitstaande vordering van € 2,4 miljoen op Atos Nederland m.b.t. de C&P garantieregeling. Bij de bevindingen van de uitvoerende serviceorganisaties ontbreekt Russell, Russell heeft in 2022 een transitie uitgevoerd waarbij de SPA data in oktober 2022 in haar systemen zijn geladen.

Activiteiten VO

Samenstelling

Het VO bestaat uit zes leden.

In januari 2022 zijn verkiezingen gehouden voor vier van de zes VO-zetels. Carlo Reijnders werd herkozen als lid namens de gewezen deelnemers, Dick Koster werd herkozen namens de gepensioneerden. Namens de gepensioneerden werd verder gekozen Arno Elshout, die de zetel van Hans van der Horst overnam; en Bart Aten, die Lai Wu verving als vertegenwoordiger van de gewezen deelnemers.

Het VO wil hier haar dank uitspreken aan Lai en Hans voor hun inzet gedurende de afgelopen vier jaar.

Begin 2023 kwam Bart Aten tot de conclusie dat zijn bijdrage aan het VO te sterk onder druk kwam te staan door zijn vele onverwachte juridische werkzaamheden bij werkgever Atos als gevolg van het vertrek van Atos uit Rusland en de voorgenomen splitsing van het bedrijf Atos SE. Bart kon het in die situatie, die naar verwachting nog minimaal tot medio 2023 zou voortduren, niet combineren met zijn VO-vertegenwoordiging.

Het VO dankt Bart voor zijn bereidwilligheid en inzet in de afgelopen periode. Het VO is verheugd om Iris Vogt als nieuw VO lid namens de gewezen deelnemers te mogen verwelkomen per 1 maart 2023.

Werkzaamheden VO

In bovenstaande reacties is al impliciet ingegaan op de activiteiten van het VO. Het VO heeft in 2022 11 keer vergaderd; daarnaast drie keer met het bestuur en vier keer met de Raad van Toezicht. Daarnaast zijn een aantal gesprekken gevoerd met nieuwe bestuursleden en met de directeur van het fonds.

Het VO heeft in 2022 vier verzoeken van het bestuur voor een advies gekregen. Twee voor het beloningsbeleid, één voor het aanstellen van een fiduciair, en één voor het voorgenomen besluit inzake inkoopfactor BP. Tot slot heeft het VO zelfstandig adviezen uitgebracht over het adviesrecht van het VO; en over het informeren van de achterban over een eventuele toeslagverlening.

Het VO heeft via één bijdrage aan Pensioennieuws ook bijgedragen aan de communicatie met de achterban.

Evaluatie VO-werkzaamheden

In het jaarverslag 2021 werd bij onderwerpen vermeld wat het VO met het bestuur wilde bespreken. Het VO heeft al die gespreksonderwerpen met het bestuur en met de RvT apart onder de aandacht gebracht. Helaas is daar door de nieuwe adviesaanvragen, de ALM studie en aanstelling fiduciair niet of weinig aandacht aangegeven.

Voor 2023 heeft het VO zes onderwerpen gekozen waar zij haar aandacht in 2023 op zal vestigen:

- Risicobeleid en het functioneren van de risicocommissie;
- Integriteit;
- Toekomst van het fonds in relatie met de Wet Toekomst Pensioenen;
- Communicatie/Informatievoorziening naar de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden;
- Beleggingsbeleid: functioneren van de aangepaste governance voor het beleggingsbeleid en rendement versus de kosten van de fiduciair in het bijzonder;
- Ontwikkeling kosten in het algemeen en in het bijzonder Pensioenbureau op functioneren versus de kosten alsmede Fiduciair Russell – evaluatie op verwachte kostenbesparing en toename rendement.

Die onderwerpen zijn vooraf met het bestuur en de RvT gecommuniceerd. Daarbij zal er speciale aandacht zijn voor de uitwerking op de middellange termijn van de Wet Toekomst Pensioenen en wel met name voor gesloten fondsen. Het VO blijft de ontwikkelingen nauwgezet volgen, want het heeft grote impact op alle fondsen en de pensioenadministratie, dus ook op SPA.

Het VO hoeft niet ieder jaar (extern) te evalueren, zoals vorig jaar aangegeven, maar regelmatig. In 2022 is besloten geen zelfevaluatie te houden, mede omdat samenstelling vernieuwd was. Die zelfevaluatie heeft in april 2023 wel plaatsgevonden.

Het normenkader voor het VO is voor 2023 aangepast. Met de nieuwe bestuursleden zijn in 2022 kennismakingsgesprekken gehouden. Met een andere Sleutelfunctiehouder zal een gesprek worden gehouden in 2023. Het VO zal wederom haar werkzaamheden bespreken in het Pensioennieuws en op de website van het pensioenfonds, wanneer daartoe aanleiding is.

Voor vragen of opmerkingen rondom het eigen optreden staat het VO altijd open voor contact met de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Namens het Verantwoordingsorgaan,

Thomas van Kuipers
Voorzitter

Dick Koster
Secretaris

7 juni 2023

3.8.3 Reactie bestuur op oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Het bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan voor haar algemeen oordeel over het in het boekjaar 2022 gevoerde beleid. Het bestuur waardeert het overwegend positieve oordeel en zal de genoemde aandachtspunten en aanbevelingen in haar actiepuntenplan ter hand nemen. Het Verantwoordingsorgaan heeft in haar oordeel een groot aantal gespreksonderwerpen aangekondigd die het bestuur graag samen met het Verantwoordingsorgaan oppakt. Het bestuur ziet in dit kader met veel vertrouwen de overlegvergaderingen met het Verantwoordingsorgaan tegemoet.

4. Vermogensbeheer

4.1 Evaluatie financieel beleidskader

ALM en SAA-studie

Het bestuur dient regelmatig te evalueren of het bestaande beleidskader nog voldoet. Het instrument voor deze evaluatie is een zogenaamde “Asset and Liabilities Management” (ALM)-studie. In 2022 heeft deze ALM-studie plaatsgevonden. Met behulp van deze ALM-studie wordt gekeken of het beleggingsbeleid van het pensioenfonds nog passend is bij de pensioenambitie. De ALM-studie werd in Q1 2023 afgerond. Het beleggingsbeleid in 2022 is gebaseerd op de ALM-studie van 2018.

In de ALM-studie is bezien hoe het beste pensioenresultaat gehaald kan worden o.b.v. de gekozen risicohouding en uitgaande van een beperkte kortingskans en beperkte omvang van die mogelijke korting (mocht die kans zich toch voordoen). Voor de risicohouding was een zogenaamde VEV-bandbreedte van 8% tot 22,5% gekozen en een ondergrens voor het pensioenresultaat van 90%⁶, conform de met het Verantwoordingsorgaan in het kader van de aanvangshaalbaarheidstoets afgesproken ondergrens voor het pensioenresultaat.

Bij die ALM-studie is er indertijd ook een Strategic Asset Allocation (SAA)-studie uitgevoerd, waarmee de verdeling over de beleggingscategorieën werd bepaald. De nieuwe rendementsverwachtingen van de beleggingscategorieën leidden toen tot een verschuiving tussen de beleggingscategorieën

Conform de ALM- en SAA-studie van 2018, is het beleggingsbeleid vormgegeven middels een Risk Control Portefeuille (50% van het vermogen) en Return Portefeuille (50% van het vermogen). Tevens voert het fonds een dynamisch rente-afdeckingsbeleid. Hierbij stijgt de renteafdekking nadat rentes zijn gestegen boven vooraf bepaalde drempelwaarden.

Prudent person-regel

De beoordeling van de mate waarin aan de prudent person-regel wordt voldaan is in de ABTN opgenomen. In 2023 wordt deze beoordeling herzien in het kader van de uitgevoerde ALM-studie.

4.2 Beleidsontwikkelingen omtrent het vermogensbeheer

4.2.1 Uitvoering beleggingsbeleid Atos Middelloon (ML) en Atos Eindloon (EL)

In 2022 zijn er met betrekking tot de Risk Control Portefeuille enkele wijzigingen in het vermogensbeheerbeleid doorgevoerd. BlackRock (BR) beheert deze portefeuille en er is als gevolg van de rentestijging een aanpassing in de afdekking van de langetermijnverplichtingen doorgevoerd (verhoging van de rentehedge van 20% naar 40%).

Met betrekking tot de uitvoering van het vermogensbeheer in de Return Portefeuille (waarmee het overrendement ten opzichte van de verplichtingen nagestreefd wordt) werd in 2022 het beleid niet aangepast. Het beleid was in 2022 nog steeds toegespitst op multi asset mandaten met een actief en een deel passief beheer. Het beleid formuleert na de laatste aanpassingen in 2021 de doelstellingen meer expliciet en er zijn per beleggingscategorie een aantal begrenzings opgenomen voor de mate waarin afgeweken kan worden van de benchmark. Deze begrenzings betreffen de inkadering van de grenzen van het actief beheer. U vindt de details inzake het

⁶ D.w.z. in een neutraal economisch scenario (het 'mediaan-scenario') mag het pensioen op lange termijn niet lager zijn dan 90% van een volledig geïndexeerd pensioen.

beleggingsbeleid voor risico van het fonds in paragraaf 4.3 en de beleggingen voor risico van de deelnemers in paragraaf 4.4.

In 2022 heeft het bestuur een wijziging in de valuta-afdekking goedgekeurd. Het fonds dekt in de Middelloon regeling 95% van de USD, JPY en GBP af op basis van de benchmarksamenstelling van de Return Portefeuille. De wijziging is begin 2023 geïmplementeerd.

4.3 Resultaten beleggingen voor risico fonds

4.3.1 Totaalrendement op alle beleggingen voor rekening van SPA

Beleggingsrendement:	2022	2021
(in % over totaal belegd vermogen)	-/-13,67	3,07
Benchmark	-/-12,50	5,53

4.3.2 Rendement van de deelportefeuilles

De totale beleggingsportefeuille voor ATOS ML was in 2022 gesplitst in een Risk Control Portefeuille en een Return Portefeuille.

Return Portefeuille

De Return Portefeuille bestaat uit 2 multi-asset mandaten. De Return Portefeuille (omvang per 31-12-2022 was € 1.119,9 miljoen, tegen eind 2021 € 1.382,4 miljoen) betreft overwegend beleggingen met een hogere risico/rendement-verhouding dan staatsobligaties, zoals aandelen en bedrijfsobligaties. De Return Portefeuille heeft tot doel om binnen een bepaald risicokader op de lange termijn een hoger rendement te realiseren dan puur nodig is om aan de verplichtingen te voldoen. Zakelijke waarden, zoals aandelen, renderen in een meerjarig perspectief naar verwachting hoger dan vastrentende waarden. Met het rendement dat hoger ligt dan nodig om aan de nominale verplichtingen te voldoen kan een eventuele toeslag gefinancierd worden. Dat hogere rendement is het rendement dat aan de verplichtingen wordt toegekend. Voor het beleggingsbeleid van SPA is het uitgangspunt ervoor te zorgen dat er voldoende vermogen is om aan de totale pensioenverplichtingen te voldoen; kapitaalbehoud is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Er moet dus voldoende vermogen zijn om alle op dit moment toegezegde pensioenen in de toekomst te kunnen betalen.

De vermogensbeheerders hebben in dit kader een mandaat toegewezen gekregen dat opdraagt om de ter beschikking gestelde gelden te beleggen in 6 beleggingscategorieën (waaronder obligaties en cash). In het mandaat is aangegeven hoeveel procent van de ter beschikking gestelde gelden minimaal in een beleggingscategorie belegd moet worden en welk percentage van de ter beschikking gestelde gelden maximaal in een beleggingscategorie belegd mag worden. Door voor een deel actief te beleggen in de fondsen en actief te bewegen tussen deze opgegeven bandbreedtes moeten de beheerders proberen over de langere termijn (drie- tot vijf jaar) een rendementsvergelijkingsbenchmark te verslaan. Deze rendementsvergelijkingsbenchmark bestaat uit 5 van de 6 beleggingscategorieën die gebruikt mogen worden (cash wordt op 0% verondersteld in deze rendementsvergelijkingsbenchmark), waarbij er per beleggingscategorie een spil is bepaald tussen de uitersten van de bandbreedte die voor de beleggingscategorie is gesteld. Die spil is een soort neutrale positie die door het bestuur op basis van een SAA-studie is vastgesteld.

Rendement Return Portefeuille

Voor de Return Portefeuille was in 2022 de doelstelling om meerjarig de rendementsvergelijkingsbenchmark te verslaan. Een vermogensbeheerder verslaat de doelstelling als het resultaat over een langere periode hoger is dan het rendement van de benchmark. Dit kan betekenen dat in een bepaald jaar de benchmark niet verslagen

wordt, bijvoorbeeld omdat een vermogensbeheerder een grote daling verwacht in de aandelenprijzen en daarom tijdelijk minder belegt in aandelen en meer in cash. Als die daling zich dan pas in een volgend jaar voordoet, dan kan deze beleggingstactiek ervoor zorgen dat in dat jaar het rendement achterblijft bij de benchmark. Indien het jaar daarop die daling zich alsnog voordoet, dan zal de benchmark wellicht wel verslagen worden over twee jaar bezien. De doelstelling om de resultaten van een benchmark te verslaan wordt dus afgemeten aan het meerjarig resultaat, waarbij bij de evaluaties gekeken wordt naar het drie- tot vijfjarig rendement en het rendement sinds de start van de mandaten (april 2007) ook niet uit het oog verloren wordt. Het jaarrendement wordt dus wel kritisch gevolgd (is het verklaarbaar, hoeveel risico is er genomen, waar komt een eventueel lager rendement dan de rendementsvergelijkingsbenchmark vandaan, etc.), maar indien het resultaat niet te extreem afwijkt van de benchmark of goed verklaarbaar is, is dit jaarresultaat niet doorslaggevend voor het oordeel over de vermogensbeheerder.

Beleggingsrendement Return Portefeuille ⁷ :	2022	2021
(in % van de return portefeuille)	-/-11,80	12,91
Benchmark	-/-10,18	14,44

Resultaat Return Portefeuille

Met een resultaat van -/-11,80% heeft de Return Portefeuille het benchmarkresultaat over heel 2022 van -/-10,18% niet gehaald. SPA beoordeelt het resultaat over een periode van 3 tot 5 jaar. De Return Portefeuille loopt sinds november 2018; in 2023 moet het portefeuilleresultaat derhalve verbeteren om op middellange termijn de benchmark te verslaan.

Actief beheer

Onderstaande tabel geeft de 2022 resultaten van het actieve beheer van de vermogensbeheerders. In de kolommen is zichtbaar wat het actieve beheer qua allocatiekeuzes over de 6 beleggingscategorieën heeft opgeleverd en wat de selectie binnen een beleggingscategorie heeft opgeleverd. Het bestuur meent dat de prestaties in 2022 niet aan de doelstelling voldeden zoals die uit de ALM-analyse naar voren kwamen. Op basis van de ALM-analyse is aan iedere beleggingscategorie een benchmark toegekend. Deze benchmarks kunnen echter afwijken van de benchmarks die aan de managers is gegeven. Onderstaande tabel laat daarom tevens het benchmarkrendement zien van de benchmark die aan de manager is gegeven.

⁷ Niet gecorrigeerd voor valutahedge. Sinds 2019 wordt de valutahedge door het pensioenfonds zelf geregeld en niet meer door de vermogensbeheerders binnen hun mandaten.

YTD 2022		ALM		Manager	
	Portfolio	Benchmark	Excess	Benchmark	Excess
BlackRock	-11.22	-10.18	-1.16	-11.98	0.76
<i>Equity Developed Markets</i>	-13.97	-12.78	-1.37	-14.22	0.25
<i>Equity Emerging Markets</i>	-14.89	-14.85	-0.04	-14.85	-0.04
<i>Investment Grade Credits</i>	-11.23	-11.23	0.00	-11.26	0.03
<i>High Yield Credits</i>	-11.36	-7.37	-4.32	-12.75	1.39
<i>Emerging Markets Debt</i>	-1.56	-3.44	1.95	-5.91	4.35
GMO	-12.12	-10.18	-2.16	-10.38	-1.74
<i>Equity Developed Markets - EAFE</i>	-5.12	-12.78	7.87	-8.84	3.72
<i>Equity Developed Markets - US</i>	-6.82	-12.78	7.87	-12.39	5.57
<i>Equity Emerging Markets</i>	-27.20	-14.85	-14.50	-14.85	-12.35
<i>IG Credits - US Aggregate</i>	-8.86	-11.23	2.37	-7.31	-1.55
<i>IG Credits - Global Bonds</i>	-13.42	-11.23	-2.19	-11.89	-1.53
<i>High Yield Credits</i>	-2.00	-7.37	5.79	-4.89	2.89
<i>Emerging Markets Debt</i>	-4.75	-3.44	-1.35	-5.90	1.15

BlackRock beheert het aandelenvermogen tegen een benchmark waarin een ESG-filter is verwerkt. Hierin worden bepaalde ondernemingen uitgesloten, zoals bijvoorbeeld ondernemingen die niet voldoen aan de richtlijnen van de OECD.

Meestal is het rendementsverschil tussen de benchmarks beperkt. De tabel laat echter een groot verschil voor High Yield Credits zien. Het valutarisico wordt in het BlackRock fonds afgedekt. Door deze valuta-afdekking is er een groot verschil in benchmarkperformance; -7,37% (ALM zonder valuta-afdekking) tegen -12,75% (fonds met valuta-afdekking). Per saldo heeft BlackRock 76 basispunten waarde toegevoegd t.o.v. de opdracht die zij hebben gekregen. De drie passief beheerde fondsen renderde zoals mag worden verwacht dicht tegen de benchmark. Het actief beheerde High Yield en Emerging Debt fonds lieten een mooi overrendement zien.

GMO bleef in tegenstelling tot BlackRock achter bij hun benchmark. De manager liet een underperformance zien van -1.74%. De relatieve performance binnen ontwikkelde markten aandelen was relatief sterk net als in hoogrenderende obligatiemarkten. Hiertegenover stond een zwak resultaat voor investment grade credits, die GMO conform de opdracht invult via staatsobligaties en US obligaties. De meest in het oog springende resultaat is die van aandelen opkomende markten. Het fonds bleef ruim 12% achter bij de benchmark. Daarnaast had GMO gedurende het jaar een overweging in dit fonds. De slechte performance is vooral toe te schrijven aan de allocatie naar Rusland. De posities in Rusland zijn na de inval in de Oekraïne in waarde gedaald en verklaren de underperformance.

Alhoewel de inval in de Oekraïne niet geheel voorzienbaar was en in bepaalde fondsen mooie outperformances werden behaald, vindt het bestuur het teleurstellend dat de beheerder qua risicobeheer de allocatie naar Rusland

heeft toegestaan. Het bestuur zal met verhoogde attentie de resultaten van 2023 beoordelen en eventueel wijzigingen doorvoeren.

De Risk Control Portefeuille

De waarde van de verplichtingen van Atos worden berekend ('contant gemaakt') met de rentetermijnstructuur die DNB publiceert. In deze berekening wordt gekeken hoeveel vermogen er nu moet zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Hierbij gaat de DNB er vanuit dat op het vermogen een rendement kan worden gehaald dat gelijk is aan de ultimimate forward rate. Daalt deze rente, dan zal de aangroei minder zijn en dient het pensioenfonds meer vermogen te hebben om aan deze verplichtingen te voldoen. Stijgt de rente, dan zal de aangroei hoger zijn en hoeft het pensioenfonds minder vermogen te hebben. De gevoeligheid voor de rente is relatief groot. Eén procent verschuiving naar beneden van deze rentetermijnstructuur betekent voor het fonds dat de waarde van de verplichtingen met circa 15% toenemen.

Beweging in de rente doet de waarde van de verplichtingen dus sterk schommelen en dat veroorzaakt ook schommelingen in de dekkingsgraad. Vooral als de rente snel stijgt, kan dit ervoor zorgen dat de dekkingsgraad ook snel hoger wordt. Dit effect was in 2022 bij veel pensioenfondsden zichtbaar. De beleggingen van SPA werden in 2022 door de negatieve beleggingsresultaten minder waard in euro's, maar door de stijgende rente en de rekenmethodiek van de verplichtingen steeg de dekkingsgraad per saldo in 2022. Dit laatste is een direct gevolg van het feit dat het fonds het renterisico beperkt had afgedekt. SPA hanteert voor de bepaling van de rente-afdekking een rentestafel. Op basis van deze staffel bedroeg de afdekking begin 2022 slechts 20%. De afdekking is gedurende 2022 opgehoogd naar 40% conform de staffel. Deze ophoging vond plaats nadat rentes waren gestegen.

In onderstaande tabel wordt verduidelijkt hoe verschillende scenario's effect kunnen hebben op de dekkingsgraad van het fonds. Precies in het midden staat de dekkingsgraad (121,8%) per eind december 2022. De tabel laat zien dat een stevige daling van waarde van de returnportefeuille (-25%) de dekkingsgraad van 121,8% doet dalen tot 113,0%. Combineren we dit scenario met een rentestijging van 1% dan stijgt de dekkingsgraad naar 123,4%. De dekkingsgraad stijgt dus in dit specifieke scenario.

Scenario Tabel Dekkingsgraad UFR		Rendement zakelijke waarden				
		-25.0%	-12.5%	0.0%	+12.5%	+25.0%
Parallele verschuiving UFR curve	-1.00%	104,9%	108,9%	112,8%	116,7%	120,6%
	-0.75%	106,8%	110,8%	114,9%	118,9%	122,9%
	-0.50%	108,7%	112,9%	117,0%	121,2%	125,4%
	-0.25%	110,8%	115,1%	119,4%	123,7%	127,9%
	0.00%	113,0%	117,4%	121,8%	126,3%	130,7%
	+0.25%	115,4%	119,9%	124,5%	129,0%	133,6%
	+0.50%	117,9%	122,6%	127,3%	132,0%	136,7%
	+0.75%	120,5%	125,4%	130,3%	135,1%	140,0%
	+1.00%	123,4%	128,4%	133,5%	138,5%	143,5%

De Risk Control Portefeuille (exclusief de swapswaarde) bedroeg eind 2022 ongeveer 44,8% van het totaal belegd vermogen.

Resultaat Risk Control Portefeuille

Beleggingsrendement Risk Control Portefeuille: (in % van de Rik Control portefeuille) Benchmark	2022	2021
	-/- 16,15	-/- 4,38
	-/- 15,48	-/- 4,31

Uit de berekeningen van Caceis volgt dat het fonds op de Risk Control Portefeuille een rendement had van -/-16.15%. Dit negatieve rendement was vooral het resultaat van de sterk gestegen rente. Om het rendement van de Risk Control Portefeuille te monitoren, wordt het resultaat van de portefeuille vergeleken met een benchmark. Deze benchmark geeft het rendement weer van de afgedekte verplichtingen conform de rentestafel plus een opslag van 30 basispunten outperformance doelstelling. De tabel laat zien dat deze benchmark een rendement van -/- 15.48% heeft gemaakt. De portefeuille is dus achtergebleven bij de benchmark. Zoals eerder beschreven wordt het rendement op de verplichtingen afgeleid van renteswaps. De Risk Control Portefeuille bestaat voornamelijk uit obligaties en renteswaps. Hierbij wordt vooral belegd in kredietwaardige obligaties van bijvoorbeeld de Nederlandse en Duitse staat. Omdat rentes op obligaties harder zijn gestegen dan de rentes op een vergelijkbare renteswaps blijft de portefeuille in 2022 qua rendement achter bij de verplichtingen.

De relatieve performance van de portefeuille had een klein negatief effect op de dekkingsgraad ultimo 2022. De 80% van het renterisico dat een deel van het jaar niet afgedekt was zorgde daarentegen - door de gestegen rente en de daardoor gedaalde verplichtingen - voor het grootste deel van de verhoging van de (beleids)dekkingsgraad.

4.4 (Externe) rapportage en beleggingsadviescommissie

SPA hanteert een aantal rapportages die haar in staat stellen om de doelstellingen van het beleggingsbeleid te toetsen (maand- en kwartaalrapportages), waaronder rapportages van Caceis (met rendementen, risico-inventarisaties, etc.) en de vermogensbeheerders. De rapportages maken het onder andere mogelijk voor de Beleggingsadviescommissie (BAC) en het bestuur om te monitoren of de invulling en/of de hoogte van de afdekking van het renterisico en het risicobudget adequaat plaatsvindt en of de begrenzings in acht worden genomen.

Het voornaamste doel van de BAC is om het strategisch en tactisch beleggingsbeleid, dat door het bestuur is vastgesteld, adequaat te volgen en daarover te adviseren. De BAC komt in principe zesmaal per jaar bijeen. In het jaar 2022 is de BAC zeker tienmaal bijeengekomen.

4.5 Beleggingen voor risico van de deelnemers (ATOS BP)

Beleid “beschikbare premie”-regeling

In de ATOS Beschikbare Premie (BP)-regeling wordt individueel kapitaal opgebouwd. Op de pensioendatum wordt dit opgebouwde kapitaal omgezet in een levenslang ouderdomspensioen. De hoogte van het levenslang ouderdomspensioen is afhankelijk van de waarde van de beleggingen, van de levensverwachting en van de rente op dat moment.

De BP-risicohouding

De wet schrijft voor dat een pensioenfonds het risico van het beleggen in een Life Cycle inzichtelijk maakt. Dat risico wordt gedefinieerd en gepresenteerd als het percentage dat weergeeft hoeveel het pensioen op pensioendatum in het pessimistische economische scenario lager uitkomt dan in het te verwachten (neutrale of

mediane) scenario. Dat percentage is dan volgens de wet de “maximaal acceptabele afwijking” die het fonds in de Life Cycle hanteert en dat percentage c.q. die “maximaal acceptabele afwijking” wordt “de risicohouding” genoemd.

Voor het berekenen van het percentage/de risicohouding heeft de wetgever een specifieke rekenmethode vastgesteld alsmede een set van 10.000 economische scenario's die gebruikt moeten worden bij het maken van de berekeningen. Dit betreft de set die ook in de haalbaarheidstoets wordt gebruikt. De definitie die voor het pessimistisch- en neutraal (verwacht) scenario wordt gebruikt, is dezelfde als die in het UPO gebruikt wordt. Het bestuur heeft de risicohouding die opgesloten zit in de Life Cycle en de Life Cycle Doorbeleggen in 2020 laten uitrekenen. Omdat er in een Life Cycle veel deelnemers zitten met verschillende leeftijden, zijn er drie maatmannen gedefinieerd. Op die manier wordt de berekende risicohouding leeftijdsspecifieker. De verdeling van de beleggingen en de resterende looptijd is immers erg verschillend bij verschillende leeftijden. O.b.v. de door de wet voorgeschreven berekeningen kwamen voor de 3 maatmannen de volgende maximaal aanvaardbare afwijkingen (risicohouding) tot stand:

- a. voor het leeftijdscohort van 35 tot 44 jaar: 67%;⁸
- b. voor het leeftijdscohort van 45 tot 54 jaar: 43%;
- c. voor het leeftijdscohort van 55 tot 65 jaar: 28%.

Voor de opbouw van pensioenkapitaal in de Life Cycle Doorbeleggen zijn de berekende maximaal aanvaardbare afwijkingen als volgt:

- a. voor het leeftijdscohort van 35 tot 44 jaar: 79%;
- b. voor het leeftijdscohort van 45 tot 54 jaar: 65%;
- c. voor het leeftijdscohort van 55 tot 65 jaar: 42%.

De veronderstelling is hierbij overigens dat er met het kapitaal een vast pensioen wordt ingekocht. De belegging in de Life Cycle. Doorbeleggen is bedoeld voor degenen die ook na de pensioendatum willen doorbeleggen (variabele pensioenuitkering). SPA biedt echter geen variabele pensioenuitkering aan, die kan met het BP-kapitaal bij andere pensioenfonds of verzekeraars worden aangekocht. Maar er kan ook altijd beslist worden om op de pensioendatum toch een vaste pensioenuitkering aan te kopen.

Bovenstaande resultaten zijn overigens niet alleen het gevolg van het feit dat in het pessimistische scenario de beleggingen het slecht doen en het kapitaal daardoor laag uitpakt, maar ook van de inkoopfactor (gebaseerd op de rekenrente) die op het moment van de pensioendatum geldt. Die bepaalt immers hoeveel pensioen iemand kan inkopen van het door hem/haar opgebouwde kapitaal. Anders gezegd, ook al doet het kapitaal het best goed, als de rekenrente historisch gezien laag is op het moment dat iemand met pensioen gaat, dan pakt het pensioen alsnog lager uit dan in het geval de rekenrente op dat moment dichterbij het historisch gemiddelde zou liggen. Dit deel van de risicohouding(-uitkomst) is dus geen onderdeel van de Life Cycle, maar wordt extern bepaald (i.c. door de wetgever).

⁸ Uitleg: bij de 'maatman 35-jarige', in de Life Cycle betekent de maximaal acceptabele afwijking van 67% dat als het pessimistische scenario zicht voordoet (= het 5e percentiel), het pensioen 67% lager is dan het pensioen dat bij een neutraal scenario verwacht mag worden. De kans daarop is (want 5e percentiel) 5%. Een 45 jarige die in de Life Cycle belegt betekent deze maximaal aanvaardbare afwijking (de risicohouding) dus dat het pensioen in het pessimistische scenario 43% lager zou uitkomen dan in het te verwachten scenario.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat het fonds de gewezen deelnemers in bepaalde gevallen dient te wijzen op de gevolgen van de door hem/haar genomen beleggingsbeslissing. Kort gezegd moeten beleggingsrisico's worden beheerst met het oog op de naderende pensioendatum. Dit betekende dat de risico's geacht werden te worden afgebouwd naarmate de pensioendatum dichterbij kwam, waarbij de standaardregel wordt gehanteerd dat obligaties minder risicovol zijn dan aandelen en cash weer minder risicovol dan obligaties. Door de uitzonderlijke situatie met de rente in 2022, die voor veel looptijden hard steeg en voor verliezen op obligaties zorgden, geldt voor 2022 dat deze standaardregel niet op ging. Veel mensen zagen grotere waardedalingen op hun obligaties dan op hun aandelen. Het risico van een matig rendement met obligaties is daarmee gerealiseerd, zowel door een lage directe opbrengst als door de koersdalingen als gevolg van rentestijgingen. Nu de Wet Verbeterde Premieregeling is ingevoerd, is dit uitgangspunt van risico afbouwen als de pensioendatum nadert ook niet meer altijd van toepassing; immers de nieuwe mogelijkheid onder deze wet - waarbij gekozen kan worden voor een variabel pensioen - vereist feitelijk dat tot de pensioendatum meer in aandelen belegd wordt (bijvoorbeeld d.m.v. Life Cycle Doorbeleggen, maar men kan dit ook zelf in Self Select regelen). De wetgever vindt het dus niet meer automatisch logisch om het risico zo volledig af te bouwen als voorheen de norm was, maar vindt het een reële optie om risico te blijven lopen tot op de pensioendatum, indien de gewezen deelnemer de optie wil openhouden om voor een variabel pensioen te kiezen. De norm "beleggingsrisico's moeten worden beheerst met het oog op de naderende pensioendatum", heeft daarmee een andere reikwijdte gekregen, die nu niet meer uniform is maar veel meer afhankelijk van de voorkeuren, risicotolerantie ('risk appetite') en draagkracht van de gewezen deelnemer. Bij het aanschrijven van de gewezen deelnemers met een BP-kapitaal zal dus hier rekening mee moeten worden gehouden.

SPA stuurt jaarlijks in dit kader een brief waarin SPA bevestigt of het risicoprofiel en de beleggingen met elkaar in overeenstemming zijn; dit betreft een check die SPA ieder jaar moet doen en in 2022 hebben de Self Select deelnemers een dergelijke brief aan het eind van het jaar ontvangen. Deelnemers die al tegen de pensioenleeftijd aan zitten en die ten tijde van het versturen van de brief nog risicovol beleggen, zijn in de brief geattendeerd op het feit dat zij hun risico zouden moeten afbouwen, tenzij zij bewust voor doorbeleggen na pensioendatum willen kiezen.

Het komt voor dat iemand in zijn risicoprofiel aangeeft niet te veel risico te willen lopen, maar in zijn daadwerkelijke beleggingen juist wel veel risico loopt en vice versa. SPA attendeert de deelnemer daar dan op en verzoekt hem om het risicoprofiel consistent met het beleggingsprofiel te maken.

59 jarigen

In het kader van de zorgplicht zijn in 2022 alle deelnemers aan het Life Cycle beleggingsplan die in de periode oktober 2021 – september 2022 59 jaar oud zijn geworden aangeschreven. Deze groep zou in 2022 met hun beleggingen volledig overgaan naar het liquiditeitsfonds. SPA heeft een brief gestuurd om hen nog eens expliciet te attenderen op het feit dat zij conform het Life Cycle beleggingsplan vanaf september 2022 wellicht voor een relatief lange tijd voor 100% in het liquiditeitsfonds zullen gaan deelnemen. Die periode is met name lang als de deelnemers hun pensioendatum uitstellen. Omdat het liquiditeitsfonds door de situatie op de financiële markten in de periode 2015 – 2021 zeer lage en sommige perioden zelfs licht negatieve rendementen kende en omdat de pensioenleeftijd varieert tussen 62,5 jaar en 67 jaar is er geen "one size fits all"-oplossing voor de vraag of het verstandig is om in het liquiditeitsfonds te blijven zitten of om nog over te gaan tot het beleggen van een deel van het kapitaal. Dit hangt sterk samen met de precieze nagestreefde

pensioneringsdatum en de risicohouding. Daarom worden deze personen erop geattendeerd dat het pensioenkapitaal voor - afhankelijk van de leeftijd waarop men met pensioen gaat - 3,5 tot 7 jaar in het liquiditeitenfonds belegd gaat worden. Met name voor 59-jarigen die van plan zijn om pas op hun 67ste met pensioen te gaan, is een alternatief dan zeker te overwegen. De groep is gewezen op de mogelijkheid om naar het Self Select profiel of het profiel Doorbeleggen over te stappen en het kapitaal toch nog voor enkele jaren anders te beleggen. Vanzelfsprekend zitten daar ook risico's aan, die eenieder voor zichzelf moet inschatten. Hierbij wijst het fonds er al jaren op dat de gangbare theorie ervan uitgaat dat obligaties minder risicovol zijn dan aandelen, maar dat dit in bepaalde economische omstandigheden - waarbij de rente stijgt in een jaar - zeker niet het geval hoeft te zijn. In diverse jaarverslagen en in de brieven is gewezen op het feit dat veel economen er de afgelopen jaren op wezen dat door de historisch extreem lage rentestand, de kans aanwezig is dat er flinke koersverliezen kunnen worden geleden op obligaties als de rente weer gaat stijgen. Dat scenario heeft zich in 2022 voltrokken en deelnemers hebben grote verliezen geleden op hun obligatieportefeuilles. Daar staat tegenover dat bij een stijgende rente ook de rekenrente stijgt en er dan tegen een beter tarief een hoger pensioen kan worden ingekocht.

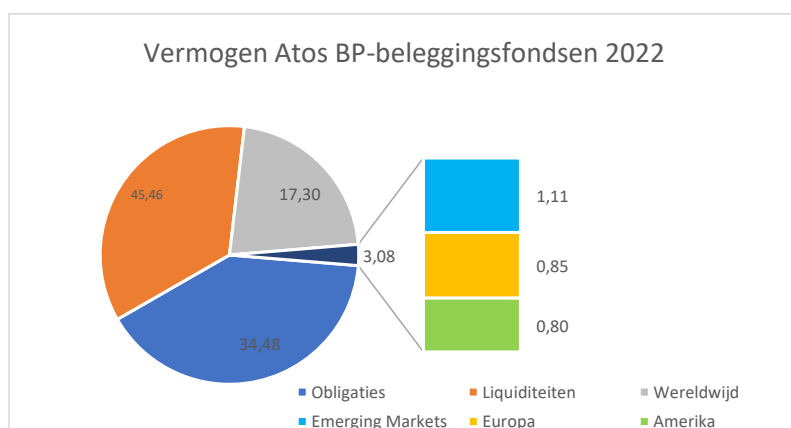
Gewezen deelnemers worstelen soms met de vraag of ze toch nog een aantal maanden of jaren weer in aandelen of obligaties moeten beleggen, teneinde een positief resultaat te halen. Dit biedt uitzicht op betere resultaten, maar draagt natuurlijk ook een risico op slechtere resultaten in zich. SPA wil en mag hier niet specifiek over adviseren en raadt gewezen deelnemers daarom altijd aan om advies in te winnen bij een professioneel adviseur.

4.5.1 Resultaten en ontwikkelingen beleggingen in de Beschikbare Premieregelingen

In de tabel hieronder wordt de waarde en het gewicht van de beleggingsfondsen in het totaal van het belegd vermogen in ATOS BP getoond. Het belegd vermogen was afgerond eind 2022 € 258,5 miljoen. De vastrentende waarden (het Liquiditeitenfonds en het Obligatiefonds), vertegenwoordigen ongeveer 86,8% van het belegd vermogen (circa € 206,6 miljoen). De reden hiervoor is dat deze twee beleggingsfondsen in de eindfase de kern vormen van het Beleggingsprofiel Life Cycle en ook Self Select beleggers de afgelopen jaren uit voorzichtigheid meer in liquiditeiten zijn gaan beleggen.

De waarde en het gewicht van de verschillende beleggingsfondsen ten opzichte van het totaal belegd vermogen in ATOS BP per eind 2022: € 258.526.140

Beleggingsfonds	Waarde (€)	% totaal
Liquiditeiten	117.534.424	45,46%
Obligaties	89.136.959	34,48%
Wereldwijd	44.732.040	17,30%
Europa	2.858.725	1,11%
Emerging Markets	2.202.279	0,85%
Amerika	2.061.713	0,80%

Vier van de zes fondsen hadden een beter rendement dan de benchmark. De rendementen staan hieronder toegelicht.

Ontwikkelingen per beleggingsfonds

Oriflex Liquiditeitenfonds (45,46 % van het totaal)

	2022	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	-0.14%	-0.49%	-0.50%	8.54%
Benchmark	-0.94%	-0.71%	-0.61%	-0.37%

De benchmark van het Liquiditeitenfonds is de BofA Merrill Lynch 7 day Euro Libid index. Het resultaat van het Liquiditeitenfonds was met -0,14% beter dan de benchmark. De crisis en het door de centrale banken gevoerde rentebeleid zijn er de oorzaak van dat er geen goed rendement is te maken op liquiditeiten of dat het rendement zelfs negatief is. Bovendien doet het fonds het op een termijn van 3, 5 en 10 jaar beter dan de benchmark.

Oriflex Obligatiefonds (34,48% van het totaal)

	2022	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	-17.77%	-5.86%	-2.08%	8.15%
Benchmark	-18.44%	-6.14%	-2.28%	0.79%

De benchmark van het Obligatiefonds is Iboxx Eurozone Sovereign Bond Index. Het Obligatiefonds presteerde 0,7%-punt beter dan de benchmark en kende door de gestegen rente een slecht jaar. Vanwege het beleid van de FED en de ECB om de rente te gaan verhogen alsmede de reactie van de markt daarop, werd de rente weer hoger. Bovendien doet het fonds het op een termijn van 3, 5 en 10 jaar beter dan de benchmark.

Oriflex Aandelenfonds Wereldwijd (17,30% van het totaal)

	2022	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	-19.67%	5.60%	5.80%	9.15%
Benchmark	-14.45%	3.35%	4.44%	8.21%

Het Aandelenfonds Wereldwijd is een mix van de fondsen Europa, Amerika, Japan en Emerging Markets. De benchmark van het Wereldwijdfonds is een combinatie van de benchmark van het Amerika-, Europa-, Emerging Market- en Japanfonds. Alhoewel het rendement over 2022 achterbleef bij de benchmark doet het fonds, op een termijn van 3, 5 en 10 jaar, beter dan de benchmark.

Oriflex Aandelenfonds Europa (1,11% van het totaal)

	2022	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	-23.90%	6.21%	6.53%	15.16%
Benchmark	-8.07%	3.97%	4.74%	7.72%

De benchmark van het Europa fonds is de MSCI Europe index. Het Europafonds had in 2022 een negatief rendement van -23,90%. Alhoewel het fonds in 2022 achterbleef bij de benchmark (-8,07%-punt) is het rendement op 3, 5 en 10 jaar, beter dan de benchmark.

Oriflex Aandelenfonds Emerging Markets (0,85% van het totaal)

	2022	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	-12,49%	1,07%	2,54%	9,48%
Benchmark	-16,43%	-1,62%	0,64%	5,19%

Het rendement van het Emerging Markets fonds was 2022 +/- 12,49%. Het rendement van 2022 was 3,9%-punt beter dan de benchmark. De benchmark van het Emerging Markets fonds is de MSCI All Country Asia ex Japan index. Op middellange- en langetermijn rendeert het fonds beter dan de benchmark.

Oriflex Aandelenfonds Amerika (0,80% van het totaal)

	2022	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	-16.78%	6.35%	6.12%	22.33%
Benchmark	-22.90%	4.63%	6.37%	10.54%

De benchmark van het Amerikafonds is de MSCI US index. Het Aandelenfonds Amerika behaalde in 2022 een resultaat van -16,78%, maar dit was wel beter dan de benchmark, terwijl het fonds ook op de middellange- en lange termijn een beter rendement haalt dan de benchmark.

Resultaat Beleggingsprofiel Life Cycle en Life Cycle Doorbeleggen

Het resultaat van de deelnemer in Beleggingsprofiel Life Cycle wordt beïnvloed door de (en het moment van de) storting (a), de rebalancing op of omstreeks 30 september (b), zijn/haar leeftijd en in welk leeftijdscohort hij/zij zit (c) en natuurlijk het rendement van de fondsen in een bepaalde periode (d). Het resultaat op de beleggingen BP loopt dus niet 1 op 1 gelijk met het rendement dat de beleggingsfondsen in een heel jaar hebben gemaakt:

- a. Voor gewezen deelnemers met voortzetting geldt dat, omdat zij iedere maand voor een bepaald bedrag aan participaties aankopen in een beleggingsfonds, vergelijking met het jaarrendement van dat beleggingsfonds niet mogelijk is. Aangezien de waarde van de participaties op en neer gaat, wordt het rendement bepaald door het moment van aanschaf.
- b. Ieder jaar wordt op of omstreeks 30 september de verhouding aandelen/obligaties teruggebracht naar de verhouding die volgens de Life Cycle tabel hoort bij de leeftijd van de deelnemer. Dit betekent bijvoorbeeld dat als de aandelen goed hebben geredeneerd, de verhouding is verschoven naar méér aandelen en erbij rebalancing aandelen worden verkocht en obligaties worden gekocht. Met andere woorden: aandelenrendement wordt (deels) verzilverd. Andersom geldt dat er meer aandelen worden gekocht in een periode waarin de aandelenkoersen relatief laag staan.
- c. Het rendement van een fonds wordt niet gelijkmatig over een jaar gemaakt; er zijn maanden waarin het rendement positief is en maanden waarin het negatief kan zijn. Afhankelijk van het moment van instappen in het fonds kan het persoonlijke rendement dus sterk afwijken van het jaarrendement van het fonds.

Iedere deelnemer in self select ontvangt 1 keer per jaar een overzicht van zijn/haar behaalde rendement over het afgelopen jaar (tenzij de deelnemer verzocht heeft om ieder kwartaal een kwartaaloverzicht te krijgen). Dit rendement is dus niet zonder meer te vergelijken met het rendement van de bovengenoemde beleggingsfondsen. Als iemand deze informatie per kwartaal wil ontvangen dan kan hij dat verzoeken.

4.5.2 Kosten BP beleggingsfondsen

Eén van de uitgangspunten van SPA is om de kosten van het beheer van de beleggingsfondsen zo laag mogelijk te houden. Er zijn natuurlijk meer voorwaarden, zoals een optimale verhouding tussen risico en rendement, maar wel tegen zo laag mogelijke beheerkosten. Deze kosten gaan namelijk direct ten koste van het rendement van het beleggingsfonds. De kosten voor het opzetten en in stand houden van een beleggingsfonds, zoals leges, notariële kosten en wettelijke kosten zijn voor rekening van SPA als collectief. Er zit dus in deze kosten een solidariteitsaspect. Voor rekening van de deelnemer zijn de beheervergoeding, switchkosten, transactiekosten en een eventuele performance-vergoeding. Deze kosten zijn op de website van het fonds te vinden.

5. Risicomanagement

Pensioenfondsen staan voortdurend bloot aan diverse risico's. Alles wat het behalen van de doelstelling van Stichting Pensioenfonds Atos (hierna: 'SPA' of 'het fonds') in de weg staat, is te zien als een risico. In dat licht voert SPA Integraal Risicomanagement (hierna: IRM). Integraal benadrukt dat het gaat om het management van alle verschillende risicogebieden in onderlinge samenhang.

Wanneer IRM adequaat wordt uitgevoerd, faciliteert IRM een integrale en beheerste bedrijfsvoering en wordt daarmee een belangrijke bijdrage geleverd aan het realiseren van de missie, visie en daaruit voortvloeiende strategische ambities van SPA.

In haar IRM sluit SPA aan bij de uitgangspunten die DNB hanteert. Dat wil zeggen dat de focus van SPA is gericht op:

- Het opstellen van de strategie en hieraan gekoppeld het risicoprofiel en de risicobereidheid;
- Het identificeren van risico's;
- Het opstellen en implementeren van beleid voor risicobeheersing;
- Het uitvoeren, monitoren en terugkoppelen over risico's en beheersmaatregelen.

Dit proces wordt continu doorlopen, zodat:

- Op het gebied van risicomanagement een zelflerende en zelfsturende organisatie ontstaat.
- Het pensioenfonds zich bewust is van de impact van de verschillende risico's en de onderlinge samenhang.
- Inzicht ontstaat in de opties voor risicobeheersing en de verschillende consequenties hiervan.

Het beleidskader voor de inrichting van het risicomanagement is gebaseerd op het zogenaamde 'three lines of defence'-model. Dit model draagt bij aan de versterking van de risicocultuur en het nemen van verantwoordelijkheid voor het managen en intern beheersen van risico's.

Het integraal risicomanagement heeft als voornaamste doel de belangrijkste risico's van het pensioenfonds te identificeren, c.q. te inventariseren, de beheersmaatregelen voor deze risico's te beschrijven en een instrument te creëren dat zorgdraagt voor een adequate naleving. Het pensioenfonds beschikt in dit kader over g beleid, procedures en maatregelen waaronder: Crisisplan, Incidentenregeling, Klachtenregeling, Klokkenluidersregeling, Gedragscode, Privacyregeling, Risicoanalyse belangenverstremgeling, Risicoanalyse van mogelijke integriteitsrisico's met betrekking tot de taken, verantwoordelijkheden en werkzaamheden van SPA, een Integraal risicomanagement beleidsdocument, een Risicobereidheidsverklaring, het RMF-raamwerk, het Monitoringplan en een document Risico's en beheersmaatregelen. Het uitvoerende werk met betrekking tot het rapporteren over het functioneren en naleven van het risicomanagement is neergelegd bij de sleutelfunctiehouder van de interne auditfunctie.

Het bepalen van de risico's en beheersmaatregelen in het integraal risicomanagement is niet statisch; voortdurend wordt onderzocht of de opgenomen beheersmaatregelen goed functioneren en waar de risico's nog aanvullende beheersmaatregelen behoeven. De sleutelfunctiehouder risicobeheer en de vervuller voor de uitvoering van het risicobeheer en de BAC geven samen vorm aan het overgrote deel van de uitvoering van het risicomanagement door middel van risico-opinies en risicorapportages.

SPA bewaakt de risico's samenhangend met de mogelijkheid van inadequate of falende processen, mensen of systemen. De niet-beleggingstypische risico's worden beoordeeld op basis van de verwachte financiële impact (dekkingsgraad), de mogelijke gevolgen voor de reputatie en de mogelijk operationeel verstorende werking. De risico's worden beheerst met specifieke risicobeheersingsmaatregelen die het (bruto) risico beperken en

resulteren in een aanvaardbaar (netto)risico. Dit wordt omschreven in het risicomanagement raamwerk en de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA). Ieder jaar beoordeelt het bestuur verschillende aspecten van het risico-spectrum. Dit gebeurde in 2022 onder andere door een risk awareness sessie en aan de hand van rapporten van de sleutelfunctie risicobeheer en de Interne Audit Dienst (IAD) van Atos.

In 2022 is een Risicocommissie ingesteld. Binnen het bestuur is er één bestuurder die het aandachtsgebied risicomanagement heeft. Dit betreft de organisatie en aansturing ervan. De bestuurder met dit aandachtsgebied is aangewezen om als contact voor de sleutelfunctionaris op dit taakgebied te functioneren en is voorzitter van de risicocommissie. Het bestuur als geheel is verantwoordelijk voor het eerste lijns risicomanagement. De taken en taakverdeling zijn vastgelegd in het deskundigheidsplan.

Strategische risico's: risico's in relatie tot de ambitie en doelstellingen

Voor de ambitie en doelstellingen van het fonds wordt verwezen naar paragraaf 3.1. Kortweg wil het fonds de nominale pensioentoezegging waarmaken en die toezegging jaarlijks indexeren met 100% van de "CPI-huishoudens afgeleid-"index. Om dat te realiseren moet er beleggingsrisico worden genomen. Dit wordt op een beheerste wijze gerealiseerd, waarbij kapitaalbehoud (het voorkomen van permanent kapitaalverlies) voorop staat.

Risicohouding en risicobereidheid

Het bestuur heeft in lijn met de wettelijke voorschriften zijn risicohouding vastgesteld. Deze risicohouding concretiseert de houding van het bestuur ten aanzien van de risico's waaraan het fonds is blootgesteld. Bij het vaststellen van de risicohouding heeft het bestuur rekening gehouden met de resultaten van de ALM-studie en het overleg met het Verantwoordingsorgaan. De risicohouding bestaat uit twee delen: de risicohouding voor de beleggingen voor rekening van het fonds en de risicohouding voor de Life Cycles die SPA gebruikt binnen de BP-regeling. De risicohouding voor rekening van het fonds wordt bij afronding van de nieuwe ALM studie in 2023 opnieuw geanalyseerd en vastgesteld.

Risicohouding voor de beleggingen voor rekening van het fonds

De risicohouding voor de beleggingen voor rekening van het fonds wordt door de wet gedefinieerd in een korte termijn risicohouding en een lange termijn risicohouding:

- De kortetermijnrisicohouding is door het bestuur ingevuld d.m.v. een bandbreedte om het VEV. Het VEV mag bewegen tussen de 8% en 22,5% van de verplichtingen.
- De langetermijnrisicohouding is vertaald naar 2 criteria, de zogenaamde toegestane grenswaarden voor het pensioenresultaat van de haalbaarheidstoets. Het pensioenresultaat van de haalbaarheidstoets geeft inzicht in de mate waarin het beleid van het fonds de pensioenambitie grosso modo kan waarmaken.

Het pensioenresultaat uit de haalbaarheidstoets moet, vanuit de actuele dekkingsgraad bezien en in het mediaanscenario, over een periode van 60 jaar minimaal 90% bedragen. De maximale afwijking hiervan in een zogenaamd slechtweerscenario mag maximaal 40% bedragen. Het bestuur heeft de beleggingstypische risico's in het licht van deze risicohouding beoordeeld.

De beleggingstechnische-risicobereidheid ('risk appetite') in 2022 van SPA is op hoofdlijnen als volgt te omschrijven: het fonds kent een beleggingsbeleid waarin de vermogensbeheerders ruimte hebben om, afhankelijk van de omstandigheden op de economische en financiële markten meer of minder risico te nemen.

Als de marktomstandigheden gunstig zijn (goedkope aandelen, lage rente), dan kan het fonds meer risico nemen en als ze ongunstig zijn (dure aandelen, hoge rente) dan kan het fonds minder risico nemen. Vertaald in risicobudgetten betekent dit dat conform het DNB-risicomodel (de S-formule) afhankelijk van de omstandigheden een VEV-positie van 8 tot maximaal 22,5% kan worden ingenomen.

Voor de maatregelen ter beheersing van de voornaamste risico's en onzekerheden wordt verwezen naar de ABTN, die op de website (www.pensioenfondsatos.nl) beschikbaar is. De voornaamste risico's die nu gelopen worden zijn het renterisico en marktrisico. Het renterisico wordt heel bewust gelopen door het bestuur: de historisch en lange termijn statistische beschouwde nog steeds lage renteniveaus zullen op lange termijn als gevolg van de economische cycli naar verwachting verlaten worden en het fonds heeft daar in 2022 optimaal van geprofiteerd en kan daar nog steeds van profiteren, gezien de hoge inflatiecijfers. Het renterisico is dynamisch en wordt daarom ook dynamisch benaderd. Als de rente zoals nu laag is, is het risico dat deze nog sterk daalt in absolute zin en statistisch beperkt. Staat de rente op een hoger niveau, dan neemt het risico op rentedalingen toe. In dat geval vermindert het fonds het risico door minder renterisico te nemen, i.c. door het verhogen van de rentehedge. Na de laatste crisis als gevolg van het COVID-19 virus heeft de lange rente nu eindelijk de historisch unieke negatieve niveaus verlaten en begint het rentehedgebeleid in 2022 en 2023 zijn vruchten af te werpen. De verwachte impact op de resultaten en/of de financiële positie indien het renterisico zich weer voordoet, is dat zowel de dekkinggraad als de beleidsdekkinggraad zullen dalen. De dekkinggraad is echter in 2022 wel zo gestegen dat er na een daling niet snel een dekkingstekort optreedt. Dit risico heeft zich in 2022 dan ook niet voorgedaan.

Het marktrisico werd in 2022 beperkt door o.a. voor een relatief laag percentage in aandelen te beleggen en relatief veel beleggingen in liquiditeitsfondsen aan te houden; SPA werd daardoor in zijn totaliteit minder hard getroffen door de daling van de aandelen- en obligatiekoersen in 2022.

Impact risico's in 2022

Er deed zich in 2022 geen significant operationeel risico voor. Het operationele risico in 2021 dat de bewaarder en beleggingsadministrateur niet of niet tijdig haar onafhankelijke rapportages oplevert was in 2022 weer opgelost, de extra maatregelen die SPA had genomen om die problemen te mitigeren werden in Q1 2022 weer stopgezet, zodat onnodige kosten vermeden werden.

Er hebben geen risico's en onzekerheden op het financiële vlak in 2022 een belangrijke impact op het fonds gehad. Het eerdergenoemd renterisico pakte positief uit.

Het fonds brengt frequent aan de hand van een gevoeligheidsanalyse de verwachte impact van de financiële onzekerheden op de financiële positie in kaart. Zodoende is er op maandbasis een goed inzicht in een groot deel van de financiële risico's die er gelopen worden en welke impact bepaalde externe ontwikkelingen zouden kunnen hebben op de positie van het fonds.

Verslagleggingsrisico's

De belangrijkste ontwikkelingen en gevolgen m.b.t. verslagleggingsrisico's waren in 2022 zeer beperkt. SPA heeft een zeer transparante opzet en een relatief eenvoudige liquide beleggingsportefeuille, wat de verslagleggingsrisico's mitigeert. De waardering van de instrumenten waarin belegd wordt, levert niet veel risico's c.q. onzekerheden op, omdat het vrijwel allemaal beursgenoteerd is. Daarnaast zijn - omdat alle essentiële werkzaamheden zijn uitbesteed - veel partijen betrokken die ieder hun eigen controle uitvoeren op de

werkzaamheden, naast de controle door het fonds, de administrateur, de waarmerkend actuaaris en de accountant zelf. Dit mitigeert ook al de kans op onregelmatigheden en fouten en vereenvoudigt het waarborgen van de kwaliteit van de verslaglegging.

Uitbestedings- en operationele risico's

SPA is altijd blootgesteld aan het uitbestedings- en operationele risico dat een uitbestedingspartner niet levert waarvoor hij aangesteld is. In 2021 manifesteerde zich dit bij de bewaarder en beleggingsadministrateur Caceis (zie jaarverslag 2021), maar SPA heeft de potentiële gevolgen gemitigeerd en kon de extra maatregelen in 2022 stopzetten. Het voorval maakte heel duidelijk dat dit risico reëel is en onverwachts kan toeslaan en extra kosten met zich meebrengt.

Een relevant operationeel (uitbestedings-)risico waar het fonds altijd waakzaam voor is, betreft het risico dat er geen betalingen van pensioenen (en rekeningen) kan plaatsvinden. Dit risico wordt door extra maatregelen gemitigeerd en beheerst. Voor elke functie in het proces is er een achtervang, zodat - indien de vaste uitvoerders niet beschikbaar zijn - er altijd iemand de betalingen kan verrichten. Ook worden er liquiditeiten bij meerdere banken aangehouden, zodat indien één bank operationeel of financieel faalt, de betaling vanuit een andere bank zou kunnen plaatsvinden.

SPA beheerst zijn uitbestedings- en operationele risico's o.a. ook door frequente contacten met de uitbestedingspartners, zoals SLA overleg.

ISAE 3402 verklaringen

Het bestuur monitort en beheerst de uitbestedings- en operationele risico's ook door het analyseren en beoordelen van de ISAE 3402 type II verklaringen of een buitenlandse equivalent daarvan (SOC I-verklaringen). Dit betreft de ISAE 3402 rapporten van onze voornaamste dienstverleners (de vermogensbeheerders, de bewaarder en Achmea Pensioenservices). De International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) heeft een "ISAE (= International Standard on Assurance Engagement) 3402"-standaard voor "Verzekeringscontroleverslagen voor een Dienstenorganisatie" ontwikkeld.

De rapporten geven een beeld dat de kwaliteit en risicobewaking van onze dienstverleners voldoende gewaarborgd zijn. De rapporten geven als zodanig een goed inzicht in de modus operandi van onze dienstenleveranciers. Specifiek aangewezen bestuurders hebben als taak om een analyse van het rapport op te stellen en het oordeel in het bestuur te agenderen. De analyse en het uiteindelijk oordeel van het bestuur zijn per dienstverlener vervolgens besproken in de bestuursvergadering.

Privacywetgeving: risico's informatiebeveiliging

Ook in het kader van de privacywetgeving is het bestuur verantwoordelijk voor het inzicht in en sturing op de IT- en Informatiebeveiligingsrisico's, zowel intern als bij haar uitbestedingspartners. Het bestuur heeft de risico's in kaart gebracht en de benodigde maatregelen genomen om aan de wet te voldoen. Er is een privacybeleid opgesteld en een privacyverklaring, welke beide op de website zijn geplaatst. Ook zijn er verwerkingsovereenkomsten gesloten met de partijen die voor SPA persoonsgegevens verwerken of voor wie SPA persoonsgegevens verwerkt (dit laatst gebeurt zeer beperkt). Daarnaast is er een verwerkingsregister opgesteld en een privacy officer benoemd. Bij de belangrijkste verwerker van persoonsgegevens, uitvoerder Achmea Pensioenservices (APS, waar 99% van de persoonsgegevensverwerking plaatsvindt) is in 2021 met een uitgebreide notitie inzicht gegeven in de beheersing van zowel de IT- als de Informatiebeveiligingsrisico's. Daarnaast rapporteert APS over informatiebeveiligingsrisico's in haar kwartaalrapportages. Met deze rapportages

is het bestuur in staat zijn verantwoordelijkheid te nemen en heeft het bestuur op transparante wijze inzicht gekregen in de beheersing van IT- en Informatiebeveiligingsrisico's bij APS. Er zijn in 2022 geen privacy-incidenten geweest.

Compliance

Compliance is het begrip waarmee wordt aangeduid dat SPA werkt volgens normen die in overeenstemming zijn met geldende wet- en regelgeving en door het bestuur geformuleerde kaders. De compliance officer heeft de taak om de naleving van voorschriften en interne procedures te controleren en te signaleren, interpreteren en te adviseren.

De compliance officer draagt bij aan de beheersing van risico's als misbruik van voorwetenschap, belangenverstrengeling en integriteit, benadeling van derden, witwassen en terrorist financing, etc. en verankert compliance in de bedrijfsprocessen door het creëren van bewustzijn inzake compliance. Beheersing van het compliance risico is van belang vanwege het reputatie- en imago-risico, de kans op boetes en dwangsommen bij niet nakoming van de geldende wet- en regelgeving en mogelijke persoonlijke aansprakelijkheid.

Bij de uitvoering van zijn taken maakt de compliance officer gebruik van de richtlijnen in de volgende compliance documenten:

- *Compliance charter*
Het compliance charter beschrijft de principes en de uitgangspunten voor de positie van compliance officer bij SPA.
- *Gedragscode*
Met de gedragscode streeft SPA integer gedrag na. De code is van toepassing op alle verbonden personen.
- *Incidentenregeling*
Incidenten kunnen gemeld worden bij de compliance officer. De incidentenregeling beschrijft hoe met de melding en met het incident wordt omgegaan.
- *Klokkenluidersregeling*
Voor de verbonden personen bij SPA geldt dat zij een beroep kunnen doen op de klokkenluidersregeling als zij menen dat hun positie in gevaar kan komen door het melden van onregelmatigheden of misstanden. De klokkenluidersregeling biedt extra bescherming voor de melder.
- *Uitbestedingsbeleid*
Het uitbestedingsbeleid is bedoeld om de belangen van SPA te waarborgen bij de uitvoering van activiteiten voor SPA door derden.

Bevindingen van de compliance officer:

De compliance officer heeft in zijn rapportage over de naleving van de regelgeving en gedragsnormen over de periode 1 januari tot en met 31 december 2022 de volgende bevindingen geconstateerd (rapportage per maart 2023):

Werkzaamheden en bevindingen 2022

De waarnemend Officer heeft zich in 2022 bezig gehouden met de basale taken, zoals bv het register nevenfuncties, naleving gedragscode. Op meldingen van betrokkenen bij het pensioenfonds die zijn uitgenodigd voor seminars, voorlichtingsbijeenkomsten etc. is door de waarnemend Officer gereageerd. Er is één keer op gewezen of het verstandig zou zijn op een uitnodiging in te gaan i.v.m. de onafhankelijkheid van toezicht. In de bestuursvergadering van november 2022 is uitgebreid gesproken over op welke uitnodigingen wel en op welke

uitnodigingen niet kan worden ingegaan. Uitkomst van deze discussie is dat de RvT een memo over deze uitnodigingen wordt voorgelegd en dat er een nadere uitleg gevraagd wordt over de gedragscode.

De waarnemend Officer is in 2022 niet aanwezig geweest bij bestuursvergaderingen, maar heeft kennis genomen van alle notulen. Een vast onderdeel van de bestuursvergaderingen is de bespreking/melding van nevenfuncties en overige (potentiële) belangenconflicten. Verder heeft de waarnemend Officer de rapportages niet financiële risico's en de rapportages wettelijke wijzigingen beoordeeld, deze rapportages van Achmea Pensioenservices worden tijdens het kwartaaloverleg met APS besproken. Het vierde kwartaal 2022 is nog niet ontvangen. De waarnemend Officer ontvangt van de vermogensbeheerders maandelijks of per kwartaal een compliance verklaring inzake de investeringsrichtlijnen voor de mandaten.

IORP II

De door het bestuur van SPA aangestelde sleutelfunctiehouder Risicobeheer Ronald Sijsenaar van het bureau Probability & Partners heeft zijn taken op 1 november 2022 neergelegd. Het bestuur had besloten de sleutelfunctiehouder risicobeheer en vervuller bij één partij onder te brengen. Het bestuur ging hiervoor een offertetraject in met Probability van Ronald Sijsenaar en Charco & Dique van Alex Poel (de vervuller). Hierop heeft de heer Sijsenaar besloten zijn werkzaamheden te beëindigen. Na een discussie in de bestuursvergadering van november 2022 is besloten dat de uitbreiding van de risicofunctie naar Charco & Dique gaat. Er is nadat Probability zich terugtrok geen offerte opgevraagd bij een nieuwe partij. De ervaringen met Charco & Dique zijn positief en uit hoofde van continuïteit, kwaliteit en kosten is er geen reden om aan te nemen dat er een betere aanbieder zou zijn voor SPA. Alex Poel is goedgekeurd door DNB en in november benoemd tot sleutelfunctiehouder Risicobeheer.

Bestuur

De kandidaat bestuursleden zijn in 2022 allemaal goedgekeurd door DNB. Sinds juli 2022 is het bestuur weer compleet.

Verkiezingen Verantwoordingsorgaan

In januari 2022 is er een verkiezing voor het lidmaatschap van het Verantwoordingsorgaan gehouden. De verkiezing betrof twee zetels, één namens de gewezen deelnemers en één namens de gepensioneerden. De door het bestuur ingestelde verkiezingscommissie heeft de verkiezing georganiseerd en erop toegezien dat de verkiezing conform het verkiezingsreglement is verlopen. De waarnemend Officer heeft geen onregelmatigheden geconstateerd.

Algemene verordening gegevensbescherming

Er zijn in 2022 door SPA geen meldingen gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens inzake datalekken in relatie tot de AVG. Het verwerkingsregister SPA is in 2022 bijgewerkt en up to date.

Pensioenuitvoerder Achmea Pensioenservices rapporteert SPA ieder kwartaal over de naleving van de AVG. Er zijn over 2022 geen tekortkomingen geconstateerd.

Gedragscode SPA

Alle verbonden personen/insiders hebben de Verklaring naleving gedragscode Stichting Pensioenfonds ATOS over 2022 ondertekend.

Overige bevindingen

- Iedere reguliere bestuursvergadering wordt de eventuele aanwezigheid van nevenfuncties en belangenverstremgeling opgevraagd. Het register nevenfuncties SPA is bijgewerkt en up to date, extra navraag is gedaan bij het tekenen van de nalevingsverklaring over 2022.
- SPA heeft onder andere haar financiële- en pensioenadministratie en vermogensbeheer uitbesteed aan derde partijen. Er zijn geen incidenten uit hoofde van de uitbestede werkzaamheden gerapporteerd;
- SPA heeft voldaan aan de meldingsplichten aan de toezichthouders;
- Er zijn in 2022 geen meldingen ontvangen uit hoofde van de Klokkenuiderregeling;
- Er zijn in 2022 geen melding ontvangen uit hoofde van de Incidentenregeling.
- Buiten deze jaarlijkse rapportage heeft er geen andere (directe) rapportage plaatsgevonden.

6. Vaststelling jaarrekening 2022

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Atos heeft de jaarrekening 2022 vastgesteld op 9 juni 2023.

Amstelveen, 9 juni 2023

Namens het Bestuur,

Sako Zeverijn

(Voorzitter)

Louis Alting

(Secretaris)

Kees Wim van den Herik

Christiaan Tromp

Leon Ramselaar

Wim Boogaard

Namens RvT,

Jacqueline Verhulst

(Voorzitter)

Bert Oostdam

Dick Wenting

7. Profiel en algemene gegevens

(per 31-12-2022⁹)

SPA voert vier gesloten pensioenregelingen uit voor:

1. Gewezen deelnemers: medewerkers in dienst zijn van Atos in Nederland (en daarbij aangesloten ondernemingen) of voormalige medewerkers van Atos in Nederland of haar rechtsvoorgangers;
2. Pensioengerechtigden: grotendeels voormalige medewerkers van Atos in Nederland of haar rechtsvoorgangers.

De twee grootste regelingen zijn hybride regelingen:

- Een regeling met een pensioen richtleeftijd van 65 jaar, bestaande uit een middelloonregeling tot een inkomen van € 44.922 per jaar met boven die grens een beschikbare premieregeling (Atos ML/BP 65).
- Een regeling met een pensioen richtleeftijd van 62½ jaar, bestaande uit een middelloonregeling tot een inkomen van € 44.922 per jaar met boven die grens een beschikbare premieregeling (Atos ML/BP 62½).

Voorts zijn er nog twee eindloonregelingen: één met een pensioenrichtleeftijd van 65 jaar en één met een flexibele pensioenrichtleeftijd tussen 60 en 65 jaar.

Verder registreert SPA nog de rechten van 3 kleine gesloten regelingen die in het verleden zijn overgenomen (2 van KPMG en 1 van KPN).

De pensioenregelingen van SPA voorzien in een ouderdomspensioen en onder voorwaarden een wezenpensioen. Bovendien bestaat de mogelijkheid om het overlijdensrisico voor de partner af te dekken door middel van uitruil van ouderdomspensioen in nabestaandenpensioen. De pensioenregeling ATOS BP bood de mogelijkheid om bij te sparen om mogelijke pensioengaten te repareren, maar dat is nu ook gesloten.

De pensioenregeling kende een lage franchise (het bedrag waarover geen pensioen wordt opgebouwd in verband met de AOW) en een relatief hoog opbouwpercentage met zo veel mogelijk pensioengevende inkomenselementen. Dit gebeurde mede om hieruit een mogelijk nabestaandenpensioen (na pensionering) te financieren.

Voor de toeslag (indexatie⁹) is gekozen voor een opzet waarbij de toeslag van het pensioen voorwaardelijk is. Er bestaat geen recht op toeslag en het is niet zeker óf en in hoeverre in de toekomst toeslag plaatsvindt. Er wordt geen geld voor de toeslag gereserveerd en er wordt geen premie betaald voor de toeslag; de toeslag wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

In de pensioenreglementen, die de verhouding tussen de gewezen deelnemers (met voortzetting), pensioengerechtigden en SPA regelt, zijn de rechten en plichten voortvloeiend uit de oude, indertijd geldende, pensioenovereenkomst vastgelegd.

De algemene doelstelling van SPA is om de uit de voormalige pensioenovereenkomst voortvloeiende pensioenregeling en pensioenreglementen in overeenstemming met de Pensioenwet na te komen en uit te voeren voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

⁹ Toeslag en indexatie betekenen hetzelfde; toeslag is de formulering volgens de Pensioenwet en indexatie is conform het algemeen spraakgebruik. In dit jaarrapport wordt de term toeslag gebruikt.

De pensioenregelingen worden uitgevoerd voor 86 gewezen deelnemers met voortzetting, 12.186 gewezen deelnemers en 3.782 pensioengerechtigden. Doordat er weer mensen zijn overleden of hun recht op wezenpensioen verloren, is het totale aantal betrokkenen gedaald ten opzichte van 2021, al is de daling beperkt (iets meer dan 1%).

Uitvoering van de pensioenregelingen en het grootste deel van het beheer van het vermogen is ondergebracht bij externe, professionele partijen. De dagelijkse uitvoerende werkzaamheden waren in handen van de medewerkers van SPA. Het Pensioenbureau heeft onder meer als taak het door het bestuur van SPA gevoerde beleid voor te bereiden en deels uit te voeren. Het Pensioenbureau bestond in 2022 uit één pensioendeskundige en een directeur.

SPA heeft de rechtsvorm van een stichting en is gevestigd in Amstelveen. Het bestuur van SPA bestaat uit drie vertegenwoordigers van de gewezen deelnemers, één lid namens de pensioengerechtigden, één lid namens Atos, en er is een mogelijkheid om 1 of 2 onafhankelijke bestuursleden te benoemen. Voor de dagelijkse uitvoerende werkzaamheden had SPA medewerkers in dienst tot begin 2023.

Het werkgeverslid in het bestuur wordt voorgedragen door SPA aan de werkgever die een vetorecht heeft. Het lid namens de pensioengerechtigden en de drie leden namens de gewezen deelnemers worden door middel van algemene verkiezingen verkozen. Het bestuur kiest de voorzitter, de secretaris en de vicevoorzitter. Het bestuur is te allen tijde eindverantwoordelijk voor het gevoerde beleid.

Naast het bestuur kent SPA een Raad van Toezicht bestaande uit 3 leden en een Verantwoordingsorgaan bestaande uit 6 leden: 4 vertegenwoordigers van de gewezen deelnemers en 2 vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden. Het Verantwoordingsorgaan wordt in overeenstemming met de statuten en het reglement inzake het Verantwoordingsorgaan gekozen door de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Het Verantwoordingsorgaan heeft naast de bevoegdheden genoemd in artikel 115 en 115b van de Pensioenwet een aantal extra bevoegdheden toegewezen gekregen.

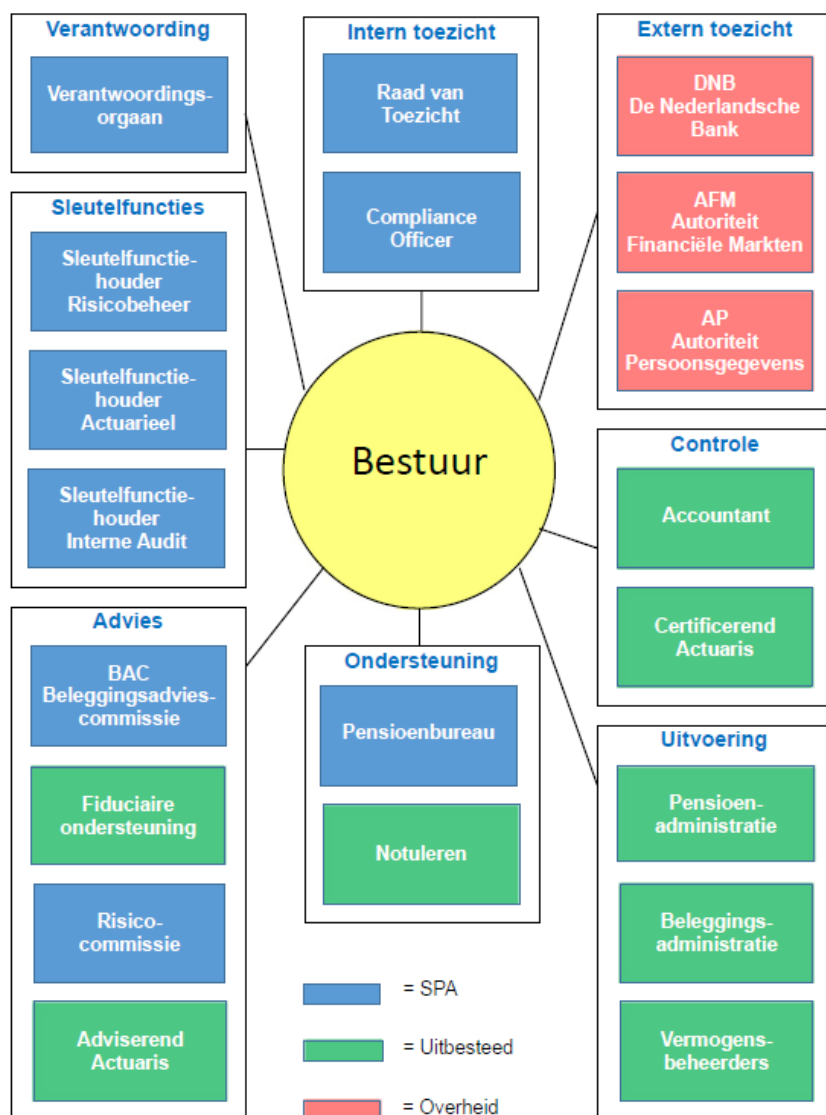
Het Verantwoordingsorgaan geeft advies en een oordeel over het gevoerde beleid van SPA; dat oordeel wordt opgenomen in het jaarrapport van SPA.

Het bestuur heeft een Beleggingsadviescommissie (BAC) ingesteld. De BAC adviseert het bestuur over het beleggingsbeleid in brede zin en toetst de beleggingsresultaten aan de doelstellingen van het beleggingsbeleid. De BAC bestaat uit minimaal vier leden, waarvan minimaal twee beleggingsdeskundigen en minimaal één bestuurslid.

Op 17 januari 2022 heeft het bestuur een Risicocommissie (RC) ingesteld. De RC adviseert het bestuur over het beheersen van risico's waarmee het fonds wordt geconfronteerd. De RC is verantwoordelijk voor het waarborgen van een alomvattend en consistent risicotoezicht. De RC bestaat uit vijf leden. De voorzitter van het bestuur is tevens de voorzitter van de RC. De andere leden zijn een bestuurslid, de sleutelfunctiehouder risicobeheer, de vervuller risicobeheer en de directeur van het pensioenbureau.

SPA heeft geen uitvoeringsovereenkomst met de onderneming Atos in Nederland. Wel zijn er afspraken tussen SPA en de onderneming over informatie-uitwisseling, ondersteuning en facilitering.

De organisatie van SPA in 2022

Naam en vestigingsplaats

Stichting Pensioenfonds Atos, gevestigd in Amstelveen.

Bestuur

In 2022 werden de aspirant bestuurders Kees Wm van den Herik (4 april 2022), Leon Ramselaar (3 juni 2022) en Wim Boogaard (17 juli 2022) benoemd. Willo Peters trad per 3 juni 2022 af.

Namens de werkgever:

Sako Zeverijn, voorzitter

Namens de gewezen deelnemers:

Kees Wim van den Herik

Leon Ramselaar

Wim Boogaard

Namens de pensioengerechtigden:

Louis Alting, secretaris

Onafhankelijke zetel:

Christiaan Tromp

Raad van Toezicht

Bert Oostdam

Dick Wenting

Jacqueline Verhulst, voorzitter

Beleggingsadviescommissie

Christiaan Tromp (voorzitter)

Jeroen Boot (extern adviseur)

Leon Ramselaar

Hans Schlukebir (extern adviseur, benoemd per 1 maart 2022)

Risicocommissie

Sako Zeverijn (voorzitter)

Kees Wim van den Herik

Wim Boogaard

Ronald Sijsenaar (sleutelfunctiehouder risicobeheer, tot en met 31 december 2022)

Alex Poel (vervuller risicobeheer)

Gé Overdevest (directeur pensioenbureau)

Verantwoordingsorgaan

namens de gewezen deelnemers

namens de pensioengerechtigden

Thomas van Kuipers (voorzitter)

Dick Koster (secretaris, herbenoemd per 1 februari 2022)

Ronald Kamphuis

Arno Elshout (benoemd per 1 februari 2022)

Carlo Reijnders (herbenoemd per 1 februari 2022)

Bart Aten (benoemd per 1 februari 2022)

Hans van der Horst (tot 1 februari 2022)

Lai Wu (tot 1 februari 2022)

Pensioenbureau

Op 31 december 2022 bestond het pensioenbureau uit:

Gé Overdevest, directeur

Gerard Koeman, pensioendeskundige

Notulist

Het Notuleercentrum

Compliance Officer

Gerard Koeman

Sleutelfunctiehouders

Ronald Sijsenaar (Risicobeheer, t/m 31 december 2022. Per 1 januari 2023 is Alex Poel benoemd);

Ron Wagenaar (Actuarieel)

Bas Vroegh (Interne Audit)

Accountant

Baker Tilly N.V.

Actuaris

Achmea Pensioenservices N.V. (uitvoerend)

Ron Wagenaar, verbonden aan Phenox Consultants B.V. (certificerend)

Pensioenadministratie

Achmea Pensioenservices N.V.

Beleggingsadministratie

CACEIS Bank S.A. en JP Morgan N.A..

State Street Bank International GmbH Amsterdam Branch (BP regeling)

Fiduciaire ondersteuning

Russell Investments

Vermogensbeheer

BlackRock B.V.

Grantham, Mayo Van Otterloo Inc (GMO)

GVAN

De gepensioneerden hebben zich verenigd in een 'Gepensioneerden Vereniging van Atos in Nederland' (GVAN).

In 2022 heeft voor het eerst sinds de COVID-19 pandemie een gepensioneerdendag plaatsgevonden.

Lange termijn overzichten

Dekkingsgraadontwikkeling (vanaf 1 januari 2015 beleidsdekkingsgraad):

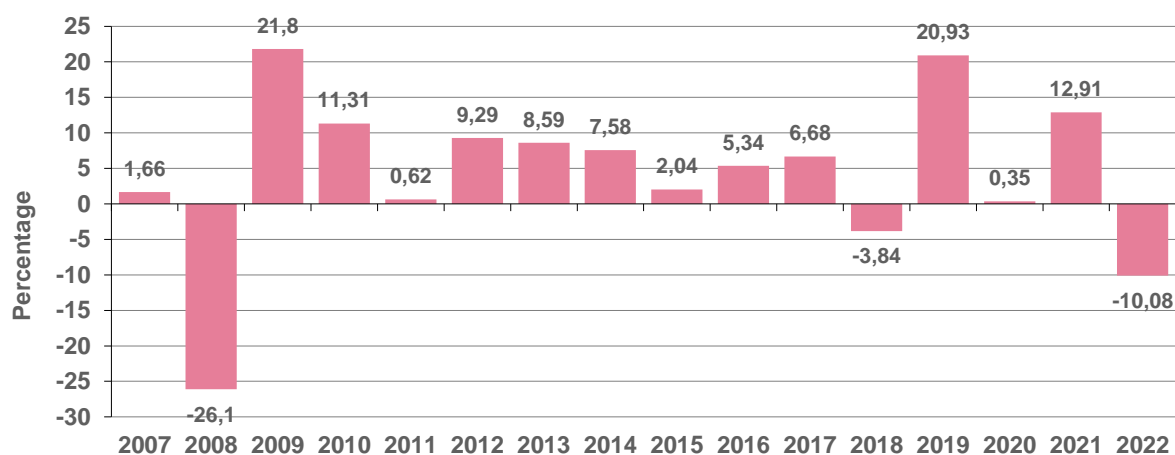
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dekkingsgraad (%)	92,5	94,7	99,4	109,6	113,9	108,1	100,9	107,7	107,5	100,0	92,8	103,3	115,4
Belegd vermogen mrd	1,28	1,51	1,85	1,86	2,46	2,80	3,00	2,93	2,71	3,04	3,14	2,83	2,31

Overzicht meerjarig rendement op alle beleggingen voor rekening van SPA

2022

Beleggingsrendement¹⁰: -13,67 (in % over het totaal belegd vermogen)

Benchmark: -12,50

Rendement beleggingen en verplichtingen

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Beleggingen (%)	17,60	21,35	3,17	-3,01	26,35	1,75	5,90	2,65	-2,20	11,32	4,08	3,07	-13,67
Verplichtingen (%)	-13,00	-19,16	8,20	3,42	-22,57	-6,09	-8,40	1,30	-3,38	-11,80	-9,60	6,00	33,70

¹⁰ Gecorrigeerd voor valutahedge. Sinds 2019 wordt de valutahedge buiten door het fonds zelf geregeld en niet meer door de vermogensbeheerders binnen hun mandaten.

Stichting Pensioenfonds Atos

Jaarrekening 2022

1 BALANS PER 31 DECEMBER

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)

	2022	2021
ACTIVA		
Beleggingen voor risico pensioenfonds (1)	2.160.268	2.469.435
Beleggingen voor risico deelnemers (2)	258.526	313.900
Vorderingen en overlopende activa (3)	2.412	29.213
Overige activa (4)	14.585	20.676
	<u>2.435.791</u>	<u>2.833.224</u>

PASSIVA

Stichtingskapitaal en reserves (5)	415.862	160.736
Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds (6)	1.644.490	2.331.889
Voorzieningen voor risico deelnemers (7)	258.526	313.900
Langlopende schulden (8)	1.027	1.061
Overige schulden en overlopende passiva (9)	115.886	25.638
	<u>2.435.791</u>	<u>2.833.224</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

	2022	2021
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)		
Actuele dekkingsgraad	121,9	106,1
Beleidsdekkingsgraad	115,4	103,3
Reële dekkingsgraad	90,4	86,0

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

		2022	2021
BATEN			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(10)	2.374	-
Premiebijdragen voor risico deelnemers	(11)	24	29
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	(12)	-381.211	70.587
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	(13)	-35.711	10.821
Overige baten	(14)	5	68
		-414.519	81.505
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	(15)	53.118	50.260
Pensioenuitvoeringskosten	(16)	1.842	1.360
Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	(17)		
C&P-garantie		2.359	-
Rentetoevoeging		-11.162	-13.386
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen		-53.251	-50.020
Onttrekkingen voor uitvoeringskosten		-1.358	-1.360
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-12.379	197
Wijziging DNB rentetermijnstructuur		-638.174	-167.304
Wijziging overige actuariële grondslagen		10.273	5.915
Resultaat op sterfte		2.589	-2.452
Resultaat op arbeidsongeschiktheid		-50	30
Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling		14.654	18.528
Toeslagen		5	10
Overige resultaten		-905	-1.002
		-687.399	-210.844
Mutatie voorzieningen voor risico deelnemers	(18)	-55.374	-12.524
Saldo waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds	(19)	11.980	-484

Saldo waardeoverdrachten voor risico deelnemers	(20)	6.171	4.170
Overige lasten	(21)	17	-
		<u>-669.645</u>	<u>-168.062</u>
Saldo van baten en lasten		<u>255.126</u>	<u>249.567</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Mutatie reserve algemene risico's	-28.050	-8.558
Mutatie beleggingsreserves	-45.852	-11.826
Mutatie overige reserves	329.028	269.951
	<u>255.126</u>	<u>249.567</u>

3 KASSTROOMOVERZICHT

(x € 1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2022	2021
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico pensioenfonds	-	317
Ontvangen premiebijdragen voor risico deelnemers	25	28
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds	514	2.483
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico deelnemers	-16	25
Betaalde pensioenuitkeringen	-53.089	-53.182
Betaalde herverzekeringen	-	-186
Betaalde waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds	-12.313	-2.180
Betaalde waardeoverdrachten voor risico deelnemers	-6.171	-4.170
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.801	-1.597
Overige baten en lasten	-12	3.503
Langlopende schulden	-34	-40
	<u>-72.897</u>	<u>-54.999</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen/aflossingen beleggingen	1.041.971	1.602.888
Betaald inzake aankopen/verstrekkingen beleggingen	-944.265	-1.501.698
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	41.723	55.496
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	-70.914	-85.204
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-1.709	-4.106
	<u>66.806</u>	<u>67.376</u>
Mutatie liquide middelen	<u>-6.091</u>	<u>12.377</u>
Samenstelling geldmiddelen		
	2022	2021
Liquide middelen per 1 januari	20.676	8.299
Mutatie liquide middelen	-6.091	12.377
Liquide middelen per 31 december	<u>14.585</u>	<u>20.676</u>

4 ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

Stichting Pensioenfonds Atos (hierna 'SPA' of 'het pensioenfonds'), feitelijk en statutair gevestigd te Amstelveen, is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41184442.

Het doel van SPA is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden in het geval van ouderdom en overlijden. Daarnaast verstrekt SPA uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN).

Vanaf 1 januari 2014 is er geen actieve pensioenopbouw meer. Er zijn geen actieve deelnemers meer en er wordt geen premie meer door de sponsor afgedragen.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610.

De bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Het bestuur heeft op 9 juni 2023 de jaarrekening vastgesteld.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Het bestuur is van mening dat de continuïteit van SPA gewaarborgd is. Er bestaan geen plannen, omstandigheden en/of gebeurtenissen die de voortzetting van de bedrijfsactiviteiten van SPA compromitteren.

Vergelijking met voorgaand verslagjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand verslagjaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf 'Schattingswijzigingen'.

Schattingswijzigingen

Prognosetafel

De actuariële grondslagen en veronderstellingen voor de berekening van de reële waarde van de pensioenverplichtingen worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer het vergelijking van veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van SPA.

Vanaf boekjaar 2022 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel AG2022 zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG), met een voor hoofdverzekerden en medeverzekerden pensioenspecifieke ervaringssterfte gebaseerd op het Mercer-model 2016 hoog. De algemene sterftetekansen die volgen uit de tafel worden voor SPA gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte. Dit heeft geleid tot een verhoging van de voorziening pensioenverplichting van totaal 10.273. Dit resultaat is in de staat van baten en lasten opgenomen onder 'wijziging overige actuariële uitgangspunten'.

Presentatiewijzigingen

SPA belegt in beleggingsfondsen. Met het oog op transparantie is de toelichting op beleggingen gebaseerd op de beleggingen in de portefeuilles van deze beleggingsfondsen ('look through'). Toelichtingen in de paragraaf "Risicobeheer en derivaten" kunnen daarom afwijken van de balansposten.

De vergelijkende cijfers 2021 van de pensioenuitvoeringskosten zijn anders gepresenteerd in de specificaties in de toelichting op de staat van baten en lasten dan in de jaarrekening 2021. Dit is gebeurd voor een verbeterd inzicht.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname in de balans en staat van baten en lasten

Een actief is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar SPA zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een verplichting is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een actief of verplichting is niet (meer) in de balans opgenomen:

- Als door een transactie (nagenoeg) alle toekomstige economische voordelen en (nagenoeg) alle risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen.
- Vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Hierdoor kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties', die zowel een actief als een passief kan zijn.

Baten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermeerdering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Lasten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermindering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een actief en een verplichting zijn gesaldeerd (netto) opgenomen, als er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen én de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De hiermee samenhangende rentebaten en rentelasten zijn eveneens gesaldeerd opgenomen.

Reële waarde

Activa en verplichtingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij anders is aangegeven.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening volgens Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt, die van invloed zijn op de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen, baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren, die -gegeven de omstandigheden- als redelijk zijn beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen, die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen zijn opgenomen:

- in het verslagjaar waarin de schatting is herzien, als de herziening alleen voor dat verslagjaar gevolgen heeft, of
- in het verslagjaar van herziening en toekomstige verslagjaren, als de herziening gevolgen heeft voor zowel het verslagjaar als toekomstige verslagjaren.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d., zijn als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde.

Baten en lasten uit transacties in vreemde valuta's zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31-12-2022	31-12-2021
Australische Dollar (AUD)	1,57	1,56
Canadese Dollar (CAD)	1,45	1,44
Zwitserse Frank (CHF)	0,99	1,04
Deense Kroon (DKK)	7,44	7,44
Brits Pond Sterling (GBP)	0,89	0,84
Hongkongse Dollar (HKD)	8,33	8,87
Japanse Yen (JPY)	140,82	130,95
Noorse Kroon (NOK)	10,51	10,03
Zweedse Kroon (SEK)	11,12	10,29
Singaporese Dollar (SGD)	1,43	1,53
Israelische Shekel (ILS)	3,77	3,54
US Dollar (USD)	1,07	1,14

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

Beleggingen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum, tenzij anders is aangegeven.

Derivaten zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie.

Participaties in beleggingsfondsen zijn gewaardeerd volgens de grondslagen voor de onderliggende beleggingen ('look-through'-benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen is aangesloten bij de hoofdcategorie.

(Reële) waardebepaling

Voor de meerderheid van de reële waardebepaling van beleggingen is gebruik gemaakt van genoteerde marktprijzen. Dit is het geval als beleggingen verhandeld worden aan een effectenbeurs. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van waarderingsmodellen en -technieken:

1. Onafhankelijke taxaties: vastgoedobjecten worden jaarlijks getaxeerd door externe onafhankelijke taxateurs. De juistheid en volledigheid van de gebruikte informatie voor de taxaties wordt gecontroleerd.
2. Netto contante waarde (NCW-)berekeningen: de te ontvangen kasstromen zijn contant gemaakt op basis van de marktrente. In de waardering is rekening gehouden met het oninbaarheidsrisico.
3. Andere methode(n):
 - Geen directe marktnotering, maar andere uit de markt waarneembare data.
 - Een waardering gebaseerd op een transactie in een niet-actieve markt met een niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).
 - Een waardering volgens waarderingsmodellen en -technieken gebaseerd op marktdata.
 - Een waardering niet gebaseerd op marktdata, maar op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.
 - Een waardering gebaseerd op de intrinsieke waarde uit recente rapportages van fundmanagers en fund-to-fund managers. Hieronder vallen beursgenoteerde fondsen met een 'Net Asset Value'-koers.

Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen.

Als de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten):

- Vorderingen en schulden uit beleggingen zijn gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.
- Liquide middelen vermogensbeheer zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Het verschil met reële waarde is bij deze posten in het algemeen gering als gevolg van het korte termijn karakter. In de toelichting zijn deze posten opgenomen onder 'genoteerde marktprijzen'.

Aandelen

- Beursgenoteerde aandelen zijn gewaardeerd tegen de beurswaarde per balansdatum.
- Niet-beursgenoteerde (participaties in) aandelen(fondsen) zijn gewaardeerd op basis van de intrinsieke waarde.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden zijn gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum, inclusief opgelopen rente:

- Voor beursgenoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum (mid price).
- Voor niet-beursgenoteerde (participaties in) vastrentende waarden(fondsen) is dit de intrinsieke waarde.

Derivaten

Derivaten zijn gewaardeerd tegen genoteerde marktprijzen of NCW-berekeningen.

Derivaten met een negatieve waarde zijn in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

Overige beleggingen

Overige beleggingen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum:

- Voor beursgenoteerde overige beleggingen is dit de beurswaarde per balansdatum.
- Voor niet-beursgenoteerde overige beleggingen is dit de intrinsieke waarde.

Onder overige beleggingen zijn beleggingen opgenomen, die niet als één van de hiervoor benoemde beleggingen geclassificeerd kunnen worden. Verder zijn onder overige beleggingen opgenomen nog af te wikkelen beleggingstransacties en liquide middelen beheerd door de vermogensbeheerder.

Collateral met een positieve waarde is opgenomen onder overige beleggingen.

Collateral met een negatieve waarde is onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

Securities lending

SPA neemt deel aan securities lending, waarbij beleggingen voor een korte periode worden uitgeleend aan andere marktpartijen. De uitgeleende beleggingen blijven op de balans van het pensioenfonds volgens de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

De als onderpand ontvangen geldmiddelen zijn opgenomen onder beleggingen. Als het onderpand is herbelegd, dan zijn deze beleggingen opgenomen in de betreffende beleggingencategorie. De schuld voor het ontvangen onderpand is opgenomen onder de overige schulden en overlopende passiva.

Als beleggingen als onderpand zijn ontvangen, dan zijn deze beleggingen en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans van het pensioenfonds opgenomen maar in de toelichting vermeld.

Alle baten en lasten zijn volgens het toerekenbeginsel over de looptijd van de desbetreffende transacties verantwoord en opgenomen in de rentebaten en -lasten in de staat van baten en lasten.

Beleggingen voor risico deelnemers

Beleggingen voor risico deelnemers zijn middelen op rekeningen van deelnemers die zelf het beleggingsrisico dragen in het kader van de beschikbare premieregeling.

De waarderingsgrondslagen voor beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor beleggingen voor risico pensioenfonds.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, als er sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder overige activa zijn liquide middelen opgenomen, voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden zijn. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties zijn opgenomen onder beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves zijn bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief de (technische) voorzieningen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. De reserves zijn:

- Reserve algemene risico's: gelijk aan het minimaal vereist vermogen.
- Beleggingsreserve: maximaal gelijk aan het vereist eigen vermogen.
- Overige reserve: het reservetekort of -overschot van het pensioenfonds, dat voortvloeit uit de toepassing van de rekenregels uit de ABTN.

Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

De technische voorzieningen voor risico pensioenfonds zijn gewaardeerd op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen (reële waarde). Hierbij is het volgende van belang:

- Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.
- De contante waarde is bepaald met behulp van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.
- Bij de berekening is uitgegaan van de op de balansdatum geldende actuariële en bedrijfstechnische nota en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.
- Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening opgenomen. Er is hierbij geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.
- Bij de berekening is rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor premievrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.
- Bij de bepaling van de actuariële grondslagen en veronderstellingen is uitgegaan van voor DNB acceptabele grondslagen, waarbij rekening is gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

In de technische voorzieningen zijn opgenomen:

- Voorziening C&P-garantie: een extra voorziening voor de tot en met 2022 toegekende toeslagen van bepaalde oud-Philips-medewerkers.
- Voorziening Akzo-garantie: een extra voorziening voor de tot en met 2022 toegekende toeslagen van bepaalde oud-Akzo-medewerkers.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2022:

Rekenrente

De gemiddelde rekenrente per 31 december 2022: 2,71% (31 december 2021: 0,52%).

Overlevingstafels

De door het Koninklijk Actuariel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2022, startkolom 2023 (2021: Prognosetafel AG2020, startkolom 2022). Deze tafel is gecorrigeerd voor het verschil tussen de gehele Nederlandse bevolking en de gewezen deelnemerspopulatie van SPA door gebruik te maken van de ervaringssterftetabel "Mercer Hoog".

Partnerschap

Voor alle gewezen deelnemers jonger dan 65 jaar is aangenomen, dat zij gehuwd zijn. In de overige gevallen is uitgegaan van de feitelijke burgerlijke staat.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de mannelijke gewezen deelnemer en 3 jaar ouder dan vrouwelijke gewezen deelnemer.

Leeftijdsbepaling

De leeftijdsbepaling gebeurt in maanden nauwkeurig.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De voorziening voor uitgesteld wezenpensioen is gelijk aan 5% van de voorziening voor uitgesteld nabestaandenpensioen voor de slapers.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

De contante waarde van de vrijgestelde pensioenopbouw is voor 100% opgenomen in de technische voorzieningen.

Voorziening voor uitvoeringskosten

Er is een kostenopslag opgenomen van 2,55% (2021: 2,55%) van de voorziening pensioenverplichtingen voor toekomstige administratie- en excassokosten.

Voorziening voor ongehuwden ouderdomspensioen

De factor voor het ongehuwden ouderdomspensioen is gelijk aan de factor voor het ouderdomspensioen vermenigvuldigd met '(1 - gehuwdheidsfrequentie op pensioendatum)'.
(1 - gehuwdheidsfrequentie op pensioendatum)

Voorzieningen voor risico deelnemers

De waardering van de voorzieningen voor risico van deelnemers is bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Langlopende schulden

Langlopende schulden zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief de direct toe te rekenen transactiekosten. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (het ontvangen bedrag met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten).

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

- Actuele dekkingsgraad: $(\text{totale activa} - \text{schulden}) / (\text{technische})$ voorzieningen voor risico pensioenfonds én risico deelnemers * 100%.
- Beleidsdekkingsgraad: het gemiddelde van de actuele dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad fluctueert minder dan de actuele dekkingsgraad. Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen.
- Reële dekkingsgraad: de verwachte stijging van de prijzen is meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat het pensioenfonds theoretisch voldoende vermogen heeft om aan de pensioenverplichtingen te voldoen én om de pensioenen volledig te verhogen met de verwachte stijging van de prijzen.
- Vereiste dekkingsgraad: de benodigde dekkingsgraad gelet op de beleggingsrisico's als gevolg van het strategisch beleggingsbeleid en volgens de wettelijke rekenregels.
- Minimaal vereiste dekkingsgraad: de minimaal benodigde buffer. Als de beleidsdekkingsgraad hieronder komt, is er sprake van een dekkingstekort.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn sterk gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten zijn opgenomen in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

Dit zijn de aan werkgever en deelnemers in rekening gebrachte en te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Premiebijdragen voor risico deelnemers

Dit zijn bijdragen van werkgever en deelnemers in het kader van de beschikbare premieregeling.

Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen en risico deelnemers

De beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen en risico deelnemers zijn op dezelfde wijze vastgesteld. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Directe beleggingsopbrengsten zijn rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten, e.d. Dividend is verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Indirecte beleggingsopbrengsten zijn gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten:

- Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen.
- Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen.
- Verkoopkosten zijn verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer zijn de externe kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, e.d.

Overige baten

Overige baten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen zijn de aan gewezen deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

Pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen zijn de wijzigingen in de waarde van de technische voorzieningen, onder meer door:

C&P-garantie

Deze post bestaat uit de lasten van de in het verslagjaar toegekende toeslagen uit hoofde van de voorwaardelijke toeslagverlening voor bepaalde oud-Philips-medewerkers.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De technische voorzieningen zijn in het verslagjaar opgericht met -0,468% (2021: -0,533%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2021.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen zijn vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorzieningen is het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van pensioenen in het verslagjaar.

Ontrekkingskosten voor uitvoeringskosten

In de technische voorzieningen is een voorziening opgenomen voor de dekking van toekomstige administratie- en excassokosten. Een deel van deze voorziening valt vrij door het doen van uitkeringen en door het maken van kosten in het verslagjaar.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging DNB rentetermijnstructuur

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur.

Wijziging overige actuariële grondslagen

Hieronder is opgenomen de overgang in het verslagjaar op de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2022.

Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling

Uit de beschikbare premieregeling valt:

- bij overlijden voor pensioeninkoop een kapitaal vrij, dat wordt aangewend voor inkoop van nabestaandenpensioen;
- bij pensionering voor pensioeninkoop een kapitaal vrij, dat wordt aangewend voor inkoop van pensioen;
- bij ontslag een kapitaal vrij, dat kan worden aangewend voor inkoop van pensioen.

Overige resultaten

Een aantal oorzaken leidt tot overige resultaten:

- Vervroeging en uitstel van ingang van pensioen door hantering van sekse-neutrale vervroegings- en uitstelfactoren.
- Uitrust en omzetting van pensioensoorten (bijvoorbeeld uitrust van nabestaandenpensioen in een hoger ouderdomspensioen) door hantering van sekse-neutrale vervroegings- en uitstelfactoren.

Mutatie voorzieningen voor risico deelnemers

De mutatie voorzieningen voor risico deelnemers is bepaald door de mutatie in de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Saldo waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds en risico deelnemers

Dit is het saldo van overgenomen en overgedragen pensioenaanspraken.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode:

- Alle ontvangsten en uitgaven zijn hierbij als zodanig gepresenteerd.
- Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten.

5 TOELICHTING OP DE BALANS

(x € 1.000)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

SPA belegt in beleggingsfondsen. Met het oog op transparantie is de toelichting op beleggingen gebaseerd op de beleggingen in de portefeuilles van deze beleggingsfondsen ('look through'). Toelichtingen in de paragraaf 'Risicobeheer en derivaten' kunnen daarom afwijken van de balansposten.

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	829.298	1.656.853	-20.937	-17.973	2.447.241
Aankopen	121.278	761.497	60.638	-	943.413
Verkopen	-129.546	-891.910	-	-	-1.021.456
Overige mutaties	-	-405	3.901	120.578	124.074
Waardemutaties	-160.846	-161.136	-97.001	-	-418.983
Stand per 31 december 2022	<u>660.184</u>	<u>1.364.899</u>	<u>-53.399</u>	<u>102.605</u>	<u>2.074.289</u>

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

					85.979
					<u>2.160.268</u>

	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	758.673	1.689.067	82.136	-14.206	2.515.670
Aankopen	184.019	1.316.456	-	-	1.500.475
Verkopen	-217.005	-1.313.586	-47.729	-	-1.578.320
Overige mutaties	-	-3.546	-2.893	-3.767	-10.206
Waardemutaties	103.611	-31.538	-52.451	-	19.622
Stand per 31 december 2021	<u>829.298</u>	<u>1.656.853</u>	<u>-20.937</u>	<u>-17.973</u>	<u>2.447.241</u>

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

					22.194
					<u>2.469.435</u>

Aan- en verkopen van derivaten zijn gesaldeerd opgenomen.

Overige mutaties zijn mutaties die niet het gevolg zijn van aankopen, verkopen en waardemutaties, maar van mutaties in beleggingsdebiteuren, -crediteuren en liquide middelen vermogensbeheer. Dit zijn bijvoorbeeld te vorderen dividend (-belasting), nog af te wikkelen transacties en lopende interest.

Derivaten en collateral met een negatieve waarde zijn onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

De beleggingen zijn als volgt op de balans opgenomen:

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
-onder beleggingen voor risico pensioenfondsen	2.160.268	2.469.435
-onder overige schulden en overlopende passiva (derivaten)	<u>-85.979</u>	<u>-22.194</u>
Subtotaal	2.074.289	2.447.241
-onder overige schulden en overlopende passiva (collateral)	<u>-24.160</u>	<u>-</u>
	<u><u>2.050.129</u></u>	<u><u>2.447.241</u></u>

Onderpand (collateral) met betrekking tot derivaten

SPA belegt in derivaten. Afhankelijk van de waarde van de derivaten wordt onderpand (collateral) ontvangen of verstrekt. Bij een positieve waarde van de derivaten wordt onderpand ontvangen, bij een negatieve waarde wordt onderpand verstrekt.

Ultimo 2022 is € 24,2 miljoen (2021: nihil) aan onderpand ontvangen in liquiditeiten door een positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand in liquiditeiten staat op de balans. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Ultimo 2022 is € 27,5 miljoen (2021: € 10,4 miljoen) aan onderpand in (staats)obligaties verstrekt door een negatieve waardeontwikkeling van de derivaten. Dit betreft initial margin (waarborgsom). De verstrekte (staats)obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden.

Ultimo 2022 is € 74,8 miljoen (2021: € 22,8 miljoen) aan onderpand verstrekt in liquiditeiten, waarvan € 6,8 miljoen als initial margin door een negatieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het verstrekte onderpand staat op de balans.

Securities lending

SPA stelt een deel van de aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor uitlening aan andere marktpartijen (securities lending). SPA behoudt het economisch eigendom. De uitgeleende beleggingen blijven op de balans van SPA volgens de waarderingssystematiek van SPA.

Reële waarde: waarderingssystematiek op basis van Richtlijn 290

	<u>Genoteerde marktprijzen</u>	<u>Onafhankelijke taxaties</u>	<u>NCW- berekningen</u>	<u>Andere methode(n)</u>	<u>Totaal</u>
Per 31 december 2022					
Aandelen	660.184	-	-	-	660.184
Vastrentende waarden	1.364.899	-	-	-	1.364.899
Derivaten	-	-	-53.399	-	-53.399
Overige beleggingen	102.605	-	-	-	102.605
Totaal	<u><u>2.127.688</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>-53.399</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>2.074.289</u></u>

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2021					
Aandelen	829.298	-	-	-	829.298
Vastrentende waarden	1.632.271	-	-	24.582	1.656.853
Derivaten	-	-	-20.937	-	-20.937
Overige beleggingen	-17.973	-	-	-	-17.973
Totaal	<u>2.443.596</u>	<u>-</u>	<u>-20.937</u>	<u>24.582</u>	<u>2.447.241</u>

Aandelen

De aandelen zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2022		31-12-2021	
		In %		In %
Specificatie naar soort:				
Beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen	<u>660.184</u>	<u>100,0</u>	<u>829.298</u>	<u>100,0</u>

Ultimo 2022 en 2021 zijn geen aandelen uitgeleend.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2022		31-12-2021	
		In %		In %
Specificatie naar soort:				
Staatsobligaties	198.665	14,6	333.713	20,1
Beleggingsfondsen	1.166.234	85,4	1.323.140	79,9
	<u>1.364.899</u>	<u>100,0</u>	<u>1.656.853</u>	<u>100,0</u>

De vastrentende waarden ultimo 2022 en 2021 bestaan volledig uit genoteerde vastrentende waarden.

Ultimo 2022 is een bedrag van € 64,2 miljoen (2021: € 153,3 miljoen) aan obligaties uitgeleend (securities lending). Voor het risico van niet-teruglevering zijn zekerheden in obligaties ontvangen tot een bedrag van € 66,8 miljoen (2021: € 157,3 miljoen).

Derivaten

De derivaten zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2022	31-12-2021
Specificatie naar soort:		
Rentederivaten (renteswaps)	-68.660	-14.313
Valutaderivaten (valutatermijncontracten)	15.261	-6.624
	<u>-53.399</u>	<u>-20.937</u>

SPA gebruikt uitsluitend derivaten voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, moeten zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) bevinden. SPA gebruikt derivaten om het valuta- en renterisico af te dekken (dragen bij aan een vermindering van het risicoprofiel) en om een doeltreffend portefeuillebeheer te vergemakkelijken.

Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met partijen met een hoge kredietwaardigheid. Bovendien wordt zoveel mogelijk gewerkt met onderpand.

SPA maakt gebruik van onder meer de volgende derivaten:

- Renteswaps: met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Met renteswaps wordt de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloed.
- Valutatermijncontracten: met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot de verkoop van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Met valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.

De derivatenposities per 31 december 2022:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Rentederivaten (renteswaps)	747.622	16.536	-85.196
Valutaderivaten EUR/GBP	26.770	830	-
Valutaderivaten EUR/USD	337.047	15.214	-
Valutaderivaten EUR/JPY	36.593	-	-783
		<u>32.580</u>	<u>-85.979</u>

De derivatenposities per 31 december 2021:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Rentederivaten (renteswaps)	491.845	562	-14.875
Valutaderivaten EUR/GBP	28.743	-	-406
Valutaderivaten EUR/USD	511.349	304	-6.812
Valutaderivaten EUR/JPY	32.897	391	-101
		<u>1.257</u>	<u>-22.194</u>

Derivaten met een negatieve waarde zijn onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

De derivaten zijn als volgt op de balans opgenomen:

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
-onder beleggingen voor risico pensioenfonds	32.580	1.257
-onder overige schulden en overlopende passiva	<u>-85.979</u>	<u>-22.194</u>
	<u>-53.399</u>	<u>-20.937</u>

Overige beleggingen

De overige beleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
Specificatie naar soort:		
Cash collateral	74.816	22.812
Liquide middelen	24.147	-40.874
Beleggingsdebiteuren: Nog af te wikkelen transacties	9.803	453
Beleggingsdebiteuren: Dividend	7	10
Beleggingsdebiteuren: Overige	423	11
Beleggingscrediteuren: Nog af te wikkelen transacties	-1.141	-385
Beleggingscrediteuren: Overige	-5.450	-
	<u>102.605</u>	<u>-17.973</u>

De negatieve liquide middelen ultimo 2021 betreffen de afwikkeling van valutatermijncontracten en een margin-rekening bestemd voor de centraal geclearde swaps.

Collateral met een negatieve waarde is onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen (2021: nihil).

Het collateral is als volgt op de balans opgenomen:

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
-onder beleggingen voor risico pensioenfondsen	74.816	22.812
-onder overige schulden en overlopende passiva	<u>-24.160</u>	<u>-</u>
	<u>50.656</u>	<u>22.812</u>

2. Beleggingen voor risico deelnemers

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Stand per 1 januari	313.900	326.424
Premie en stortingen	852	1.223
Uitkeringen en onttrekkingen	-20.515	-24.568
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	-35.711	10.821
Stand per 31 december	<u>258.526</u>	<u>313.900</u>

De beleggingen voor risico deelnemer zijn als volgt gespecificeerd:

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
Aandelenfondsen	51.590	74.629
Obligatiefondsen	89.585	120.688
Liquiditeitsfondsen	117.906	120.781
Beleggingsdebiteuren en -crediteuren	-555	-2.198
	<u>258.526</u>	<u>313.900</u>

3. Vorderingen en overlopende activa

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
Vordering op werkgever inzake premiebijdragen C&P-garantie	2.374	-
Vordering op werkgever inzake premiebijdragen voor risico deelnemers	2	3
Vordering op werkgever inzake compensatie ziektekosten en AOW	29	29
Overige vorderingen	-	29.000
Vordering uit hoofde van waardeoverdrachten	-	181
Vooruitbetaalde administratiekosten	7	-
	<u>2.412</u>	<u>29.213</u>

De overige vorderingen ultimo 2021 betreffen een vordering op Achmea Pensioenservices door een onjuiste betaling door SPA. Begin januari 2022 heeft Achmea Pensioenservices het volledige bedrag terugbetaald.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

4. Overige activa

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
Liquide middelen	<u>14.585</u>	<u>20.676</u>

Onder liquide middelen zijn opgenomen kasmiddelen en onmiddellijk opeisbare banktegoeden, die niet het karakter van beleggingen hebben.

Daarnaast is onder liquide middelen de Escrowrekening ING-hiaat opgenomen. ING heeft het totaalbedrag aan pensioenhiaat van alle ingestroomde medewerkers beschikbaar gesteld aan SPA. SPA heeft dit bedrag ondergebracht in een depot, de Escrowrekening ING-hiaat. SPA zorgt voor de overheveling van het pensioenhiaat, inclusief renteopbrengsten, vanuit het depot naar de pensioenvoorziening van de medewerkers.

Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerders zijn onder overige beleggingen opgenomen.

Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

Het kredietrisico van banken wordt gemitigeerd door gebruik te maken van banken met een zo hoog mogelijke rating.

Door de sectorbrede ratingverlaging van banken kan AAA niet meer worden gehanteerd, omdat er dan te weinig partijen zijn voor de vereiste transacties (m.n. swaps). Er wordt gespreid (meerdere tegenpartijen) zaken gedaan met zeer grote, gerenommeerde banken met minimaal een A-rating.

De banktegoeden worden zo laag mogelijk gehouden.

PASSIVA

5. Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Beleggings- reserve	Overige reserve	Reserve algemene risico's	Totaal
Stand per 1 januari 2022	303.007	-238.686	96.415	160.736
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-45.852	329.028	-28.050	255.126
Stand per 31 december 2022	257.155	90.342	68.365	415.862

	Beleggings- reserve	Overige reserve	Reserve algemene risico's	Totaal
Stand per 1 januari 2021	314.833	-508.637	104.973	-88.831
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-11.826	269.951	-8.558	249.567
Stand per 31 december 2021	303.007	-238.686	96.415	160.736

	31-12-2022		31-12-2021	
		In %		In %
Solvabiliteit				
Aanwezig vermogen (totaal activa - schulden)	2.318.878	121,9	2.806.525	106,1
Af: (technische) voorzieningen voor risico pensioenfonds én risico deelnemers	1.903.016	100,0	2.645.789	100,0
Eigen vermogen	415.862	21,9	160.736	6,1
Af: vereist eigen vermogen	325.520	17,1	399.422	15,1
Vrij vermogen	90.342	4,8	-238.686	-9,0
Minimaal vereist eigen vermogen	68.365	3,6	96.415	3,6
Actuele dekkingsgraad		121,9		106,1
Beleidsdekkingsgraad		115,4		103,3
Reële dekkingsgraad		90,4		86,0

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt SPA gebruik van het standaardmodel van het besluit FTK. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder de toelichting in de paragraaf 'Risicobeheer en derivaten'.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan bevindt SPA zich in een situatie van dekkingstekort. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, maar wel tenminste gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan bevindt SPA zich in een situatie van reservetekort.

Ultimo 2022 bevindt SPA zich in situatie van een reservetekort (2021: dekkingstekort).

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

	2022	2021
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	106,1	96,9
Uitkeringen	0,1	-0,1
Beleggingsresultaat	-14,1	2,9
Wijziging DNB rentetermijnstructuur	33,7	6,0
Overige oorzaken	-0,5	-
Kruiseffecten	-3,4	0,4
Dekkingsgraad per 31 december	121,9	106,1

De bepaling van de procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn conform de richtlijnen van DNB uitgedrukt ten opzichte van dekkingsgraad aan het begin van het verslagjaar. Dit zorgt ervoor dat de optelling van de dekkingsgraad aan het begin van het verslagjaar plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de dekkingsgraad aan het eind van het verslagjaar. Het verschil zijn de kruiseffecten. Naarmate de diverse resultaatbronnen groter zijn (zoals in 2022) worden ook de effecten tussen deze resultaatbronnen (kruiseffecten) groter.

Reële dekkingsgraad

In de reële dekkingsgraad is de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat het pensioenfonds theoretisch voldoende vermogen heeft om aan de pensioenverplichtingen te voldoen én om de pensioenen volledig te verhogen met de verwachte stijging van de prijzen. De reële dekkingsgraad ultimo 2022 is 90,4%.

Herstelplan

Het pensioenfonds heeft sinds 2015 een reservetekort. In principe zou het pensioenfonds daarom bij DNB een herstelplan moeten indienen. De dekkingsgraad ultimo 2022 is hoger dan het laatst gerapporteerde vereist eigen vermogen. Hierdoor zal de beleidsdekkingsgraad 'automatisch' binnen één jaar stijgen tot boven het vereist eigen vermogen, zelfs zonder herstelkracht van het fonds. In deze situatie hoeft het fonds geen herstelplan in te dienen bij DNB.

Ultimo april 2023 bedraagt de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 119,1%.

6. Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	<u>Technische voorzieningen</u>
Stand per 1 januari 2022	2.331.889
Mutatie technische voorzieningen	-687.399
Stand per 31 december 2022	1.644.490
	<u>Technische voorzieningen</u>
Stand per 1 januari 2021	2.542.733
Mutatie technische voorzieningen	-210.844
Stand per 31 december 2021	2.331.889

Mutatie technische voorzieningen

	2022	2021
C&P-garantie	2.359	-
Rentetoevoeging	-11.162	-13.386
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen	-53.251	-50.020
Onttrekkingen voor uitvoeringskosten	-1.358	-1.360
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-12.379	197
Wijziging DNB rentetermijnstructuur	-638.174	-167.304
Wijziging overige actuariële grondslagen	10.273	5.915
Resultaat op sterfte	2.589	-2.452
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-50	30
Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling	14.654	18.528
Toeslagen	5	10
Overige resultaten	-905	-1.002
	<u>-687.399</u>	<u>-210.844</u>

Het effect door de overgang op de Prognosetafel AG2022 is opgenomen onder 'wijziging overige actuariële grondslagen'. Dit heeft geleid tot een verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 10,3 miljoen. Zie voor de toelichting van de overige posten de toelichting van de mutatie technische voorzieningen in de staat van baten en lasten.

Specificatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds:

	31-12-2022	31-12-2021
Gewezen deelnemers met voortzetting	12.622	21.685
Gewezen deelnemers	861.577	1.353.676
Pensioentrekkenden	764.230	948.630
Schadereserve	2.330	4.029
Voorziening C&P-garantie	3.643	3.723
Voorziening Akzo-garantie	88	146
	<u>1.644.490</u>	<u>2.331.889</u>

Vanaf 1 januari 2014 is er geen actieve pensioenopbouw en zijn er geen actieve deelnemers meer.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De per 1 januari 2014 gesloten pensioenregeling was een hybride regeling:

- ATOSML: een middelloonregeling die gold voor het inkomen tot € 43.356 per jaar (inclusief eindejaarsuitkering en/of vakantiegeld).
- ATOS BP: boven dit inkomen gold een beschikbare premieregeling.

De pensioen(richt)leeftijd is 65 jaar, maar het is mogelijk om eerder of later met pensioen te gaan.

Eerder zijn al de ATOSML en BP (62,5) - een regeling met eenzelfde opzet, maar met een pensioen(richt)leeftijd van 62,5 jaar - en de twee eindloonregelingen gesloten.

De pensioenregelingen voorzien in een ouderdomspensioen, onder voorwaarden een wezenpensioen en de mogelijkheid om het overlijdensrisico voor de partner af te dekken door uitruil van ouderdomspensioen in nabestaandenpensioen. ATOS BP bood de mogelijkheid om bij te sparen.

Toeslagverlening

ATOS ML heeft een voorwaardelijke toeslagverlening. Er is geen recht op toeslag en het is niet zeker óf en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening plaatsvindt. Voor de toeslagverlening wordt geen geld gereserveerd en geen premie betaald. De toeslag wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

Toeslagen 1 januari 2023 niet in technische voorzieningen 31 december 2022

De toeslagen per 1 januari 2023 (4,14% voor alle deelnemersgroepen) zijn niet in de technische voorzieningen per 31 december 2022 opgenomen, omdat hierover in 2023 is besloten.

7. Voorzieningen voor risico deelnemers

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Stand per 1 januari	313.900	326.424
Premie en stortingen	852	1.223
Uitkeringen en onttrekkingen	-20.515	-24.568
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	-35.711	10.821
Stand per 31 december	<u><u>258.526</u></u>	<u><u>313.900</u></u>

De toeslagen per 1 januari 2023 (4,14% voor alle deelnemersgroepen) zijn niet in de technische voorzieningen per 31 december 2022 opgenomen, omdat hierover in 2023 is besloten.

8. Langlopende schulden

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
Escrowrekening ING-hiaat	<u><u>1.027</u></u>	<u><u>1.061</u></u>

Onder liquide middelen is de Escrowrekening ING-hiaat opgenomen. ING heeft het totaalbedrag aan pensioenhiaat van alle ingestroomde medewerkers beschikbaar gesteld aan SPA. SPA heeft dit bedrag ondergebracht in een depot, de Escrowrekening ING-hiaat. SPA zorgt voor de overheveling van het pensioenhiaat, inclusief renteopbrengsten, vanuit het depot naar de pensioenvoorziening van de medewerkers.

Het merendeel van de schuld heeft een looptijd van langer dan 5 jaar.

9. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2022	31-12-2021
Derivaten met een negatieve waarde	85.979	22.194
Ontvangen collateral	24.160	-
Afdracht loonheffing en premies	1.093	1.044
Uitkeringen	1.015	1.035
Te betalen administratiekosten	-	43
Te betalen adviseurskosten	59	52
Te betalen vermogensbeheerkosten	3.434	1.192
Te betalen overige kosten	137	53
Waardeoverdrachten voor risico deelnemers	9	25
	<u>115.886</u>	<u>25.638</u>

De derivaten zijn met name renteswaps, afgesloten voor de rentehedge. Door rentestijgingen hebben deze een negatieve waarde (2022: € -86,0 miljoen; 2021: € -22,2 miljoen). Voor dezelfde rentehedge zijn ook renteswaps afgesloten die bij rentestijging een positieve waardeontwikkeling laten zien (2022: € +32,6 miljoen; 2021: € +1,3 miljoen). Het saldo van deze twee posities is in 2022 afgenomen (2022: € -53,4 miljoen; 2021: € -20,9 miljoen).

Afhankelijk van de waarde van de derivaten wordt onderpand (collateral) ontvangen of verstrekt. Bij een positieve waarde van de derivaten wordt onderpand ontvangen, bij een negatieve waarde wordt onderpand verstrekt. Ultimo 2022 is € 24,2 miljoen (2021: nihil) aan onderpand in liquiditeiten ontvangen en is € 74,8 miljoen (2021: € 22,8 miljoen) aan onderpand in liquiditeiten verstrekt. Van het verstrekte onderpand betreft € 6,8 miljoen initial margin (waarborgsom).

Het ontvangen onderpand dient als zekerheid en moet worden terugbetaald als het contract is nagekomen en de zekerheid niet moet worden ingeroepen.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het doel van SPA is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden, nabestaanden en arbeidsongeschikte deelnemers. Om dit doel te realiseren streeft SPA naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen. SPA wordt hierbij geconfronteerd met risico's.

Het belangrijkste risico is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat SPA niet over voldoende vermogen beschikt voor dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van algemeen geldende normen en specifieke door het FTK opgelegde normen. Als de solvabiliteit zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte is voor toeslagverlening. In het uiterste geval moet SPA de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten verminderen.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat SPA over meer vermogen beschikt dan vereist.

	31-12-2022	31-12-2021
Het overschot/tekort op FTK-grondslagen is als volgt:		
(Technische) voorzieningen voor risico pensioenfonds én risico deelnemers	1.903.016	2.645.789
Buffers:		
S1 Renterisico	106.100	40.738
S2 Risico zakelijke waarden	190.665	257.786
S3 Valutarisico	119.538	170.255
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	68.828	115.583
S6 Verzekeringstechnisch risico	39.136	62.380
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheerrisico	51.432	56.778
Diversificatie effect	-250.179	-304.098
Totaal S (vereiste buffers)	325.520	399.422
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)	2.228.536	3.045.211
Aanwezig vermogen (totaal activa - schulden)	2.318.878	2.806.525
Overschot/tekort	90.342	-238.686

SPA heeft voor de afdekking van risico's derivaatcontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden. Bij de berekening van de buffers past het SPA het standaardmodel van het besluit FTK toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de strategische asset mix. Verondersteld wordt dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment zullen manifesteren (diversificatie). Dit diversificatie-effect zorgt voor een vermindering van het totaal aan vereiste buffers.

Beleid en risicobeheer

In de Pensioenwet zijn solvabiliteitsregels bepaald. Het FTK geeft invulling aan deze regels, zoals de wijze waarop solvabiliteit wordt getoetst.

Het bestuur heeft met ALM-studies een beleidskader vastgesteld, gebaseerd op de doelstellingen van SPA. Het beleidskader geeft maatregelen aan bij een benodigde verbetering van de solvabiliteit. Het beleidskader is integraal opgezet (risico's worden niet afzonderlijk maar in relatie tot elkaar beoordeeld) en geeft de ruimte (risicobudget) aan voor het beleggingsbeleid. De beleggingsadviescommissie geeft verder uitvoering aan het beleggingsbeleid, zoals met richtlijnen en rapportagestructuren.

Het solvabiliteitsrisico is één van de belangrijkste risico's.

Het is vooral de beweging van de marktrente die de solvabiliteit (in de wettelijk voorgeschreven beleidsdekkingsgraad) van SPA in gevaar kan brengen. Dit is het renterisico.

De beleggingsportefeuille bestaat uit twee delen:

- De Risk Control (RC)-portefeuille heeft als doel de waardeontwikkeling van de pensioenverplichting voor een bepaald percentage te volgen.
- De Return-portefeuille heeft als doel waarde toe te voegen aan de totale portefeuille.

Door de opzet van de RC-portefeuille is de afdekking van het renterisico afhankelijk van de hoogte van de rente. Het pensioenfonds hanteert hiervoor een rentestafel. Hoe hoger de rente, hoe hoger de afdekking. De renteafdekking was begin 2022 gelijk aan 20% van het renterisico van de verplichtingen. Omdat rentes in 2022 stegen, is de renteafdekking conform de stafel opgehoogd naar 40%.

Een risico is dat de pensioenverplichting zich anders ontwikkelt dan de RC-portefeuille. Aan de pensioenverplichtingskant wordt dit risico beperkt door minimaal een keer per kwartaal de actuele kasstromen te berekenen, die dan als actuele benchmark gelden. Aan de beleggingskant wordt dit risico beperkt door deze actualisatie van de benchmark en door een beperkt aantal staatsobligaties toe te staan in de RC-portefeuille. De ontwikkeling van de pensioenverplichtingen en de RC-portefeuille wordt gevolgd met rapportages, waarbij wordt beoordeeld of de strategische renteafdekking werkt en wat de effecten zijn van diverse ontwikkelingen met ex post afwijkingen (zoals spread-ontwikkelingen).

Het doel van de Return-portefeuille is extra rendement te realiseren ten opzichte van de RC-portefeuille. De doelstelling is een totaal verwacht rendement van minstens de performance vergelijkingsbenchmark, die samengesteld is uit een gewogen vijftal benchmarks van de verschillende asset categorieën. Om het risico van een (te) eenzijdige visie op de markten te voorkomen is de Return-portefeuille verspreid over meer dan één vermogensbeheerder en twee portefeuilles.

Over de beleggingsportefeuille wordt marktrisico gelopen.

S1 - S4 Marktrisico's

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren zijn bijvoorbeeld marktprijzen van aandelen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) en rentes (renterisico).

De strategie van SPA met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst volgens de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De mate waarin de beleggingsportefeuille gevoelig is voor het rente, prijs- en valutarisico is hierna toegelicht. Vervolgens zijn de overige risico's toegelicht.

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente. Dit risico bestaat doordat beleggingen en verplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten met duration. Duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met 1 procentpunt. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor rentebewegingen weer.

	31-12-2022		31-12-2021	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden (excl. derivaten)	1.364.899	3,8	1.656.853	5,8
Vastrentende waarden (incl. derivaten)	1.311.500	8,2	1.635.916	7,2
Technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen	1.644.490	14,9	2.331.889	17,2

Een verschuiving van 1 procentpunt naar boven of beneden van de gemiddelde rente betekent een verandering van de omvang van de pensioenverplichtingen van circa 14,9% (2021: circa 17,2%).

Ultimo 2022 is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen ('duration-mismatch'). Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de reële marktrentestructuur), waardoor de dekkingsgraad stijgt. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Renterisico's worden afgedekt met renteswaps en vastrentende waarden. Zoals aangegeven wordt het renterisico in de RC-portefeuille voor een (strategisch) deel afgedekt. SPA heeft de afdekking van het renterisico in 2022 opgehoogd van 20% naar 40% (marktrente).

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd op basis van 'look through' is als volgt:

	31-12-2022		31-12-2021	
		In %		In %
Resterende looptijd < 1 jaar	640.816	47,7	665.256	40,9
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	307.483	22,9	371.759	22,9
Resterende looptijd > 5 jaar	394.221	29,4	587.771	36,2
	<u>1.342.520</u>	<u>100,0</u>	<u>1.624.786</u>	<u>100,0</u>

S2 en S4 Prijsrisico

Het prijsrisico is het risico van waardewijzigingen door prijsontwikkelingen, veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde (waardewijzigingen direct in het saldo van baten en lasten verwerkt), zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door spreiding en beperking van het risicobudget.

	31-12-2022		31-12-2021	
		In %		In %
Specificatie participaties in vastgoedbeleggingsinstellingen naar sector op basis van 'look through':				
Participaties in vastgoedmaatschappijen	<u>9.800</u>	<u>100,0</u>	<u>17.195</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2022		31-12-2021	
		In %		In %
Specificatie participaties in vastgoedbeleggingsinstellingen naar regio op basis van 'look through':				
Europa EU	194	2,0	280	1,6
Europa niet EU	95	1,0	370	2,2
Noord-Amerika	2.835	28,9	6.970	40,5
Midden- en Zuid-Amerika	592	6,0	47	0,3
Azië, excl. Japan	4.969	50,7	3.339	19,4
Pacific	806	8,2	5.735	33,4
Overige	309	3,2	454	2,6
	<u>9.800</u>	<u>100,0</u>	<u>17.195</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
Specificatie aandelen naar sector op basis van 'look through':				
Basismaterialen	48.819	7,6	69.649	8,6
Communicatie diensten	47.750	7,5	66.016	8,1
Cyclische consumptiegoederen	66.739	10,4	100.484	12,4
Defensieve consumptiegoederen	58.486	9,1	56.984	7,0
Energie	49.363	7,7	25.973	3,2
Financiële dienstverlening	111.195	17,4	150.490	18,5
Gezondheidszorg	52.176	8,2	62.400	7,7
Industrie	69.206	10,8	81.894	10,1
Nutsbedrijven	6.770	1,1	12.542	1,5
Technologie	128.961	20,2	184.614	22,7
Overige	616	-	1.745	0,2
	<u>640.081</u>	<u>100,0</u>	<u>812.791</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2022		31-12-2021	
	In %		In %	
Specificatie aandelen naar regio op basis van 'look through':				
Europa EU	65.114	10,2	82.863	10,2
Europa niet EU	42.870	6,7	93.971	11,6
Noord-Amerika	207.388	32,4	281.542	34,6
Midden- en Zuid-Amerika	26.621	4,2	7.919	1,0
Azië, excl. Japan	224.813	35,1	197.937	24,4
Pacific	49.798	7,8	133.075	16,4
Overige	23.477	3,6	15.484	1,8
	<u>640.081</u>	<u>100,0</u>	<u>812.791</u>	<u>100,0</u>

S3 Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van de vreemde valuta ten opzichte van de euro daalt. Dit geldt voor beleggingen met een prijs niet in euro's.

Het beleid van SPA voor de middelloon- en eindloonregeling is dat het valutarisico voor tussen de 47,5% en 52,5% wordt afgedekt. Dit gebeurt door het afdekken van alle vastrentende waarden in Amerikaanse Dollar, Britse Pond en Japanse Yen. Als de totale valutaexposure dan nog niet voor minimaal 47,5% is afgedekt, dan wordt de aandelenexposure in Amerikaanse Dollar, Britse Pond en Japanse Yen afgedekt tot een dusdanige hoogte dat alsnog minimaal 47,5% van de totale valutaexposure is afgedekt.

Het beleid van SPA voor de beschikbare premiereregeling is volledige afdekking van de risico's voor Amerikaanse Dollar, Japanse Yen en Britse Pond door het afsluiten van valutatermijncontracten.

De vreemde valutapositie per beleggingscategorie na afdekking door valutaderivaten op basis van 'look through':

	31-12-2022	31-12-2021
Participaties in vastgoedbeleggingsinstellingen	9.667	16.950
Aandelen	590.217	744.975
Vastrentende waarden	455.320	551.806
Derivaten	-459.497	-665.393
Overige beleggingen	18.197	23.983
	<u>613.904</u>	<u>672.321</u>

De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten op basis van 'look through':

	Positie voor afdekking	Valuta- derivaten	Nettopositie na afdekking 2022	Nettopositie na afdekking 2021
Euro (EUR)	906.346	475.582	1.381.928	1.752.019
Australische Dollar (AUD)	7.103	3.473	10.576	7.977
Canadese Dollar (CAD)	5.144	4.445	9.589	13.874
Zwitserse Frank (CHF)	11.589	-3.208	8.381	9.440
Deense Kroon (DKK)	1.239	148	1.387	1.600
Brits Pond Sterling (GBP)	47.197	-44.281	2.916	13.852
Hongkongse Dollar (HKD)	54.684	-5.907	48.777	68.780
Japanse Yen (JPY)	83.422	-70.659	12.763	24.133
Noorse Kroon (NOK)	2.991	2.261	5.252	6.960
Israëlische Sjekel (ILS)	779	-1.448	-669	2.052
Zweedse Kroon (SEK)	2.666	233	2.899	6.925
Singaporese Dollar (SGD)	5.676	-1.742	3.934	8.236
US Dollar (USD)	428.924	-375.691	53.233	-14.126
Nieuw Zeelandse Dollar (NZD)	2.667	-3.796	-1.129	-1.351
Overige	419.187	36.808	455.995	523.969
	<u>1.979.614</u>	<u>16.218</u>	<u>1.995.832</u>	<u>2.424.340</u>

S5 Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico dat een tegenpartij niet in staat is aan zijn (betalings)verplichting te voldoen. Dit risico speelt vooral bij vastrentende waarden. SPA heeft zijn vermogensbeheer volledig uitbesteed. In het uitbestedingsbeleid zijn maatregelen genoemd om dit kredietrisico te beperken c.q. uit te sluiten. De kredietwaardigheid van de tegenpartij en de spreiding over meer partijen is bijvoorbeeld een belangrijke voorwaarde om dit risico te beperken.

	31-12-2022		31-12-2021	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar soort op basis van 'look through':				
Staatsobligaties	616.487	45,9	813.412	50,1
Bedrijfsobligaties	345.303	25,7	702.446	43,2
Hypotheken	5.986	0,5	5.571	0,3
Inflation linked bonds	8.183	0,6	8.537	0,5
Geldmiddelen	366.561	27,3	94.820	5,9
	<u>1.342.520</u>	<u>100,0</u>	<u>1.624.786</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2022		31-12-2021	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar regio op basis van 'look through':				
Europa EU	676.925	50,4	900.208	55,4
Europa niet EU	163.770	12,2	186.606	11,5
Noord-Amerika	251.146	18,7	293.902	18,1
Midden- en Zuid-Amerika	51.321	3,8	61.392	3,8
Azië, excl. Japan	65.052	4,9	74.749	4,6
Pacific	101.185	7,5	72.210	4,4
Overige	33.121	2,5	35.719	2,2
	<u>1.342.520</u>	<u>100,0</u>	<u>1.624.786</u>	<u>100,0</u>

De kredietwaardigheid van debiteuren van de vastrentende portefeuille op basis van 'look through' is in het volgende overzicht weergegeven:

	31-12-2022		31-12-2021	
		In %		In %
AAA	212.371	15,8	200.546	12,3
AA	190.116	14,2	334.747	20,6
A	403.711	30,1	436.057	26,8
BBB	171.748	12,8	204.557	12,6
Lager dan BBB	138.076	10,3	174.837	10,8
Geen rating (m.n. deposito's of repo's die van nature geen rating hebben)	226.498	16,8	274.041	16,9
	<u>1.342.520</u>	<u>100,0</u>	<u>1.624.785</u>	<u>100,0</u>

Kredietrisico speelt ook een grote rol bij derivaten. Dit risico wordt onder meer beperkt door strikte toepassing van het uitbestedingsbeleid. Daarnaast heeft SPA in het mandaat van de beheerder van de RC-portefeuille voorwaarden opgenomen die de risico's bij derivaten voldoende beperken. Een belangrijke voorwaarde daarbij is het vereiste van collateral (onderpand) voor de openstaande positie. Ultimo 2022 is € 24,2 miljoen aan onderpand ontvangen (2021: nihil). Ultimo 2022 is € 74,8 miljoen aan onderpand verstrekt in liquiditeiten en € 27,5 miljoen in (staats)obligaties (2021: € 22,8 miljoen aan onderpand verstrekt in liquiditeiten en € 10,4 miljoen in (staats)obligaties).

S6 Verzekeringstechnisch risico

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn het langleven- en overlijdensrisico.

Langlevenrisico

Het belangrijkste verzekeringstechnische risico is het langlevenrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld bij de bepaling van de technische voorzieningen. De opbouw van het pensioenvermogen volstaat dan niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van Prognosetafel AG2022 met adequate correcties voor ervaringssterfte (ervaringssterfte-tabel "Mercer Hoog") is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat SPA in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen, waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico is uitgedrukt in risicokapitalen. Het overlijdensrisico is niet herverzekerd.

S7 Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan SPA op korte termijn niet aan haar verplichtingen voldoen. Het gaat hierbij dus om de kortere termijn, bij de overige risico's vooral de langere termijn (solvabiliteit).

Het liquiditeitsrisico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten. De beleggingsportefeuille is heel liquide.

S8 Concentratierisico

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van beleggingen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Als aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Grote posten zijn een vorm van concentratierisico. Een grote post is een post die meer dan 2% van het balanstotaal is. Om dit te bepalen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur (land of tegenpartij) worden gesommeerd. De grote posten zijn in het volgende overzicht weergegeven:

	31-12-2022	31-12-2021
Belgische staat	61.684	97.465
Franse staat	31.803	53.910
BlackRock Global High Yield Sustainable Credit Screened Fund (Vastrentende waarden)	58.630	66.239
BlackRock Global Funds - ESG Emerging Markets (Vastrentende waarden)	81.654	99.831
BlackRock Global Funds - Euro Short Duration Bond (Vastrentende waarden)	262.945	302.852
BlackRock ICS Euro Ultra Short Bond Fund (Vastrentende waarden)	361.719	450.375
Blackrock ICS Euro Liquid Environmentally Aware Fund (Vastrentende waarden)	82.102	17.730
GMO Emerging Country Debt Fund (Vastrentende waarden)	145.748	178.772
GMO High Yield Fund (Vastrentende waarden)	77.130	71.160
GMO Global Bond Investment Fund (Vastrentende waarden)	49.928	61.229
BlackRock CCF Developed World ESG Screened Index Fund (Aandelen)	130.321	182.196
GMO Emerging Markets Fund (Aandelen)	209.886	257.804
GMO International Equity Fund (Aandelen)	106.419	134.601
GMO US Equity Fund (Aandelen)	112.565	135.026
iShares Emerging Markets Index Fund (Aandelen)	100.993	119.671

Dit zijn weliswaar beleggingen die aan de definitie van grote post voldoen, maar die niet leiden tot een concentratierisico waarvoor extra buffers of maatregelen nodig zijn. Het zijn zeer degelijke Europese staatsobligaties en zeer liquide en breed gespreid belegde beleggingsfondsen, waaronder liquiditeitsfondsen.

SPA had in 2022 een hoge concentratie van beleggingen in enkele BlackRock vastrentende waarden fondsen (€ 847,1 miljoen), namelijk BlackRock Global High Yield Sustainable Credit Screened Fund, BlackRock Global Funds - ESG Emerging Markets, BlackRock Global Funds - Euro Short Duration Bond, BlackRock Institutional Cash Series Euro Ultra Short Bond Fund en BlackRock Institutional Cash Series Euro Liquid Environmentally Aware Fund. Dit zijn zeer liquide en breed gespreid beursgenoteerde beleggingsfondsen. Deze concentratie is feitelijk cash en near cash, gespreid in meer dan 3000 kortlopende titels. Van een materiële concentratie is daarom geen sprake.

SPA had in 2022 een hoge concentratie van beleggingen in enkele GMO aandelen fondsen (€ 428,9 miljoen), namelijk GMO Emerging Markets Fund, GMO International Equity fund en GMO US Equity Fund. Dit zijn breed gespreid beursgenoteerde beleggingsfondsen.

De risico's van deze concentraties werden lager ingeschat dan de risico's van verdere spreiding, wat beleggen in minder veilige landen of in landen met extreem lage rente zou betekenen. Het kredietrisico en marktrisico van alternatieve landen werd als meer bezwaarlijk gezien dan het concentratierisico.

S9 Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden beheerst door hoge kwaliteitseisen te stellen aan de bij de uitvoering betrokken organisaties op het gebied van interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

De beleggingsportefeuille is ondergebracht bij BlackRock (64,0% van de portefeuille) en Grantham, Mayo Van Otterloo (GMO; 36,0% van de portefeuille). Met deze partijen zijn overeenkomsten en service level agreements (SLA) afgesloten. De afhankelijkheid van deze partijen wordt beheerst door de bewaring van stukken uit de beleggingsportefeuille bij CACEIS Bank SA, Netherlands Branch (custodian).

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan Achmea Pensioenservices N.V. Met Achmea Pensioenservices N.V. is een overeenkomst en een SLA afgesloten.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering van de vermogensbeheerders, custodian en pensioenuitvoerder met performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste internebeheersingsrapportages (ISAE-rapportages).

Omdat hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's, zijn hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Het systeemrisico is het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor SPA niet beheersbaar.

S10 Actief beheerrisico

Het actief beheerrisico heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nageleefde portefeuille. De mate van actief beheer is bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de portefeuille vastgestelde benchmark. De mate van het actief beheerrisico is bepaald aan de hand van de total expense ratio.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is een relatie tussen SPA en Atos Nederland B.V. De belangrijkste afspraken die sinds 27 november 2014 met Atos nog gelden, zijn enkele afspraken over samenwerking, informatie-uitwisseling en het faciliteren van diverse materiële en immateriële ondersteuning.

Transacties met bestuurders

De beloning van bestuurders is toegelicht bij de pensioenuitvoeringskosten (zie "6. Toelichting op de staat van baten en lasten"). Er zijn geen leningen verstrekt aan en er zijn geen vorderingen op (voormalige) bestuurders. Vier bestuurders, de directeur en medewerkers van het pensioenbureau nemen deel aan de pensioenregeling van SPA.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

SPA heeft per 1 januari 2017 een nieuwe pensioenbeheerovereenkomst afgesloten met Achmea Pensioenservices N.V. voor 7 jaar. Deze overeenkomst eindigt per 31 december 2023. SPA heeft de mogelijkheid tot tussentijdse opzegging bij een besluit tot ontbinding. De jaarlijkse vaste vergoeding bedroeg in 2022 € 0,7 miljoen (2021: € 0,6 miljoen). De totale verplichting voor de resterende looptijd ultimo 2022 is € 0,7 miljoen (ultimo 2021: € 1,2 miljoen).

Onderpand met betrekking tot derivaten

Ultimo 2022 is € 24,2 miljoen (2021: nihil) aan onderpand ontvangen in liquiditeiten door een positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn na de balansdatum geen gebeurtenissen geweest van dien aard dat een wezenlijk ander beeld zou ontstaan van de financiële positie per einde 2022 dan op grond van dit jaarrapport kan worden verkregen.

Nieuwe (gewijzigde) UFR-methodiek geldend vanaf 1 januari 2023

De Commissie Parameters heeft op 30 november 2022 een nieuw advies ten aanzien van de UFR uitgebracht. DNB volgt dit advies op vanaf 1 januari 2023. De nieuwe UFR vervangt de voorgaande UFR methode die in vier jaarlijkse stappen ingevoerd zou worden.

De TV ultimo 2022 is gebaseerd op de per 31 december 2022 door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen, gebaseerd op de UFR parameters (de tweede stap van de nieuwe UFR). Als de TV ultimo 2022 reeds gebaseerd zouden zijn op de UFR parameters die van toepassing zijn vanaf 1 januari 2023 (volgens het advies van de Commissie Parameters van 30 november 2022) dan zouden de technische voorzieningen 1.646.192 bedragen. De actuele dekkinggraad zou dan 121,70% bedragen.

Concentratie beleggingen

SPA had in 2022 een hoge concentratie van beleggingen in enkele beleggingsfondsen en in Europese staatsobligaties. De BlackRock vastrentende waarden fondsen (€ 847,1 miljoen) maken hier een groot deel van uit. Dit betreffen weliswaar beleggingen die aan de definitie van grote post voldoen, maar die niet leiden tot een heel risicovol concentratierisico. Het betreffen immers fondsen die beursgenoteerd, zeer liquide en breed gespreid belegd zijn. Deze concentratie is feitelijk cash en near cash, gespreid in meer dan 3000 kortlopende titels. Van een materiële concentratie is daarom geen sprake. In de eerste helft van 2023 zijn de twee grootste posities de € 362 miljoen in het "BlackRock ICS EUR Ultra Short Bond Agency"-fonds en de € 263 miljoen in het "BlackRock Global Funds - Euro Short Duration Bond"-fonds. Dit betreffen allebei zeer breed gespreide fondsen die in vastrentende waarden beleggen met een iets langere duration dan het liquiditeitsfonds van BlackRock en die daarom ook een wat hoger rendement geven. Het is echter ook zeer liquide, omdat het grotendeels in kortlopende titels belegd en zodoende als een soort "near cash" kan functioneren. De posities in het GMO Emerging Markets Fund (€ 210 miljoen), het BlackRock CCF Developed World ESG Screened Index Fund aandelen fonds (€ 130 miljoen) en het GMO Emerging Country Debt Fund (€ 146 miljoen) zijn ook breed gespreide beleggingsfondsen, waarvan de eerste twee aandelenfondsen zijn en de derde belegt in staatsobligaties van emerging markets.

Ook de andere grote concentraties betreffen beleggingsfondsen (BR- en GMO-fondsen) die zeer liquide en breed gespreid zijn, i.c. over een groot aantal aandelen die per aandeel ruim onder een concentratie van 1,25% van de portefeuille blijven. De concentraties in Europese staatsobligaties zijn zeer degelijke euro staatsobligaties. Dit concentratierisico is sterk afgenomen in deze categorie vergeleken met eerdere jaren. Alleen de belegging in Belgische staatsobligaties is nog groot (€ 61,7 miljoen), en komt wel boven de 2% grens uit maar blijft onder de 4%. Dit wordt minder risicovol geacht dan spreiding naar andere landen, die minder of geen rendement geven of meer risicovol zijn.

6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

10. Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Premiebijdragen van werkgever (C&P-garantie)	<u>2.374</u>	<u>-</u>

Vanaf 1 januari 2014 is er geen actieve pensioenopbouw meer. Er zijn geen actieve deelnemers meer en er wordt geen premie meer door de sponsor afgedragen.

De premiebijdragen van de werkgever in 2022 zijn de premiebijdragen voor oud-Philips-medewerkers (C&P-garantie), afhankelijk van de indexatie van Philips.

11. Premiebijdragen voor risico deelnemers

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Premiebijdragen voor risico deelnemers	<u>24</u>	<u>29</u>

De premiebijdragen voor risico deelnemers zijn de overheveling van het pensioenhiat, inclusief renteopbrengsten, vanuit het depot (Escrowrekening ING-hiaat) naar de pensioenvoorziening van de medewerkers.

De kostendekkende premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt over 2022 € 2.760.000. Dit betreft de C&P-garantie en het ING-hiaat.

De feitelijk betaalde premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt over 2022 € 24.000. Dit betreft het ING-hiaat.

12. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

<u>2022</u>	<u>Directe beleggings- opbrengsten</u>	<u>Indirecte beleggings- opbrengsten</u>	<u>Kosten van vermogens- beheer</u>	<u>Totaal</u>
Aandelen	28.824	-160.846	-1.155	-133.177
Vastrentende waarden	10.419	-161.136	-1.853	-152.570
Derivaten	4.641	-97.001	-	-92.360
Overige beleggingen	-1.945	-	-	-1.945
Overige opbrengsten en lasten	-216	-	-943	-1.159
	<u>41.723</u>	<u>-418.983</u>	<u>-3.951</u>	<u>-381.211</u>

2021	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Aandelen	41.966	103.611	-1.125	144.452
Vastrentende waarden	14.372	-31.538	-2.393	-19.559
Derivaten	-2.262	-52.451	-	-54.713
Overige beleggingen	1.491	-	-	1.491
Overige opbrengsten en lasten	-71	-	-1.013	-1.084
	<u>55.496</u>	<u>19.622</u>	<u>-4.531</u>	<u>70.587</u>

De kosten van vermogensbeheer zijn de kosten die door de custodian en vermogensbeheerders direct bij het pensioenfonds in rekening zijn gebracht. De kosten voor 2022 bestaan voor € 3,2 miljoen (2021: € 3,7 miljoen) uit beheervergoedingen en voor € 0,8 miljoen (2021: € 0,8 miljoen) uit overige vermogensbeheerkosten (o.a. kosten voor advies, bewaarloon, ALM-studie en beleggingsadministratie). De beheervergoedingen 2022 zijn onder meer lager door lagere fees BlackRock in 2022.

De transactiekosten zijn de kosten die gemaakt worden om de effectentransactie tot stand te brengen en uit te voeren. Deze zijn onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2022 € 8,3 miljoen (2021: € 7,2 miljoen).

13. Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

2022	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	-	-34.708	-1.003	-35.711

2021	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	-	10.821	-	10.821

In 2022 is € 0,1 miljoen aan management fee over 2021 en € 0,9 miljoen aan performance fee over 2021 in rekening gebracht.

In 2021 is geen management fee en performance fee over 2021 en eerdere jaren in rekening gebracht.

14. Overige baten

	2022	2021
Kostenbesparing aan- en verkopen beleggingen risico deelnemers	-	68
Schadevergoeding rechtszaak	1	-
Overige baten	4	-
	<u>5</u>	<u>68</u>

15. Pensioenuitkeringen

	2022	2021
Ouderdoms- en vroegpensioen	46.826	44.009
Partnerpensioen	5.797	5.612
Wezenpensioen	237	250
Arbeidsongeschiktheidspensioen	206	320
Afkopen	52	69
	<u>53.118</u>	<u>50.260</u>

De post afkopen is de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 520,35 (2021: € 503,24) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

De toeslag op de uitkeringen per 1 januari 2022, zoals vastgesteld door het bestuur, is 0% (2021: 0%).

16. Pensioenuitvoeringskosten

	2022	2021
Salaris- en administratiekosten	1.122	874
Adviseurs- en controlekosten	207	165
Overige kosten	513	321
	<u>1.842</u>	<u>1.360</u>

Salaris- en administratiekosten zijn in vergelijking met 2021 toegenomen. Dit komt door doorbelasting van salariskosten van Atos over de jaren 2017 t/m 2021 van 175 aan SPA. In 2021 is de voorziening voor deze kosten van 160 vrijgevallen. Zonder deze kosten zijn de salaris- en administratiekosten in 2022: 947 (2021 exclusief vrijval voorziening: 1.034). De overige kosten zijn gestegen door hogere bestuurskosten.

Honoraria onafhankelijke accountant

	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2022			
Controle van de jaarrekening	47	-	47
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>47</u>	<u>-</u>	<u>47</u>
	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2021			
Controle van de jaarrekening	46	-	46
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>46</u>	<u>-</u>	<u>46</u>

Bovenstaand is opgegeven de in het verslagjaar ten laste gebrachte honoraria voor controle van de jaarrekening en verslagstaten en de honoraria voor andere controleopdrachten, uitgevoerd door de onafhankelijke accountant. Deze werkzaamheden zijn voor 2022 en 2021 uitgevoerd door Baker Tilly Netherlands N.V.

Naleving wet- en regelgeving

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat SPA in het verslagjaar 2022 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd.

Personeelsleden

Bij SPA waren ultimo 2022 2 werknemers in vaste dienst.

Bezoldiging bestuurders

Bestuursleden ontvangen een vergoeding van SPA. Voor de bestuursvoorzitter en de voorzitter van de BAC bedraagt die vergoeding € 30.000 per jaar en voor de overige bestuursleden € 24.000 per jaar. Daarnaast worden reis-, verblijfs- en opleidingskosten vergoed.

17. Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

	2022	2021
C&P-garantie	2.359	-
Rentetoevoeging	-11.162	-13.386
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen	-53.251	-50.020
Onttrekkingen voor uitvoeringskosten	-1.358	-1.360
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-12.379	197
Wijziging DNB rentetermijnstructuur	-638.174	-167.304
Wijziging overige actuariële grondslagen	10.273	5.915
Resultaat op sterfte	2.589	-2.452
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-50	30
Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling	14.654	18.528
Toeslagen	5	10
Overige resultaten	-905	-1.002
	<u>-687.399</u>	<u>-210.844</u>

C&P-garantie

Deze post bestaat uit de lasten van de in het verslagjaar toegekende toeslagen uit hoofde van de voorwaardelijke toeslagverlening voor bepaalde oud-Philips-medewerkers.

Toeslagen

Deze post bestaat uit de lasten van de in het verslagjaar toegekende toeslagen uit hoofde van de voorwaardelijke toeslagverlening. Het bestuur heeft in het verslagjaar besloten per 1 januari 2022 geen toeslagen toe te kennen. Het bestuur streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de prijsontwikkeling. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Er is geen recht op toeslag en het is niet zeker óf en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening plaatsvindt. Voor de toeslagverlening wordt geen geld gereserveerd en geen premie betaald. Een eventuele achterstand in de toeslagverlening kan in principe worden ingehaald.

De toeslag per 1 januari 2023 zoals vastgesteld door het bestuur is 4,14% voor alle deelnemersgroepen. De toeslagen per 1 januari 2023 zijn niet in de technische voorzieningen per 31 december 2022 opgenomen, omdat hierover in 2023 is besloten.

Rentetoevoeging

De technische voorzieningen zijn in het verslagjaar opgerent met -0,468% (2021: -0,533%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2021.

Ontrekkingen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen zijn vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorzieningen is het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van pensioenen in het verslagjaar.

Ontrekkingen voor uitvoeringskosten

In de technische voorzieningen is een voorziening opgenomen voor de dekking van toekomstige administratie- en excassokosten. Een deel van deze voorziening valt vrij door het doen van uitkeringen en door het maken van kosten in het verslagjaar.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De hieronder opgenomen toename van de technische voorzieningen is het saldo van overgedragen pensioenverplichtingen (uitgaande waardeoverdrachten) en overgenomen pensioenverplichtingen (inkomende waardeoverdrachten).

Wijziging DNB rentetermijnstructuur

Het verloop van de technische voorzieningen is gebaseerd op de rentetermijnstructuur per 1 januari 2022. Ultimo verslagjaar vindt een omrekening plaats naar de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2022. Het effect van deze omrekening is hieronder opgenomen.

Wijziging overige actuariële grondslagen

Hieronder is opgenomen de overgang in het verslagjaar op de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2022.

Resultaat op sterfte

Door overlijden valt het deel van de technische voorzieningen met betrekking tot ouderdomspensioenen vrij. Maar door overlijden gaan nabestaandenpensioenen in, waarvoor een toevoeging aan de technische voorzieningen nodig is. Per saldo nemen de technische voorzieningen door overlijden af.

Resultaat op arbeidsongeschiktheid

Bij arbeidsongeschiktheid wordt de toekomstige pensioenopbouw voortgezet en kan een arbeidsongeschiktheidspensioen toegekend worden. De ontstane schade vanuit arbeidsongeschiktheid is minder dan verondersteld en zijn de technische voorzieningen afgenomen.

Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling

Uit de beschikbare premieregeling valt:

- bij overlijden voor pensioeninkoop een kapitaal vrij, dat wordt aangewend voor inkoop van nabestaandenpensioen;
- bij pensionering voor pensioeninkoop een kapitaal vrij, dat wordt aangewend voor inkoop van pensioen;
- bij ontslag een kapitaal vrij, dat kan worden aangewend voor inkoop van pensioen.

Overige resultaten

Een aantal oorzaken leidt tot overige resultaten:

- Vervroeging en uitstel van ingang van pensioen door hantering van sekse-neutrale vervroegings- en uitstelfactoren.
- Uitrui en omzetting van pensioensoorten (bijvoorbeeld uitruil van nabestaandenpensioen in een hoger ouderdomspensioen) door hantering van sekse-neutrale vervroegings- en uitstelfactoren.

18. Mutatie voorzieningen voor risico deelnemers

	2022	2021
Premie en stortingen	852	1.223
Uitkeringen en onttrekkingen	-20.515	-24.568
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	-35.711	10.821
	<u>-55.374</u>	<u>-12.524</u>

19. Saldo waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds

	2022	2021
Inkomende waardeoverdrachten	-514	-2.483
Uitgaande waardeoverdrachten	12.494	1.999
	<u>11.980</u>	<u>-484</u>

Dit is de ontvangst van of betaling aan pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen zijn aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

Pensioenfondsen mogen volgens de Pensioenwet geen waardeoverdrachten uitvoeren als de beleidsdekkingsgraad lager dan 100% is.

	2022	2021
Wijziging technische voorziening inzake overdracht van rechten:		
-toevoeging aan de technische voorzieningen	517	2.377
-onttrekking aan de technische voorzieningen	-12.896	-2.180
	<u>-12.379</u>	<u>197</u>

	2022	2021
Het resultaat op de waardeoverdrachten is als volgt:		
-overgenomen pensioenverplichting	-3	106
-overgedragen pensioenverplichting	367	216
	<u>364</u>	<u>322</u>

20. Saldo waardeoverdrachten voor risico deelnemers

	2022	2021
Uitgaande waardeoverdrachten	<u>6.171</u>	<u>4.170</u>

21. Overige lasten

	2022	2021
Kostenbesparing aan- en verkopen beleggingen risico deelnemers	<u>17</u>	<u>-</u>

Belastingen

De activiteiten van SPA zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Het resultaat over 2022 is volledig gemuteerd in de reserves van het pensioenfonds. Er zijn geen statutaire bepalingen inzake de resultaatverdeling. In de ABTN is vastgelegd dat jaarlijks, nadat de voorzieningen en reserves op een voldoende peil zijn gebracht, het resultaat van het pensioenfonds ten gunste dan wel ten laste van de overige reserve wordt gebracht.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Atos heeft de jaarrekening 2022 vastgesteld in de vergadering van 9 juni 2023.

Amstelveen, 9 juni 2023

Stichting Pensioenfonds Atos
Het bestuur

Sako Zeverijn
Voorzitter

Louis Alting
Secretaris

Leon Ramselaar
Lid

Christiaan Tromp
Lid

Kees Wim van den Herik
Lid

Wim Boogaard
Lid

OVERIGE GEGEVENS

1 UITVOERINGSOVEREENKOMST

De uitvoeringsovereenkomst met de werkgever Atos Nederland B.V. is per 27 november 2014 door de werkgever opgezegd. De belangrijkste afspraken die sinds 27 november 2014 met Atos nog gelden, zijn enkele afspraken over indexatie van oud Philips medewerkers, samenwerking, informatie-uitwisseling en het in beperkte omvang faciliteren van diverse materiële en immateriële wederzijdse ondersteuning.

2 ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Atos te Amstelveen is aan Phenox Consultants B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Atos, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Omdat Phenox Consultants B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Phenox Consultants B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 16.100.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.150.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven rekenregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Atos is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen hoger is dan het vereist eigen vermogen. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Rotterdam, 9 juni 2023

R. Wagenaar AAG

Verbonden aan Phenox Consultants B.V.

3 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Atos

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Pensioenfonds Atos te Amstelveen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Atos op 31 december 2022 en van het saldo van baten en lasten over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Atos zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan de uitvoeringsorganisaties

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen, de financiële administratie en de pensioenadministratie uitbesteed aan respectievelijk CACEIS Bank, State Street Global Advisors Netherlands B.V., BlackRock (Netherlands) B.V., GMO LLC en Achmea Pensioenservices N.V. (hierna gezamenlijk: 'de uitvoeringsorganisaties').

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door CACEIS Bank en State Street Global Advisors Netherlands B.V. en informatie over de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door Achmea Pensioenservices N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de uitvoeringsorganisatie verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van de uitvoeringsorganisatie, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3000A- en 3402 type II-) rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheersomgeving bij de uitvoeringsorganisatie met het bestuur van het pensioenfonds. Op basis daarvan evalueren wij de in de Standaard 3000A- en 3402 type II-rapportages beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2022 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan de uitvoeringsorganisatie.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants. Het bestuur heeft op grond van de overeenkomst met de beleggingsadministrateur van de beleggingen voor risico van het pensioenfonds opdracht gegeven de klantrapportage waarin begrepen de informatie inzake de beleggingen en beleggingsopbrengsten, ten behoeve van de jaarrekening van de Stichting te controleren.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controlewerkzaamheden van deze accountant. In dit kader hebben wij de accountant schriftelijke instructies gegeven omtrent de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden. De accountant heeft, op onze instructie, de controle uitgevoerd met een materialiteit van EUR 20 miljoen.

De accountant van de service organisatie van de beleggingsadministratie heeft zijn bevindingen aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken, het controledossier van de accountant beoordeeld en aanvullende eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd waaronder werkzaamheden ten aanzien van de aanwezige beheersingsmaatregelen op het niveau van de Stichting.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten verkregen.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg zijn van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving geïdentificeerd en ingeschat. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de stichting en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort, alsmede de uitkomsten daarvan. Het bestuur van de stichting heeft aandacht voor risicomanagement, passend bij de omvang van de organisatie. Op deze plaats verwijzen wij naar hoofdstuk 5 Risicomanagement in het bestuursverslag.

Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de klokkenluidersregeling, de periodieke incidenten- en compliance rapportages, het lezen van notulen van relevante vergaderingen en de procedures van de Stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur en de sleutelfunctiehouders. Wij hebben onder meer de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- inzicht verkrijgen hoe de Stichting het gebruik van informatietechnologie (IT) beheerst en de invloed daarvan op de jaarrekening, inclusief het risico van cybersecurity incidenten die een materieel effect kunnen hebben op de jaarrekening.
- evaluatie van nevenfuncties van bestuursleden, met speciale aandacht voor procedures en governance met betrekking tot mogelijke belangenconflicten.
- evaluatie van correspondentie met regelgevende en toezichhoudende instanties (inclusief DNB en AFM).

Daarnaast hebben wij werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de Stichting van toepassing is en hebben de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening:

- Pensioenwet;
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (ftk);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Sanctiewetgeving.

Wij hebben, samen met onze fraudedeskundigen, de risicofactoren voor fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording als niet relevant gezien de aard van de opbrengsten en aangezien de mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording beperkt zijn. De interne beheersingsomgeving ligt voor een groot deel bij een onafhankelijke derde partij. Deze derde partij voert voor het fonds de beleggingsadministratie en custodian activiteiten uit. Bij de processen is een ISAE 3402 Type II rapportage over de periode van 1 oktober 2021 t/m 30 september 2022 inclusief accountantsverklaring van de externe accountant van de derde partij en een bridge letter over de periode van 1 oktober 2022 t/m 31 december 2022 van de derde partij opgeleverd. Wij hebben deze rapportage inclusief accountantsverklaring beoordeeld. Op basis van vorenstaande achten wij de gelegenheid om bewust te sturen in de opbrengstverantwoording niet aanwezig.

Op basis van het bovenstaande hebben wij het volgende frauderisico geïdentificeerd en hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd om dit risico te ondervangen.

Geïdentificeerde frauderisico's

1a. Het risico dat het bestuur maatregelen van interne beheersing doorbreekt

Wij onderkennen het risico op het doorbreken van de interne beheersing door het bestuur. Dit risico merken wij aan als frauderisico, omdat het bestuur in staat is om de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken, zoals schattingen gerelateerd aan de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen om zo hierdoor een betere dekkingsgraad te presenteren.

1b. Controlewerkzaamheden en observaties

Om dit risico te mitigeren hebben wij de volgende gegevensgerichte werkzaamheden verricht:

- het beoordelen van de mate van invloed/betrokkenheid van het bestuur bij het administratieve proces, het proces omtrent het opmaken van de jaarrekening en de toegang tot de financiële systemen;
- specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierdoor functiescheidingen worden doorbroken;
- de bespreking van de frauderisico's binnen het controleteam en met het bestuur mede aan de hand van de fraudedriehoek;
- een analyse op de memoriaalboekingen en eindejaar boekingen. Gezien de beperkte omvang van de memoriaalboekingen zijn alle memoriaalboekingen integraal beoordeeld;
- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen geëvalueerd. Onderdeel van onze evaluatie betreft de toets op de aangeleverde documentatie van de adviserend actuaris en de controle door de externe actuaris. Het controleteam heeft gedurende het proces nauw contact gehad met de betrokken actuarissen en de uitgevoerde werkzaamheden en oordeelsvorming beoordeeld. Belangrijke onderdelen in deze beoordeling betreffen: beoordeling van benchmarkinformatie inzake de performance, backtesting van posities en beoordeling van ontwikkelingen ten opzichte van voorgaande jaren.
- bestuderen van de notulen van de bestuursvergaderingen;
- het beoordelen van ongebruikelijke transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening om en transacties met verbonden partijen.
- Het beoordelen van de fraude risico's bij de serviceorganisaties middels het beoordelen van de ISAE-3402 rapportages van de serviceorganisaties.

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het pensioenbureau.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft een beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de stichting om haar continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor tenminste 12 maanden na vaststellen van de jaarrekening. Wij verwijzen naar de paragraaf Continuïteit in de algemene toelichting van de jaarrekening. Daarnaast is op pagina 83 van de jaarrekening toegelicht dat het pensioenfonds sinds 2015 een reservetekort heeft. In principe zou het pensioenfonds daarom bij DNB een herstelplan moeten indienen. De dekkingsgraad ultimo 2022 is hoger dan het gerapporteerde vereiste eigen vermogen in de laatste rapportage van de stichting aan DNB. Hierdoor zal de beleidsdekkingsgraad 'automatisch' binnen één jaar stijgen tot boven het vereiste eigen vermogen, zelfs zonder herstelkracht van het fonds. In deze situatie hoeft het fonds geen herstelplan in te dienen bij DNB. Dit is onderdeel van de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur. Omdat de Stichting de ultieme mogelijkheid heeft om de pensioenaanspraken en pensioenrechten te korten en daarmee de continuïteit van de Stichting te allen tijde te waarborgen heeft het bestuur geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht ten aanzien van de gehanteerde continuïteitsveronderstelling:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur en het herstelplan dat is ingediend bij De Nederlandsche Bank alle relevante elementen bevat en consistent is met onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole;
- overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot een continuïteitsrisico;
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Stichting gedurende het boekjaar ten opzichte van wettelijke solvabiliteitseisen op indicatoren die kunnen duiden op continuïteitsrisico's en het vaststellen dat de toelichting in de jaarrekening hieromtrent en de toelichting ten aanzien van de realisatie van het herstelplan zoals opgenomen in de jaarrekening adequaat zijn.

De resultaten van onze procedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 9 juni 2023

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

mr. drs. W.J. Huizinga RA

BIJLAGE

1 VERLOOPSTAAT DEELNEMERS

	2022		2021	
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Deelnemers				
Stand vorig verslagjaar		96		104
Ingang pensioen	-		-2	
Revalidering	-9		-5	
Overlijden	-1		-2	
Arbeidsongeschiktheid	-		1	
		-10		-8
Stand einde verslagjaar		86		96
Gewezen deelnemers				
Stand vorig verslagjaar		12.674		13.090
Ingang pensioen	-336		-364	
Revalidering	9		5	
Overlijden	-23		-36	
Premievrij gemaakt door uit dienst	-		-1	
Waardeoverdrachten	-138		-23	
Andere oorzaken	-		3	
		-488		-416
Stand einde verslagjaar		12.186		12.674
Pensioentrekenden				
Stand vorig verslagjaar		3.457		3.114
Ingang pensioen	336		366	
Toekenning nabestaandenpensioen	51		81	
Overlijden	-44		-58	
Afkopen	-10		-18	
Andere oorzaken*	-8		-28	
		325		343
Stand einde verslagjaar		3.782		3.457
		16.054		16.227

*Waarvan 6 geëxpireerde wezenpensioentrekenden in 2022 en 21 geëxpireerde wezenpensioentrekenden in 2021.